

Møte torsdag den 11. februar kl. 10**S a k n r . 2**President: **K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l**

D a g s o r d e n (nr. 51):

1. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om avtale mellom Kulturdepartementet og Oslo kommune vedrørende endringer i de finansielle og forvaltningsmessige ansvarsforholdene ved Oslo Nye Teater og Nationalteatret inklusive Torshovteatret (Innst. S. nr. 79 (1998-99), jf. St.prp. nr. 32 (1998-99))
2. Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg og Sverre J. Hoddevik om å nedsette et uavhengig utvalg som skal gjennomgå lover, forskrifter, rundskriv og andre reguleringer som a) unødvendig begrenser det kommunale selvstyret, b) øker kommunalt byråkrati eller c) som hindrer kommunene i å bruke sine ressurser målrettet og effektivt for å løse de kommunale oppgavene og bedre tjenestetilbudet (Innst. S. nr. 84 (1998-99), jf. Dokument nr. 8:9 (1998-99))
3. Politisk redegjørelse av statsministeren
4. Referat

Presidenten: Representanten May-Helen Molvær *Grimstad*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Sør-Trøndelag fylke, Heidi K. *Larsen*, har tatt sete.

Statsråd Ragnhild Queseth Haarsstad overbrakte 2 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten foreslå at Stortinget fraviker bestemmelsen i forretningsordenens § 43 første ledd og foretar samlet votering etter at sakene nr. 1 og 2 er behandlet – og umiddelbart deretter tas sak nr. 4, Referat, opp til behandling. – Det anses vedtatt.

Videre vil presidenten foreslå at Stortingets møte avbrytes etter at sakene nr. 1, 2 og 4 er ferdigbehandlet og settes igjen kl. 19.30 for kveldsmøte og behandling av sak nr. 3. – Også dette anses vedtatt.

S a k n r . 1

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om avtale mellom Kulturdepartementet og Oslo kommune vedrørende endringer i de finansielle og forvaltningsmessige ansvarsforholdene ved Oslo Nye Teater og Nationalteatret inklusive Torshovteatret (Innst. S. nr. 79 (1998-99), jf. St.prp. nr. 32 (1998-99))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 1915)

Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg og Sverre J. Hoddevik om å nedsette et uavhengig utvalg som skal gjennomgå lover, forskrifter, rundskriv og andre reguleringer som a) unødvendig begrenser det kommunale selvstyret, b) øker kommunalt byråkrati eller c) som hindrer kommunene i å bruke sine ressurser målrettet og effektivt for å løse de kommunale oppgavene og bedre tjenestetilbudet (Innst. S. nr. 84 (1998-99), jf. Dokument nr. 8:9 (1998-99))

Odd Eriksen (A) (ordfører for saken): Den innstillingen som er til behandling i dag, som har utgangspunkt i et forslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg og Sverre J. Hoddevik, er i merknadsform i stor grad en enstemmig innstilling. Likevel er konklusjonen delt. Et mindretall, bestående av Høyre og Fremskrittspartiet, fremmer forslaget til behandling. Jeg antar at representanter for disse partiene selv vil argumentere for hvorfor de gjør det. Flertallet, som består av de øvrige partiene, foreslår at forslaget vedlegges protokollen.

Når jeg sier at komiteen står samlet om merknadene, betyr det at komiteen står samlet om at intensjonene med forslaget er gode, og at det er viktig å følge opp det som ligger til grunn for forslaget. Vi mener likevel, slik departementet påpeker i det brevet som er vedlagt innstillingen, at vurderingen «av hvilke regler som anses unødige, er først og fremst et politisk spørsmål.» Det er viktig å ha det med seg, for uavhengig av hvor mange utvalg man oppnevner for å se på disse problemstillingene, løser ikke det de politiske problemstillingene. Man må gjennom politisk behandling komme fram til forenklinger som ivaretar disse interessene.

La meg også si at når det gjennom forslaget og i innstillingen fokuseres på kommunesektoren, er det vel begrenset i hvor stor grad man kan redusere kostnadene og effektivisere offentlig sektor ved å se på kommunesektoren isolert. Det er helt opplagt at Stortinget gjennom ulike vedtak detaljstyrer kommunesektoren unødvendig. Men til sjuende og sist ender vi opp med at det er ressursene og begrensninger i ressursene som avgjør i hvor stor grad kommunesektoren er i stand til å produsere de tjenestene som befolkningen etterspør. Hvis vårt utgangspunkt som øverste politiske myndighet er å ivareta befolkningens behov for offentlige tjenester på en god måte, tror jeg vi må organisere offentlig sektor slik at vi frigjør disse ressursene.

Stortinget har tidligere vedtatt et forslag fra Høyre om å gå grundig gjennom sektorregelverket. Den jobben må gjøres, og det vil løse en del problemer knyttet til de problemstillingene som nå drøftes. Regjeringen har oppnevnt Oppgavefordelingsutvalget og fått det i arbeid. Det løser også en del av de problemstillingene som reises ikke bare her, men som har vært reist gjentatte ganger i debatter her i Stortinget.

Så har Stortinget gjennom behandlingen av finansinnstillingen i fjor høst vedtatt opprettelsen av en moderniseringskomite for offentlig sektor. Da vil man også løse

en del problemer, hvis man er villig til å gå grundig inn i og gjøre jobben skikkelig. Men da er det ikke nok bare å se på regelverket og forskriftene som regulerer kommunesektoren, vi må se på offentlig sektor som en helhet. Ved enhver organisasjonsgjennomgang, enten det er en organisasjon eller en bedrift som produserer kniver og gafler, pølser eller tjenester, er det riktig og logisk å starte på toppen for å se hvor effektiv man kan være. Det nytter ikke å starte lengst ute eller nederst i organisasjonen.

Min oppfordring til statsråden er å kommentere i hvor stor grad man har tatt fatt i det forslaget fra Høyre om å gjennomgå sektorregelverket som ble vedtatt av Stortinget tidligere. Hvor langt har man kommet med den jobben? Og er man villig til å ta utgangspunkt i statsforvaltningen og se på mulighetene for kostnadsreduksjoner og besparelser som frigjør ressurser for tjenesteproduksjon for å ivareta befolkningens behov? Jeg sier ikke at vi nødvendigvis skal ta en debatt om fylkeskommunen. Vi har imidlertid mange direktorater som gjør en fornuftig og helt sikkert viktig jobb, men en tilsvarende jobb gjøres i departementet. I statsforvaltningen som sådan må man være villig til å gå inn og se på i hvor stor grad man kan effektivisere offentlig sektor. Det er den jobben som må gjøres, og den må ikke nødvendigvis gjøres av et eget utvalg, som forslagsstillerne foreslår. Men flertallet som står bak innstillingen, sier heller ikke at Regjeringen ikke får gjøre det. Det er derfor på mange måter opp til Regjeringen hvilke grep man vil foreta for å løse de problemstillingene som komiteen er enig med forslagsstillerne i er viktige å løse.

Dermed anbefaler jeg innstillingen.

Erna Solberg (H): Det er ingen uenighet om at det er mange utfordringer og mange måter å gripe an problemene på, både når det gjelder å skape mer kommunalt selvstyre, bedre oppgavefordeling og en mer effektiv statlig og kommunal administrasjon. Det jeg synes jeg opplever i denne saken, er at flertallet, og nå saksordføreren, velger å snakke om noe annet enn det som er premissene og utgangspunktet for dette forslaget.

Utgangspunktet for dette forslaget er at det finnes en rekke små detaljreguleringer som er gjennomført både ved lovgivning i Stortinget og gjennom et detaljrikt regelverk, gjennom rundskriv, gjennom alt mulig som skjer i de forskjellige fagdepartementene for å kontrollere aktiviteten i de enkelte kommunene. Det gjør at muligheten for å finne egne løsninger begrenses sterkt, noe som igjen begrenser muligheten for å bruke ressursene effektivt, fordi man er låst til å forholde seg til f.eks. nasjonale normer, som kanskje ikke passer i den enkelte kommune.

Det kan man ikke angripe gjennom å diskutere oppgavefordeling eller en generell modernisering av offentlig sektor. Det må man gjøre ved å gå gjennom regelverk og rundskriv og se på hva det er behov for eller ikke. Vi er ikke uenig i det, og vi har faktisk vært med på både å nedsette Oppgavefordelingsutvalget og sammen med Arbeiderpartiet å foreslå moderniseringskomiteen. Men vi

ser at det er behov for et annet virkemiddel for å gjøre jobben med å rydde opp lokalt.

Det var også utgangspunktet i forbindelse med debatten om lokaldemokratiredegjørelsen, der Høyre fremmet et forslag, som saksordføreren nevnte, hvor man bad om en gjennomgang av sektorregelverket. Men så har jo departementet meldt tilbake når det gjelder dette forslaget, på en måte som ikke kan tolkes annerledes enn at departementet på det tidspunktet sa nei til å gjennomføre det. Departementet melder i forbindelse med kommuneøkonominpropisjonen tilbake følgende:

Det anses ikke hensiktsmessig med en ny generell gjennomgang av eksisterende regelverk. For tiden er en rekke viktige lovområder under revisjon og fornyelse. Dette gjelder bl.a. helse og utdanning. Felles for prosjekter med et slikt siktemål som f.eks. å redusere detaljstyringen i kommunene, er at de ikke vil kunne fange opp alle de faglige spørsmål som inngår i en generell revisjon av den enkelte lov. Departementet legger til grunn at særlovgivningens fase I og II, samt Regjeringens nye retningslinjer, tilfredsstiller Stortingets vedtak om konkret program for revisjon av sektorregelverket som stiller detaljkraft til kommunene.

Vi oppfattet dette som at departementet ikke ville følge opp det forslaget som flertallet hadde vedtatt. Ut fra all parlamentarisk praksis er det slik at i og med at flertallet ikke gjentok forslaget, er det heller ikke et parlamentarisk stående vedtak.

Derfor fremmet vi dette Dokument nr. 8-forslaget. Vi følte at det var behov for en annen metodikk, det var behov for å finne en annen måte å få helhetsinteressene og kommuneinteressene sterkere på banen på enn å la de samme byråkratene i departementene gjennomgå sitt eget regelverk. Detaljstyringen målt i nye lover, regler og forskrifter som kontrollerer kommunene, har ifølge KS økt med 46 pst. fra 1992. De samme departementene og de samme byråkratene skulle altså gjennomføre det samme med et annet utgangspunkt.

Når vi får et såpass klart svar fra departementet ved statsråden om at man mener det ikke er behov for dette – det påpekes at det har vært to runder tidligere på 1990-tallet – tror vi ikke det er riktig å gå via departementet direkte. Vi er ikke uenige om at dette er politiske valg, og det vil det alltid bli. Hva som til slutt skal endres, vil jo nødvendigvis bli et politisk spørsmål. Men utgangspunktet vårt er at det beslutningsgrunnlaget som vi skal fatte de politiske valgene på, også i større grad må være basert på at kommunenes interesser er belyst, at effektene for kommuneforvaltningen av disse reglene er belyst, og at det blir en åpen diskusjon om alle detaljer. Man skal ikke ha så forferdelig mye kunnskap om profesjonssosiologi eller kjenne så mye til maktutredningen fra forrige runde for å vite at det er meget behagelig for dem som har sektorinteresser, å forholde seg til en sterk stat og til at det er departementenes premisser som ligger til grunn. Da blir det i stor grad sektorinteressene som får gjennomslag. Den grunnleggende analysen i den tidligere maktutredningen har jo nettopp gått på den styrken som profesjonene, fagforeningene og andre har hatt i forhold til å defi-

nere regelverket på sitt område ut fra faglige spørsmål, men også ut fra andre interesser. Det gjør at man ofte har et sterkt ønske om et nasjonalt regelverk, i stedet for å måtte forholde seg til 435 kommuner som kanskje kan tenke kreativt.

Når vi ønsket et uavhengig utvalg med basis i en sammensetning der kommunene skulle være sterkt representert med ekspertise på generelle spørsmål som jus og økonomi, og som kunne gå gjennom behovet for regler på de ulike områdene etter modell fra Næringslovutvalget, var det for å ha en premiss for denne behandlingen som ikke nødvendigvis var sektorpremissen – den kommer til å komme i neste prosess uansett. Helsedepartementet og Utdanningsdepartementet kommer til å ivareta sine interesser i en prosess uansett. Men man skulle ha den styrken på utredningsbiten i begynnelsen at man kanskje stilte de litt mer naive spørsmålene: Hvorfor er det nødvendig med alle disse reguleringene? Kunne det ikke være slik at man hadde tiltro til at de enkelte kommunene også ivaretok innbyggernes interesser? Man er tross alt valgt av de samme innbyggere som stort sett velger dem som sitter på Stortinget.

Flertallets holdning her baserer seg etter mitt syn enten på en naiv forståelse av hvordan beslutningsprosesser faktisk foregår i det offentlige Norge, eller på at det er viktig å si at vi er for lokalt selvstyre, vi er for effektiv bruk, men vi vil egentlig ikke, for vi synes vi styrer best selv. Av og til har jeg en mistanke om at det siste er riktig.

Vi har en pågående debatt knyttet til kommunenes frihet og ønske om å begrense regelverket og sektorstyringen, men det gir seg ikke så veldig store utslag f.eks. i Stortingets debatter. De som hørte Arbeiderpartiets spørsmålsrunde i den muntlige spørretimen i går til helseministeren knyttet til Oslo kommunes ønske om å gjøre sykehusene om til aksjeselskap, hørte ikke et eneste knyst om at kommunene kanskje er kompetente til å velge dette selv. De hørte bare spørsmål som var knyttet til at helseministeren måtte sørge for at Oslo kommune ikke foretok et frivillig valg på et område og en sektor som allerede er styrt på finansieringssiden, og som allerede er styrt på legedekningssiden gjennom Legefordelingsutvalget. Omtrent den eneste valgfriheten fylkespolitikere sitter igjen med, er i spørsmålet om organisering av sykehussektoren som sådan. At man ikke skulle ha kommunal frihet til å gjøre selv det, var i går et hovedtema i den muntlige spørretimen.

Jeg tror det er et ganske sterkt behov for å sørge for å snu premissene i beslutningsprosessen i Norge i forhold til at kommunenes interesser skal komme sterkere inn. Det betyr ikke at man alltid skal velge det kommunale selvstyret, eller alltid la være å sikre enkeltindividets rettigheter gjennom lovverket. Vi merker det på mange områder også i Høyre. Det viktige er at beslutningsgrunnlaget blir åpent, og at kommunesektorens interesser i større grad belyses. Vi tror at vi da må inn i en prosess med et uavhengig utvalg som kan foreta disse gjennomgangene.

Nå har jeg registrert at statsråden i forhold til det som ble sagt i kommuneøkonomiproposisjonen, har snudd når

det gjelder behovet for å foreta en ny gjennomgang. Det synes jeg er positivt, for da regner jeg med at man får en ny omdreining på det. Men jeg har dessverre litt liten tro på, uansett hvor gode intensjoner statsråden har om å sette mer søkelys på å få begrenset styringen, at hun vil klare mer av det i forhold til embetsverk, profesjonsinteresser og den beslutningsstrukturen vi har, enn det Lars Spønheim som næringsminister er i stand til å gjøre når det gjelder å redusere skjemaveldet. For det er akkurat det samme det er snakk om. Skjemaveldet, som hvert eneste parti på et eller annet tidspunkt har hatt forslag om at vi skal gjøre noe med – i hvert fall i min periode på Stortinget tror jeg vi alle har vært medforlagsstillere når det gjelder dette – øker likevel hvert eneste år. Hvorfor? Fordi det er så vanskelig å gripe inn i disse prosessene med utvikling av regelverk, av skjemaer og alt det andre innenfor det offentlige hvis vi tror at alt skal styres politisk, og at vi ikke må lage oss en annen måte å fatte beslutninger på.

Det jeg synes er mest synd med det vedtaket som flertallet kommer til å gjøre i dag, er at det betyr at det vil gå lang tid før vi kan se frem til noen særlig grad av forenkling av dette regelverket, og at kommunene får mindre styrke i den politiske beslutningen knyttet til det. Jeg håper at statsråden forsøker å finne frem til hensiktsmessige måter her. Vi hadde tenkt å legge et columbi egg i denne debatten. Men det å sørge for at en har noen utenom den politiske beslutningsprosessen som legger grunnlaget for hvilke valg en foretar og legger sine egne premisser inn, hadde vært nødvendig hvis vi skulle fått fart på det som går på forenklinger overfor kommunene. I bunn og grunn dreier dette seg om å bruke de pengene vi har i offentlig sektor, best mulig, og samtidig gjøre lokaldemokratiet en tjeneste ved at ikke så mange mennesker blir frustrert over å være låst på alle områder, fordi det finnes en byråkrat hos fylkesmannen, eller en byråkrat i et departement, som innsnevrer handlingsrommet i kommunene sterkt, og som gjør at det ikke er mulig for dem å få rom for egne løsninger.

Høyre har heldigvis tidligere fått gjennomslag for et annet forslag, om iallfall å foreta noen prøveprosjekter rundt omkring i kommunene knyttet til frihet fra sektorregelverket. Jeg har i hvert fall det håp at vi kan få skikkelige prosjekter med stor grad av frihet, nettopp for at vi kan se at det kanskje ikke er så farlig om vi overlater til kommunepolitikere og fylkespolitikere i dette landet å bestemme mer, så lenge vi fortsatt har en fylkeskommune.

Jeg vil ta opp det forslag som er referert i innstillingen.

Presidenten: Erna Solberg har tatt opp det forslag hun refererte til.

Torbjørn Andersen (Frp): Forslaget om å nedsette et eget og uavhengig utvalg for å se på mulighetene for å redusere det høye antall lovbestemmelser og forskrifter som i dag styrer den kommunale virksomhet, er et godt og riktig forslag. Fremskrittspartiet støtter derfor dette forslaget slik det er utformet. For Fremskrittspartiet er

det viktig å tilkjenne at partiet ønsker å styrke det kommunale selvstyret, ikke bare i ord, men også i handling. Når vi i dag vet at hver av landets 435 kommuner har nærmere 6 000 ulike lovbestemmelser, forskrifter, rundskriv og andre reguleringer som alle styrer deres daglige virksomhet, kan det neppe være for mye forlangt at vi ser nærmere på dette bl.a. ved hjelp av et eget og uavhengig utvalg med et slikt mandat.

Det å få til en reduksjon i det enorme antall lover og forskrifter som i dag styrer kommunene, er viktig både for effektiviteten i kommunene og for å få til en mer desentralisert maktstruktur innenfor den demokratiske styringen av landet. Det er derfor på tide å prøve å treffe enkelte tiltak som kan bidra til en slik utvikling. I så måte er det forslaget som foreligger, interessant, og det vil kunne være et ledd i en strategi for økt kommunal selvråderett og selvstyre, samtidig som det vil medvirke til en avbyråkratisering og en eventuell effektivisering i kommunal sektor.

Det er dessverre slik at lokaldemokratiet lenge har vært og fortsatt befinner seg i en kontinuerlig prosess der den lokale økonomi er på vikende front for den sterkt sentrale politiske styringen. Spørsmålet dreier seg heller ikke bare om å tilbakeføre avgjørelsesmyndighet og handlefrihet til det kommunale nivå, men også om folks interesse og motivasjon for aktiv deltakelse i styre og stell på kommunenivå. For få gidder å delta i et skindemokrati på lokalplanet når en ser at en er fratatt nesten all makt og styring på kommunenivå. Kommunene må derfor bli noe mer enn bare administrative organer for gjennomføring av nasjonale planer. Kommunepolitikere og kommunestyrene er faktisk i ferd med å bli overflødiggjort når både deres syn, ønsker og forslag ofte er underordnet de mange lover og regler som kommunens byråkrater etter hvert forvalter på vegne av sentrale myndigheter. Kommunene har over lengre tid vært fanget i en byråkratiseringsspiral der kommunene i minskende grad er blitt styrt av de folkevalgte og i økende grad er blitt styrt av byråkrater gjennom det enorme lov- og regelverket som byråkratiet selv forvalter.

Byråkratiets makt er i realiteten langt større enn lokalpolitikernes makt, og dette er en meget uheldig utvikling sett fra et demokratisk ståsted. Det er derfor et stort behov for å gjøre noe med denne utviklingen, da en slik utvikling faktisk stimulerer til kommunal passivitet og medfører avtakende initiativ og evne til å løse egne problemer basert på lokale forhold og lokale tilpasninger. Det å rope på staten i alle sammenhenger er faktisk i ferd med å bli regelen fremfor unntaket på kommunalt hold, fordi kommunene i realiteten er fratatt ansvaret for sin egen situasjon.

Det ville bli langt mer motiverende for politikere på lokalnivået dersom ansvar og handlefrihet for egen situasjon ble mer avgjørende både for økonomi, velferdsnivå og servicenivå for øvrig i kommunen. Noen økte forskjeller ville vi selvsagt kunne måtte akseptere, men uansett kunne vi filtrere inn en nasjonal standard for å se til at vi har et likeverdig tjenestenivå og tjenestetilbud ute i Kommune-Norge. Dersom det er mulig å redusere det

store antall lover og regler som i dag styrer mye av det som skjer daglig i kommunene, bør en bruke alle tilgjengelige midler for å se om man kan foreta seg noe i den sammenheng. Jeg tror man kan få en gevinst ved en mer desentralisert politisk maktstruktur som kunne både revitalisere, effektivisere og stimulere det kommunale nivå. En kunne selvsagt trekke denne debatten veldig langt.

For å komme tilbake til selve forslaget, der det pekes på at et eget og uavhengig utvalg bør gjennomgå lover, forskrifter, rundskriv og andre regler som unødvendig begrenser det kommunale selvstyret, er det selvsagt bygd på et ønske om og en sterk vilje til å få gjort noe med de problemene som jeg har tatt opp. Fremskrittspartiet finner det, bl.a. av de årsaker som jeg har vist til, og de årsaker som forslagsstillerne viser til, riktig å gi sin tilslutning til forslaget slik det er utformet.

Ivar Østberg (KrF): Som en av forslagsstillerne sa tidligere i debatten, kunne man snevert diskutere om dette dreier seg om en metodikk for å få en gjennomgang av noe vi alle synes å være enige om, nemlig behovet for forenklinger. I et samfunn som vårt vil det alltid være behov for en rekke lover, regler og forskrifter. Hva skal fellesskapet bestemme, og hva skal det enkelte individ bestemme? Hvilke verdier skal vi bygge på i vår lovgivning? Hvor sterkt skal solidariteten og nestekjærligheten være fremme? Hvem skal styre? Er det fellesskapet ved politikerne? Er det markedet som skal ha større makt, kapitalen, internasjonale selskaper, eller er det organisasjoner? Eller skal det enkelte individ få være sin egen lykkes smed?

Vi har behov for et enklere Norge, først og fremst av hensyn til demokratiet, av hensyn til lokaldemokratiet. Det er gledelig at en samlet komite gir uttrykk for dette. Vi har behov for et enklere Norge av hensyn til den enkelte borger, og vi har behov for et enklere Norge av hensyn til næringslivet. Det er nødvendig å gi våre lokalpolitikere mer makt enn det de har i dag, og Dokument nr. 8-forslaget er et uttrykk for et ønske om å tilføre lokaldemokratiet og lokalpolitikere mer makt. Det betyr at vi som sentrale politikere må være villig til å bruke øremerking i mindre grad. Vi må være villig til å redusere antall lover og regler.

Det er fra Regjeringens side satt i gang forsøk og gitt uttrykk for at man ønsker å gjøre noe med dette. Regjeringen ikke bare ønsker det, men den kommer også med konkrete tiltak. Det er invitert til forsøk i 20 kommuner, med rammeoverføringer istedenfor øremerking med den nitide oppfølging av regler og forskrifter som man da får. Det er ved innføring av nye lover og regler satt i gang, som det fremgår av statsrådens brev, en prosedyre slik at vi skal kunne redusere omfanget av nye regler, og det er også satt i gang en gjennomgang av gamle lover og regler. Regjeringen ved statsråden har startet en dialog med KS i forbindelse med budsjettet. Jeg forutsetter at kommunalministeren i lag med nettopp kommunene og Kommunenes Sentralforbund har en hurtig, omfattende og detaljert gjennomgang av regelverket med den hensikt å få til en vesentlig sanering – ja, en halvering burde kunne være en målsetting.

(Østberg)

Samtidig er jeg bekymret for trekk ved bl.a. Riksrevisjonenes gjennomgang av en del ting. Der får man kritikk fordi man ikke kontrollerer nøye nok, og fordi man ikke passer nøye på at pengene går dit de skal, til tross for at de er overført som rammebevilgninger. Hva fører dette til? Jo, det fører til nye regler og forskrifter og nye belastninger på det kommunale selvstyre, med økende byråkratisering som resultat.

Målet, som vi alle er enige om, er nettopp økt tjenesteproduksjon og lokalt selvstyre. Av hensyn til borgerne gir vi alle uttrykk for at vi ønsker en «én dørs politikk». Det offentlige må, hvis det skal kunne yte service i forhold til borgerne, bli mer serviceminded. Det offentlige er der for å tjene innbyggerne. Det må ikke være slik at en fortsatt i dette land skal bli sendt fra det ene kommunale kontor til det andre, enten det gjelder sosialkontorene, byggesakskontorene, pleie-, rehabiliterings- og omsorgskontorene. Innbyggerne må kunne få tjenesten på ett sted. Det samme gjelder staten, som sender sine klienter eller brukere fra arbeidskontor til likningskontor til trygdekontor. Servicekontorene, som vi er opptatt av, blir et viktig virkemiddel.

Til slutt: Også vårt næringsliv, som debattanter har vært inne på, trenger et mindre skjemavelde, og det er mitt håp at Regjeringens måte å gripe fatt i dette på vil gi resultater. Men at det er en vanskelig og tung jobb fordi det er mange motkrefter også blant oss sentrale politikere, er det ingen tvil om.

Jeg har ingen tro på at et nytt utvalg skal ta denne jobben. Denne jobben må først og fremst Regjeringen gjøre.

Morten Lund (Sp): Det er gledelig at alle partiene i kommunalkomiteen krever at det skal gjøres noe som monner for å fjerne unødig detaljstyring av virksomheter i kommunesektoren. Og det er gledelig at Kommunal- og regionaldepartementet så sterkt uttrykker det samme, ut fra hensynet til effektiv ressursutnyttning og hensynet til det lokale folkestyret. Senterpartiet mener at det haster, og stoler på at Regjeringen nå setter kraft bak det arbeidet som statsråden har bebudet.

At det finnes stor motstand i departementene og embetsverket for øvrig mot å gi kommunene mer frihet og ansvar, er en kjent sak. Regjeringen har nå solid ryggdekning i Stortinget for å foreta endringer som monner. Og Senterpartiet mener at det blir best framdrift i det arbeidet med den framgangsmåten som departementet har skissert.

Det er også vel kjent at holdningene i de øvrige fagkomiteene her på Stortinget er annerledes enn i kommunalkomiteen. Og det tror jeg gjelder alle partier. Derfor trengs det en bedre dokumentasjon av ulempene ved å fortsette som nå. Jeg synes departementet skal be Kommunenes Sentralforbund bidra med slik dokumentasjon både av byråkratiske enkeltordninger og av den samlede effektiviseringsgevinsten som er mulig.

Jeg synes det bør gjøre inntrykk på forkjemperne for øremerking i skolesektoren det eksemplet jeg hørte her om dagen. Det var en kommune som fikk 37 000 kr til et-

terutdanning av lærere, og som for å få pengene, måtte gjennom et svært skjemaarbeid og diverse intern behandling – samt at folk i statlige organer lenger oppe ble sittende og kontrollere og kontrollere. Et annet eksempel gjaldt helsesektoren, hvor også fagpersonalet er forkjemper for mer øremerking. En fylkeskommune fikk et tolv siders tildelingsbrev for midler til etterutdanning innenfor helsesektoren. For å få 57 000 kr måtte de utarbeide sine egne mål, sin strategi, sine planer og sin rapportering, og dette skulle skje gang etter gang.

I sum er bildet slik når det gjelder øremerking: I 1987 var 5 pst. av kommunesektorens inntekter øremerket. Det var på det tidspunktet at vi fikk den nye kommuneloven som skulle gi større frihet til kommunene. I 1993 var det 10 pst., og i 1999 var det 14,4 pst. Det synes jeg er en dramatisk utvikling. Men enda mer dramatisk er det at vi kommer til å få en økning i dette tallet som følge av den fulle innfasingen av eldrereformen og de nye helsereformene som vi nettopp har vedtatt i Stortinget.

Jeg synes Høyres initiativ i denne saken er positivt, men som jeg har vært inne på, synes jeg at et slikt uavhengig utvalg ikke er veien å gå. Det tror jeg vil komme til å føre til at det tar lengre tid å få gjort denne jobben. Men jeg er ikke på noe vis enig i de presseoppslagene som skulle tyde på Høyre var bedre enn andre i denne saken. Høyre har som andre partier vært positive i kommunalkomiteen, men så har det blitt økninger på en lang rekke øremerkede tilskudd gjennom arbeid i andre komiteer. Det har vært umulig å få støtte fra Høyre til å øke frie rammeoverføringer, og det er jo det som må skje. Vi er nødt til å redusere bl.a. øremerkingen og øke de frie inntektene.

Det er nylig vedtatt et ordføreroppdrag om lokaldemokratiets framtid, og det spres nå over hele landet som en budstikke. Den viser at ordførerne, kommunalkomiteen og Kommunal- og regionaldepartementet er på linje. Jeg tror at nå er lokalpolitikernes utålmodighet så stor at nettopp det vil sikre et stort tempo i den brede gjennomgangen som nå er i gang.

Karin Andersen (SV): Det er viktige spørsmål forslagsstillerne har tatt opp i dokumentforslaget sitt, og jeg må innrømme at fra SVs side har vi vært i tvil om vi skulle støtte det eller gå imot. Det er fordi vi ser, slik forslagsstillerne har påpekt mange ganger, at det er altfor mye detaljstyring, at det produseres for mye papir og for få tjenester på en del områder, og ikke minst at det gis for lite rom for å kunne finne lokale gode løsninger på tvers.

Skolen er et eksempel på at rapportering og kontroll tar overhånd og tar mer og mer av den tida som skulle ha gått til elever – samvær med elever, veiledning og undervisning. Fra lærerværelsene meldes det om stor frustrasjon over dette. Det som da blir et tankekors for meg er at de som nå ber om forenklinger, er nettopp de som vil kontrollere mer på dette området. Slik kan man ta fram saksområde etter saksområde. Noe vil man kontrollere fordi man ikke liker tjenesten, andre ganger vil man kontrollere fordi man ønsker at det skal bli mer av tjenesten og at pengene skal gå akkurat dit man ønsker seg. Det er

mange dilemmaer her. Personlig har jeg jobbet mye med spørsmål rundt arbeidsledighet, og ser veldig godt hvordan reglene på disse områdene kan hindre et godt samarbeid mellom forvaltningsnivåer og etater for å komme raskt i gang med tiltak som er individuelt rettet, og som er effektive i den forstand at man får den som er ledig, til å bli motivert til å ta utdanning, til å skolere seg, til å forsøke seg i arbeidslivet kombinert med opplæring osv. Her er det mange tiltak man kan gripe til, og mange ganger blir man stengt av regelverk – men også av penger selvfølgelig, det må vi ikke glemme.

Det er vel sånn at løsningen på en del av de områdene jeg peker på, faktisk krever at det offentlige gjør en stor innsats. Det dreier seg om regelverk, men det dreier seg også om å være villig til å bruke penger i dette systemet. Noen ganger får jeg litt følelsen av at når man ønsker å få bort noen regler, er det også for å få bort noen forpliktelser, slik at det offentlige gjennom å ha færre forpliktelser i forhold til samfunnsmedlemmene, ikke bare skal kunne løse sine pengeproblemer, men også få mindre å gjøre. Det får de selvfølgelig, men da ender man altså opp med en annen kommunal sektor enn det SV ønsker seg. Det er sikkert også lettere å gå veldig dramatisk til verks her når man har et politisk ønske om at offentlig sektor skal reduseres, løse færre oppgaver, begrense sin virksomhet til rein tjenesteyting, på tvers av det SV mener, nemlig at offentlig sektor og kommunesektoren burde være de viktigste utviklingsarenaene og de som breitt driver med samfunnsbygging. Da kreves det et breitt perspektiv, det kreves ressurser, og det kreves frihet.

Fra forslagsstillerne er det sagt at det er kommunenes interesser man ønsker å ivareta med dette forslaget. Det skal jeg ikke mistro. Jeg ser også at det er det, og jeg ser at det her ligger en stor interesse hos kommunene for å kunne få lov å ta fatt i sine oppgaver på en mer fri måte. Min erfaring er også den at man i kommunesektoren har mistet like god ryggrad, moral og interesse av å sikre innbyggerne en god skole, en god eldreomsorg, et godt miljø osv. som det man har når man er valgt til Stortinget eller sitter i regjering. Så jeg bekymrer meg egentlig ikke så sterkt på det området. Det som bekymrer meg mer, er faktisk at en gjennomgang av dette temaet uten å se på hva det er offentlig sektor faktisk skal løse, kan ende opp med at man finner en begrunnelse for at kommunesektoren skal få enda mindre ressurser ut fra det politiske ønske at kommunesektoren skal løse færre oppgaver.

Dessuten er jeg enig med saksordføreren i at et slikt tema ikke bare kan ses isolert for kommunal sektor. Nettopp fordi de ulike sektorene, forvaltningsnivåene og etatene på så veldig mange områder griper inn i hverandre, mener jeg det er riktigst med den store gjennomgangen først for å se om det går an å desentralisere – spesielt når det gjelder den sektoriserede stat – mye kraftigere enn det vi har gjort i dag. Vi kan jo hilse hverandre med at forrige gang vi mente dette, var ikke dere med, og at alle er enige om dette, men når vi kommer med forslag, får vi ikke flertall for dem. Jeg kan bare minne om at SV har fremmet svært mange forslag siste året om reell desentralisering av makt til både kommune- og fylkesnivå. Det gjel-

der flytting av ansvar og derigjennom også penger. Gjennom det har man altså mye større mulighet til å samordne på tvers, og da er det også mye lettere å fjerne regelverk som kun er egnet til å styre sektorbudsjettene og se til at sektorbudsjettene går i balanse, for det er jo mye av det dette går på. Hvis man fikk flyttet ansvaret f.eks. for vegkontorer, arbeidsmarkedsetat, landbruksetat, samferdselsplanlegging – jeg kan nevne i fleng – ned i det kommunale systemet, ville det altså være mye enklere å gå løs på regelverket med det formål å redusere det. Så kunne man samtidig forsterke de rettighetene som enkeltpersonen har som medborger i samfunnet, men man ville ikke trenge alle disse detaljerte styringsmekanismene.

Det er et innsnevret handlingsrom for lokaldemokrati- et, blir det sagt. Men jeg vil også bemerke at veldig mye av dette handlingsrommet er innsnevret nettopp fordi det er et politisk ønske bak om å spare penger. Hvis man f.eks. går svært detaljert løs på de pengene som kunne tenkes lagt inn i en pott for å sørge for at folk kommer inn i et kompetanseløp, et opplæringsløp, og ikke går arbeidsledige, er det jo et utstrakt politisk ønske fra flertallet i denne salen om at det skal brukes mindre penger på en del av disse viktige områdene av dem som kunne spandere penger inn i en sånn pott. Dermed vil man kanskje ved å øke ressursbruken i utgangspunktet ende opp med mindre ressursbruk totalt sett. Man må altså få lov til å bryte sektorgrensene og se utover noe av det detaljregelverket som man har etablert nettopp med den hensikt at her skal det ikke brukes ei krone utover akkurat på de områdene man har definert. Trykksystemet er sånn. Arbeidsmarkedsetaten har et slikt system. Når det gjelder sosialhjelpen, ligger det der et visst rom for skjønn. På utdanningssektoren er det også ganske snevre rammer.

Jeg har under tvil sluttet meg til flertallet i saken. Det er først og fremst fordi jeg ønsker en totalgjennomgang av oppgavene først og mener det er det riktige grunnlaget for å kunne gå løs på detaljregelverket i ettertid, med den hensikt at man skal kunne forenkle dette vesentlig, men ikke med det som mål at det offentlige skal redusere sine forpliktelser og sine tjenester overfor de enkelte borgerne, målet må tvert imot være et bedre sikkerhetsnett og et mye mer effektivt sikkerhetsnett, slik at vi kan tilby bedre og flere tjenester enn i dag.

Harald Hove (V): Vi har på mange måter her en debatt som foregår litt på to plan. Det ene er en mer innholdsmessig debatt om hvordan forholdet skal være mellom staten og kommunene, og det andre er en metodisk debatt som går på spørsmålet om hvordan man skal oppnå det som tilsynelatende alle er enige om. Jeg tror det kan være et poeng å antyde at uenigheten om metodikken kan overskygge at det også er en egentlig og klar uenighet på den innholdsmessige siden. Og det er ikke gitt at skillelinjene her vil gå på samme måten som det som blir skillelinjene voteringsmessig i et spørsmål som mer er knyttet til det metodiske.

Regjeringen har satt et enklere Norge på dagsordenen. Dette har sterk støtte fra Venstre. Og jeg er glad for at re-

presentanten Ivar Østberg brukte en vesentlig del av sitt innlegg for nettopp å fremheve poenget med et enklere Norge.

Et enklere Norge har i første rekke en side til borgerne. Det skal bli en enklere hverdag for innbyggerne, det skal bli enklere å forholde seg til den offentlige forvaltning. Men et enklere Norge har også en side til en mer rasjonell forvaltning, en forvaltning som bedre ivaretar de oppgavene forvaltningen skal løse i forhold til borgerne.

Etter min oppfatning er det svært sentralt innenfor et arbeid med et enklere Norge å gjøre regelverket enklere i forholdet mellom stat og kommune. Det vil være en måte å styrke et lokalt selvstyre på, og det vil være en måte også å fremme de to andre målsettingene foran: å gi et enklere liv for den enkelte borger og å gi en mer rasjonell forvaltning.

Det er også viktig – kanskje mest av hensyn til det lokale selvstyret, men også ut fra en rasjonell forvaltning av ressursene – å gi større mulighet for å la konfliktene utspilles i den enkelte kommune, i det enkelte kommunestyre eller i det enkelte fylkesting. Og jeg tror faktisk at å forenkle regelverket overfor kommunene reelt sett vil være et betydelig bidrag til å styrke kommunenes økonomi, og med samme pengeforbruk gi større rom for kommunene til å løse de lovpålagte oppgavene bedre, men samtidig også gi større rom for å ivareta ikke-lovpålagte oppgaver.

Skal vi gå inn i dette spørsmålet og virkelig oppnå resultater, tror jeg det er veldig viktig å understreke det gjennomgående dilemmaet, nemlig kravet om likhet overalt i Norge. Hvis man ikke er villig til å si at et styret lokalt selvstyre og færre regler mellom stat og kommune også innebærer at man aksepterer en del ulikheter kommunene imellom, ja så vil man reelt sett ikke komme noen vei med dette arbeidet. Vi må i alle fall si klart fra at likeverdighet er viktigere enn likhet, og jeg tror kanskje vi også skal akseptere at man ikke alltid vil kunne oppnå likverdighet heller. Hvis kommunestyret i én kommune ønsker å styrke ett område i stedet for et annet, og en annen kommune det motsatte, ja så må vi faktisk være villig til å akseptere at slik kan det være. Dermed blir det nok reelt sett en politisk uenighet som på mange måter går etter andre linjer enn akkurat de skillene vi vil få ved voteringen her i dag.

Jeg tror også at vi skal være litt åpne for at i disse spørsmålene er det også ulike krefter som fungerer innad i Regjeringen og departementene og for den saks skyld også i denne forsamlingen. Det er vel ganske typisk at dette er en sak som håndteres av kommunalkomiteen. Det er i og for seg naturlig nok, det kunne vanskelig vært noen annen komite som hadde gjort det. Det er en debatt som stort sett føres blant medlemmene av kommunalkomiteen, med ett unntak for min egen del – det skyldes i første rekke at Venstre ikke er representert i kommunalkomiteen – og jeg registrerte at etterfølgeren min i debatten her i dag heller ikke er medlem av komiteen. Jeg synes man skal være glad for at det også er noen utenfor kommunalkomiteen som går inn i dette.

Jeg tror nok at ser man på Stortingets arbeid med en rekke lover, er ikke resultatet opplegg for mindre detaljstyring i reglene etter at loven har passert Stortinget, i forhold til det som lå i den proposisjonen som var fremmet fra Regjeringens side. Det tror jeg faktisk også gjelder lover som har vært behandlet det siste året eller i den tiden dette storting har vært samlet. Jeg tror vi skal være veldig åpne og ærlige på at en del av problemet ligger i det forhold at hvis man er opptatt av et bestemt område av politikken, enten det nå er ut fra interesse eller fordi man rett og slett plasseres slik at man skal arbeide med dette, ja, så vil man oppfatte det som å ivareta dette området bedre hvis man får klarere lover og regler som sier noe om at sånn skal det være. Det er også en veldig klar risiko for – vi får vel innrømme det – at slik som en del pressgrupper fungerer overfor Stortinget, får man ofte en effekt i retning av økt detaljstyring.

Det er vel også slik at de fleste kommunalministere – hvis man hadde muligheten til å snakke åpent om sine erfaringer, og det har man kanskje i større grad etter at man har gått av enn mens man sitter som kommunalminister – vil kunne gi mange eksempler på at man fra Kommunal- og regionaldepartementets side har prøvd å ivareta kommunene og det kommunale selvstyret og en og annen gang har vunnet, men – bekymringsfullt – kanskje oftere tapt i strid med andre statsråder som nettopp har ønsket å ivareta et godt formål på et konkret område.

Derfor tror jeg at skal man få til noe på dette området, er det veldig viktig at Kommunal- og regionaldepartementets rolle i forhold til kommunene og de oppgavene kommunene skal ha, blir styrket. Men jeg tror faktisk at litt av problemet i noen grad også kan knytte seg til kommunene selv. Jeg tror ikke vi skal overse helt at det kanskje i kommunene nesten er en for stor lojalitet overfor det som kommer fra statlig hold.

Én ting er lover, dem skal man holde. Det samme gjelder for så vidt også forskrifter. Jeg vil i hvert fall ikke stå på denne talerstolen og oppfordre til at man skal la være å holde seg orientert om dem. Men det som kan være et reelt problem, er at man i mange kommuner har fått en kultur og en holdning som går ut på at det som produseres av rundskriv og veiledninger, oppfattes å være på det samme bindende nivå som lover og forskrifter. Det er faktisk galt, og det blir veldig uheldig hvis dette er holdningen. En tidligere dansk ombudsmann for forvaltningen gav et veldig klart eksempel på det fra Danmark, hvor kommunene hadde klaget over en altfor detaljert lovgivning innenfor sosialområdet. Så fikk man en lov som forenklet det betydelig, og da sa kommunene at den kunne de ikke praktisere før de fikk et rundskriv med veiledning. Man fikk rundskrivet med veiledning, og så praktiserte man de veiledende normene som der ble gitt, atskillig mer lojalt enn man noensinne hadde håndtert den tidligere loven.

Det dreier seg altså her om å bevisstgjøre den enkelte kommune med hensyn til det handlingsrom som tross alt finnes også i dagens regelverk. Vi skal være oppmerksom på at man også i kommunene har sektorer, og personer som er ansatt for å ivareta ett område, enten det er

skole, helse, sosiale tjenester eller hva det måtte være, vil ofte oppleve at de kan hente ut den støtten de mener å kunne få ut av det som kommer fra departementet, og kan bruke det internt i kommunene. Så jeg tror at et vesentlig poeng er å utfordre kommunene til i større grad å benytte det handlingsrom de har i dag, også i forhold til det å være aktive med å påvise og få fram de uheldige sidene ved detaljstyring.

Da har jeg sagt en del om det som på en måte er underliggende problemstillinger i dette.

Når det gjelder selve forslaget, er jeg langt på vei i samme situasjon som Karin Andersen gav uttrykk for på vegne av SV, at det kan være grunn til en viss tvil om hva som ville være det mest fornuftige. Det som gjør meg litt urolig, er, som det ofte har vist seg, at når man har gått inn i dette i stor bredde, har man kanskje i starten fått forslag som har endret en del, men etter hvert som de blir behandlet, blir endringene redusert. Jeg tror at det viktigste her er at man griper fatt i dette spørsmålet i det daglige arbeidet i departementene, og at Kommunal- og regionaldepartementet i den sammenhengen prøver å fylle sin funksjon og rolle i dette så godt som mulig. Når alt kommer til alt, kan det gi større resultater enn hvis man her prøver å gå motsatt vei. Jeg tror at noe av problemet i den sammenhengen, hvis man skal gå inn i disse spørsmålene på en ordentlig og skikkelig måte, er at vi antakelig ikke bare ville hatt bruk for ett utvalg, men vi ville hatt bruk for en rekke utvalg med en felles overordnet målsetting.

Avslutningsvis vil jeg si at skal vi makte å få gjort noe her, som alle tilsynelatende er enige om, vil det aller viktigste være at vi selv er villige til å tørre. Vi må være villige til å tørre og akseptere en del ulikheter og ikke si at staten må gå inn og løse alle spørsmål hvor man måtte finne en eller annen urettferdighet, eller et eller annet problem rundt omkring i kommunene.

Fridtjof Frank Gundersen (Frp): Det var interessant å høre en erfaren forvaltningsjurist. Han har vært inne på en del ting som også jeg hadde tenkt å si noe om.

Mange oppfatter et slikt forslag som Karin Andersen har oppfattet det, at man her vil begrense det offentlige makt og fordele færre penger til det offentlige. Det er klart at det er en måte å forenkle forvaltningen på. Når man får færre oppgaver, blir det færre forskrifter, og det er for så vidt en grei oppskrift som jeg kan slutte meg til. Det er et opplagt virkemiddel her, og det er uhyre politisk.

Det er også andre virkemidler. Man har allerede nevnt dette likhetsprinsippet som rir det norske samfunn, noe som antagelig skyldes landets struktur, geografiske utstrekning og variasjoner i det naturlige næringsgrunnlag. Men det er klart at hvis man skal gjennomføre likhetsprinsippet når det gjelder helsetjenester, skoler, barnehager, sosiale tjenester osv., vil det selvfølgelig begrense den enkelte kommunens frihet til å gjøre som den ønsker, ut fra sine prioriteringer og forhold. Som representanten Hove her har påpekt, fører dette likhetsprinsippet som rir oss, med seg en strøm av forskrifter som skal sørge for at denne likheten opprettholdes.

Det har også en annen negativ side, og det er at gode ideer ikke får slå rot i Norge, fordi alle må opptre likt. Under andre omstendigheter hvor man kunne eksperimentere seg frem og stå friere til å velge løsninger som var frigjort fra likhetsprinsippet, kunne det kanskje hende at flere bedre ideer dukket opp i forskjellige kommuner, og som etter hvert kunne spre seg når andre fikk høre om dem. Det er det andre problemet.

Det tredje problemet er denne øremerkingen. Det er øremerket tilskudd til innvandrere, og det er øremerket tilskudd til barnehager, fordi man altså i Norge betrakter barnehager som noe av det viktigste i verden. Men etter hvert som problemet med eldre og syke er blitt mer og mer påtrengende, har man også forstått at det er veldig viktig, og så begynner man med øremerkingen der også. Jeg må si at jeg var imot øremerking da jeg kom inn på Stortinget, jeg syntes det var noen forferdelige greier. Men da jeg skjønnte at det var mennesker i denne salen som mente at barnehager var så veldig mye viktigere enn eldreomsorg, gikk jeg inn for at man måtte fortsette denne øremerkingen. Og det ene trekker da det andre med seg. Har man først slått inn på øremerking, sier man at det ene er like viktig som det andre, og henvender seg til den velgergruppe som dette gjelder, og som man ikke ønsker skal bli oversett. Og så får man denne kjedereaksjonen. Hvis man først slår inn på øremerking, skal man være klar over at for at disse pengene skal utbetales, må man også gi regler om hvordan de skal anvendes, og så har man altså denne kjedereaksjonen gående.

Det som blir stående igjen etter disse tre momentene jeg her har nevnt – ja, ja, det er da en viss forenkling, det er stort sett helt upolitisk, og en viss rasjonalisering, men det er veldig teknisk, og politisk kanskje ganske uinteressant. Så jeg er i grunnen enig med dem som hevder at dette er et problem som må løses fra toppen. For hvem skulle ellers egentlig løse det? Det er et stort problem. Men dette forslaget kan kanskje bringe en del positive ting innenfor en relativt snever ramme.

Erna Solberg (H): Denne debatten har i og for seg utviklet seg til en veldig interessant debatt, med mange forslag med hensyn til prinsipper for hvordan man burde eller ikke burde organisere offentlig sektor. Jeg har likevel til gode å høre noen som overfor statsråden har gitt uttrykk for hvordan man skal klare å integrere kommunenes spesifikke interesser i det ønskede forenklingsarbeidet. Det er det som er hovedhensikten med selve forslaget, det som går på metodikk. Vi er enige om at vi kan diskutere alle disse store spørsmålene som har vært diskutert, om størrelsen på offentlig sektor og likhet eller ikke likhet, mens det store spørsmålet nå visstnok dreier seg om å gå inn og løse de problemene som mange møter i sin hverdag som kommunepolitikere. Det er faktisk ikke de helt store linjene, for når det gjelder den detaljoppgaven vi skal gjennomføre, fins det så mange regler å forholde seg til at man føler at man har sterkt begrenset handlefrihet. Og jeg tror ikke man nødvendigvis må løse det mer pragmatiske problemet fra toppen. Det viktigste når man skal ta beslutninger i vårt samfunn – og der

skuffer Venstre meg litt – er at man må skape en opinion i forhold til f.eks. kommunesektoren og det kommunale selvstyret. Det viktigste med vårt forslag har vært å skape en opinion, det kommer ikke til uttrykk i den vanlige regelverksproduksjonen, for det skaper åpenhet og etablerer en sivil samfunnsdebatt knyttet til hvorfor vi får for mye styring i de enkelte sektorene. Jeg synes det er litt rart at man i denne debatten ikke har større perspektiver med hensyn til hvordan beslutninger tas i vårt samfunn, at man ikke ser at kommunesektoren med sine 435 kommuner hele tiden blir en salderingspost i forhold til helhetsinteressene, fordi de ikke er premissgiverne. Vi burde i denne debatten være med på å gjøre kommunesektoren og kommunesektorens interesser i større grad til premissgivere. Jeg har bare lyst til å si det, for det skaper mange interessante problemstillinger. Vi kommer aldri i vårt samfunn til å kunne løse det problemet som går på likhet kontra kommunalt selvstyre, rett og slett fordi kommunene er blitt de største velferdsprodusentene vi har. Og der kommer det alltid til å være et spenningsfelt.

Men spørsmålet er: Hvordan gjøre balansen bedre? Jeg håper at statsråden, siden hun nå har bestemt seg for å foreta en gjennomgang av dette, kan si litt om hvordan man har tenkt å organisere dette, slik at man får en motvekt til sektorinteressene i det arbeidet som pågår.

Næringsminister Sponheim har gjentatte ganger forsøkt å legge opp til at det skal bli færre spørreskjemaer. Den siste statistikken viste imidlertid en økning siste året også, så selv den viktigste flaggsaken som han gikk inn i departementet med, klarer han ikke å få til, fordi det her åpenbart er store motkrefter eller for dårlig oppfølging av de interne instruksene, for også på det området eksisterer det en helt klar instruks om hva man skal sjekke og kontrollere før man etablerer et nytt spørreskjema.

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: Aller først vil jeg si at det gleder meg at en samlet komite nå står bak ønsket om å gjennomgå det detaljerte statlige regelverket, som fører til at knappe kommunale ressurser bindes til å utføre oppgaver på måter som er lite hensiktsmessig for kommunene. Hvis disse reglene heller ikke er nødvendige av hensyn til ønsket om nasjonal styring, er det ingen grunn til å opprettholde disse i den form de har nå.

Jeg har registrert at en samlet kommunalkomite mener at tiden er inne for en ny gjennomgang av statlige bindinger overfor kommunesektoren, men det er uenighet om, og det har kommet fram i debatten, hvordan dette mest hensiktsmessig kan gjøres.

Jeg registrerer at Høyre og Fremskrittspartiet ønsker at et slikt arbeid skal skje i regi av et offentlig utvalg. De andre partiene som er representert i komiteen, støtter at et slikt arbeid skal gjøres, men anbefaler at det ikke oppnevnes et nytt utredningsutvalg for å gjøre det.

Jeg har vurdert veldig nøye hvordan dette arbeidet mest hensiktsmessig bør legges opp. Etter å ha jobbet en del år her i Stortinget, og før det i kommuner og fylkesting, samt nå også å ha fått erfaring fra arbeidet i regjering – jeg tror at jeg begynner å kjenne departementene

ganske godt etter hvert – så har jeg nok ingen naiv forståelse av hvordan systemene fungerer. Jeg vil gjerne kvittere ut det. Det ble antydning i stedet at de som ikke ønsket et offentlig utvalg, var litt naive. For å være ærlig: Jeg vil kanskje heller snu på det; vi trenger ikke flere utredninger. Vi vet faktisk ganske nøyaktig og ganske mye om hvor det buttrer. Vi har hatt flere utredninger som kan dokumentere det. Det buttrer i viljen til å foreta politiske valg som fører til forenklinger. Jeg sier ikke at det er noen lett prosess. Men jeg sier at skal vi få noe ut av dette, iallfall uten å bruke altfor lang tid og altfor mye penger på et offentlig utvalg, må vi begynne å ta noen politiske beslutninger. Derfor har jeg kommet til, og jeg er glad for at Regjeringen nå også har bestemt, at vi skal sette i gang den jobben. Regjeringen har i disse dager besluttet – vi har faktisk allerede begynt å få det på plass – å sette i gang prosjekter på tvers av alle berørte departementer. Vi foretar en kritisk gjennomgang av statlige bindinger overfor kommuner og fylkeskommuner. Arbeidet skal styres og koordineres av et særskilt statssekretærutvalg, som skal ledes av Kommunal- og regionaldepartementet. De nærmere rammene for det prosjektet skal jeg komme tilbake til i forbindelse med kommuneøkonomiproposisjonen til våren, og jeg regner med at vi våren 2000 skal kunne legge fram en samlet rapport til Stortinget om resultatet av dette arbeidet. Så er det selvfølgelig Stortinget som må foreta valget og fatte vedtakene. De enkelte departementene har fått ansvar for å fremme aktuelle forslag til lovendringer, og ellers også stå ansvarlig for å treffe nødvendige vedtak om endringer i forskrifter m.v.

Man har etterlyst hvordan kommunesektoren skal kunne trekkes inn i arbeidet, og jeg kan forsikre om at det vil bli en viktig jobb å gjøre. Vi kommer til å trekke kommunesektoren, altså KS, inn i dette arbeidet underveis, og jeg synes vi allerede har klart å etablere både et godt og åpent samarbeid med KS. Det kommer til å fortsette, og jeg regner med å kunne trekke store vekslere på de synspunkter og erfaringer som KS har.

La meg også understreke at i dette arbeidet er oppmerksomheten ikke bare rettet mot formelt regelverk nedfelt i lover og forskrifter. Statlige pålegg overfor kommunene i form av f.eks. vilkår for utbetaling av tilskudd, krav om særskilte planer, resultatkrav eller egne rapporteringsordninger skal også gjennomgås med det samme siktemål, nemlig å fjerne eller endre ordninger som legger unødvendige bindinger på kommunal ressursbruk, og som gir lite lokalt handlingsrom.

Etter Regjeringens oppfatning er det, som sagt, altså politiske beslutninger som må foretas for at vi skal klare den regelforenklingen som vi nå setter i gang.

Når det gjelder øremerkede midler, vil vi selvfølgelig også foreta en gjennomgang av dem. Integreringstilskuddet som kommunene får når de skal bosette flyktninger og asylsøkere, er ikke øremerket – dette bare til opplysning, slik at det ikke henger igjen at det er et øremerket tilskudd.

La meg også minne om at Regjeringen allerede i mars i fjor vedtok regler for hvordan fagdepartementene skulle

jobbe for å forenkle forskriftene. Når det gjelder rundskriv og veiledninger som går ut fra fagdepartementene, er det også slik at de ikke kommer til Kommunaldepartementet til høring. Men det er også slik, at det ikke er noe som forplikter kommunene. Jeg tror det er riktig, som det har blitt påpekt i debatten, at det nok er mange kommuner som også tror at de er forpliktet til å følge disse. Det ble jo avdekket ganske tydelig da frikommuneforsøket var i gang, og kommunene faktisk oppdaget at de hadde større frihet enn de i utgangspunktet trodde de hadde. Så det er en jobb å gjøre på mange nivåer her.

Så avventer vi selvfølgelig Oppgavefordelingsutvalgets innstilling. Jeg er selv spent på den. Det er også noen som har etterlyst moderniseringskomiteens og statsforvaltningens gjennomgang. Jeg kan forsikre at arbeidet er i full gang, noe Arbeids- og administrasjonsdepartementet har ansvaret for.

Så er det slik at jeg etter bare få uker i det departementet jeg har ansvaret for, har vært opptatt av hvordan vi kan forenkle. Det var også bakgrunnen for at jeg bad om å få holde redegjørelsen om lokaldemokrati i fjor, og jeg har jobbet systematisk for å få gjennomslag for det. Nå er jeg veldig glad for at kommunalkomiteen så entydig stiller seg bak dette. Jeg har med glede også registrert at det ikke bare er kommunalkomiteens medlemmer som er til stede i salen i dag. Jeg skulle gjerne sett at noen fra sosialkomiteen og kirkekomiteen også hadde deltatt i denne debatten. Men jeg håper at den tverrpolitiske støtten vi nå har fått, også vil vise seg å være der når vi i tur og orden kommer tilbake med forenklingforslag. Da er det viktig at kommunalkomiteen tar en prat med sine kollegaer i fagkomiteene i Stortinget.

Karin Andersen (SV): Det statsråden pekte på i innlegget hun holdt nå, bl.a. den viktige samordningsjobben som ligger i departementene, er utrolig viktig, og det vil bli spennende å se hvordan det går. SV var veldig positiv til det grepet som Regjeringen gjorde med hensyn til å legge vekt på dette, men har med litt bekymring registrert at det fremdeles nok ligger mer samordningsmakt og politisk makt i Finansdepartementet enn andre steder, og at det er langt igjen før man klarer å bryte disse etatsgrensene, se på resultatet og se til at de som skal utføre oppgaven i praksis, har egnede redskaper til å hjelpe seg med når de skal nå politiske mål.

Det har vært mange debatter, men to av debattene er veldig forskjellige. Den ene er om det er finjussens makt over politikken vi er i ferd med å se. En del av det går på at man etter hvert har fått et velutviklet rettighetssystem – som kan være vel og bra i seg sjøl, men som kan være problematisk fordi det er detaljert – og vi har etter hvert også fått en svært oppegående, velutdannet og krevende befolkning som vet å etterprøve sine rettigheter – og det er bra. Men noen ganger kan finjussen ta aldeles overhånd.

Den andre debatten dreier seg om spørsmålet om rettssikkerhet, altså likhet for loven, noe jeg oppfatter er noe helt annet enn et likeverdig tilbud. Det politiske er det likeverdige tilbudet, som man kan definere på ulike

måter, der målet er viktigere, mens rettssikkerheten er en mye mer detaljert sak som går på hvordan man skal behandles, at det ikke skal være vilkårlighet i behandlingen, og at det ikke skal være forskjell mellom innbyggerne i den måten de blir behandlet på i systemet eller med hensyn til direkte tjenester eller ytelser som de har krav på. Da blir det en vanskelig balansegang, men jeg tror at det som gjelder likeverdighet på de ulike områdene, og det som gjelder rettssikkerheten og ikke vilkårlig behandling, er to forskjellige debatter.

Erna Solberg har to litt forskjellige innfallsvinkler til forslaget sitt. På den ene siden sier hun at det er litt mindre spørsmål dette forslaget dreier seg om, altså regelverk og skjemavelde på lokalt nivå som kanskje ikke går så veldig mye på viktige politiske områder osv., og at dette skulle være en del av den store oppgaven som skulle kunne løses uavhengig av at man tar en totalgjennomgang. Men samtidig presiserer Solberg at det er kommunene som skal være premissgivere i dette, fordi det er en viktig politisk debatt om hvordan vi skal løse oppgaver i samfunnet. Da blir det to forskjellige ting. Jeg ser at man kan gjøre begge deler, men jeg kunne godt tenke meg at Erna Solberg sa litt om dette dreier seg om det første eller om det siste. Hvis det er det første, er det en svært begrenset oppgave, som jeg har fått forståelsen av at departementet driver med til daglig. Men hvis det er snakk om det andre – og jeg er enig med Solberg i at det er viktig og riktig at kommunene skal være mye sterkere premissgivere for de viktige politiske debattene – må vi ha den totale gjennomgangen. Da syns jeg også at f.eks. mange partier her burde være langt mer lydhøre overfor hva kommunene sier enn det de er i dag, for det er nettopp det de ikke er. Om kommunene får lov til å være premissleverandører for de viktige politiske debattene, blir det jo ikke mindre helse, det blir ikke færre barnehager, det blir ikke en dårligere skole og mindre rettigheter. Det blir altså mer, fordi kommunene, slik jeg opplever dem, er entydige talerør for at befolkningen ønsker og vil ha flere og bedre tjenester og ikke færre og dårligere. Da blir det en helt annen debatt enn det Høyre i andre sammenhenger tar til orde for.

Harald Hove (V): Jeg ble av Erna Solberg utfordret litt i forhold til, jeg holdt på å si, den metodiske siden i dette. Jeg er enig med Erna Solberg i at det er viktig å være opptatt av hvordan man går fram i dette arbeidet, og at det er viktig også å få en offentlig debatt omkring spørsmålene og etablere en opinion til støtte for dette. Spørsmålet blir likevel: Vil det å oppnevne et slikt utvalg som en her går inn for i forslaget, nødvendigvis være den beste måten å få det til på? Det trenger det ikke nødvendigvis å være. Men jeg skal være helt ærlig og si at det er ikke vanskelig å se argumenter for det forslaget som ligger her. Spørsmålet er bare om de bærer helt til mål i forhold til alternative innfallsvinkler og metodikker. Jeg må i den sammenheng få lov til å si at jeg ble veldig beroliget av statsrådets innlegg i den forstand at den metodikk som hun der gav uttrykk for, gir meg klar tro på at det skal kunne være vel så gode muligheter for å

nå fram i dette arbeidet ved å gripe det an på en noe annen måte. Da får jeg også oppfordre statsråden til å ha i bakhodet at skulle det underveis vise seg at det kunne være nyttig med et slikt utvalg, er det jo ingen grunn til å la være eventuelt å ta det opp på et senere tidspunkt.

Men det som i grunnen var et hovedpoeng i mitt innlegg, og som jeg synes at statsråden også gav veldig klart uttrykk for, var at noe av det viktige i dette allikevel er den politiske viljen og slik sett å etablere også en opinion som vil noe når det gjelder dette, fordi man faktisk skal nedkjempe en del motkrefter – det tror jeg vi bare kan være ærlige med hensyn til. Hvis jeg ikke husker feil, sa tidligere statsråd Berge for ikke så lenge siden – ca. et år etter at han gikk av som kommunalminister – noe i retning av at han ikke skjønnte at kommunene fant seg i alt det som staten påla dem, og alle detaljreglene man kom med. Jeg tror at den politiske viljen er noe av det viktigste i dette, og da kan vi eventuelt ha litt ulike oppfatninger om hvordan den kan etableres. Men det er, tror jeg, også veldig viktig å trekke kommunene med – at man går inn i dette arbeidet på enkeltområder og i forhold til det også trekker kommunene med i arbeidet.

Odd Eriksen (A): Som flere talere har vært inne på, har dette vært en debatt om flere saker. Den har klargjort at det er stor enighet om behovet for den gjennomgangen som forslagsstillerne etterspør, men den har også avklart at det er uenighet om hvilke verktøy vi skal bruke for å få til denne gjennomgangen.

Det som er interessant, og som vi bør få med oss, er at når forslagsstillerne viser til at antall lovparagrafer har økt med ca. 2 000 fra 1992 til 1998, ja, så er jo hver enkelt lovparagraf vedtatt i denne sal. Det er vi som har vært med på å vedta hver enkelt lovparagraf, som har bidratt til denne økningen. I tillegg har vi kontroll- og konstitusjonskomiteen, som ofte behandler den typen spørsmål som går på detaljreguleringer, på kontroll osv. Vi har

da ved hver behandling anledning til å gi uttrykk for den politiske viljen til å foreta de forenklingene og bidra til den noe mindre detaljstyringen som vi etterspør i dag. Det skal bli interessant å se om vi følger det opp i praksis.

Da tror jeg vi er inne på den beskrivelsen som representanten Gundersen gav, og som jeg synes er veldig presis – at vi må vise politisk vilje til å foreta de endringene som er nødvendige. Det er vi som må foreta dem, det er det vi i neste omgang må konsentrere oss om. – Jeg føler kanskje at vi da er ved veis ende.

Erna Solberg (H): Siden Karin Andersen ønsket en oppklaring, skal jeg forsøke å gi den. Når jeg snakker om den store gjennomgangen og de store spørsmålene, er det også som en henvisning til Moderniseringsutvalget og Oppgavefordelingsutvalget. Vi mener ikke at disse utvalgene skulle ta for seg de store spørsmålene, men at de skulle gjennomgå sektorregelverket for å finne de faktiske lovpålegg, forskrifter og rundskriv og alt det andre som i detalj regulerer hverdagen rundt omkring i kommunene. Det vil likevel alltid være ting som vil krysse hverandre for noen av områdene. – Dette bare som en oppklaring av spørsmålet fra Karin Andersen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 1916)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Da er vi klare for votering.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstillet:

På statsbudsjettet for 1999 gjøres følgende endringer:

U t g i f t e r :

Kap.	Post	Formål	Kroner
320		Allmenne kulturformål (jf. kap. 3320)	
	78	Ymse faste tiltak, n e d s e t t e s med fra kr 36 645 000 til kr 34 000 000	2 645 000
324		Teater- og operaformål (jf. kap. 3324)	
	70	Nasjonale institusjoner, ø k e s med fra kr 423 802 000 til kr 432 287 000	8 485 000
	71	Region-/landsdelsinstitusjoner, n e d s e t t e s med fra kr 195 060 000 til kr 156 150 000	38 910 000
(Ny)	90	Kjøp av aksjer i Nationalteatret, b e v i l g e s med	65 000
571		Rammetilskudd til kommuner	
	65	Hovedstadstilskudd, ø k e s med fra kr 159 000 000 til kr 192 025 000	33 025 000

I n n t e k t e r :

Kap.	Post	Formål	Kroner
3324			
(Ny)	90	Salg av aksjer i Oslo Nye Teater, b e v i l g e s med	20 000

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Erna Solberg satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen nedsette et utvalg som skal gjennomgå lover, forskrifter, rundskriv og andre reguleringer som unødvendig begrenser det kommunale selvstyret, øker kommunalt byråkrati eller som hindrer kommunene i å bruke sine ressurser målrettet og effektivt for å løse de kommunale oppgavene og bedre tjenestetilbudet. Utvalget forutsettes å arbeide etter den modell som Næringslovutvalget arbeider etter.»

Det voterer først over forslaget og deretter over innstillingen.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 65 mot 32 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 11.41.21)

Komiteen hadde innstillet:

Dokument 8:9 (1998-99) – forslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg og Sverre J. Hoddevik om å

nedsette et uavhengig utvalg som skal gjennomgå lover, forskrifter, rundskriv og andre reguleringer som a) unødvendig begrenser det kommunale selvstyret, b) øker kommunalt byråkrati eller c) som hindrer kommunene i å bruke sine ressurser målrettet og effektivt for å løse de kommunale oppgavene og bedre tjenestetilbudet – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

S a k n r . 4*Referat*

1. (122) Omdisponering av forsvarsbudsjettet for finansiering av norsk deltaking i internasjonale fredsoperasjoner andre kvartal 1999 (St.prp. nr. 34 (1998-99))
Enst.: Sendes forsvarskomiteen.
2. (123) Støtta til skipsbyggingsindustrien (St.prp. nr. 35 (1998-99))
Enst.: Sendes næringskomiteen.

Presidenten: Da tar Stortinget pause, og nytt møte settes kl. 19.30.

Møtet hevet kl. 11.45.

Møte torsdag den 11. februar kl. 19.30

President: **K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l**

D a g s o r d e n : Den gjenstående sak på dagens kart (nr. 51)

S a k n r . 3

Politisk redegjørelse av statsministeren

Presidenten: Før vi går i gang med møtet, vil presidenten kort skissere opplegget for det:

Debatten vil ha en begrensning i deltakelse. Det er bare statsministeren og de parlamentariske lederne som kan delta. Det gjelder også replikkene.

Statsministerens redegjørelse kan vare inntil 25 minutter, mens debattinnleggene fra de parlamentariske lederne er avgrenset til 5 minutter. Statsministeren får i tillegg inntil 5 minutter til en avsluttende kommentar.

Redegjørelsen, debattinnlegg og svar på replikker holdes fra den ordinære talerstolen. Replikker tas fra den talerstolen som er plassert nede i salen.

Deltakerne utenom statsministeren har i utgangspunktet fått tildelt et visst antall replikker som de selv bestemmer bruken av. De kan likevel ikke bruke mer enn halvparten av disse på samme taler. Tidsbegrensningen for replikker og svar er inntil 1 minutt.

Det blir ikke anledning til å fremme forslag under denne debatten.

Siden det skisserte opplegget ikke er dekket av debattreglene i Stortingets forretningsorden, vil presidenten be om Stortingets tilslutning til dette opplegget. – Det anses vedtatt.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: La meg først takke Stortinget for denne anledning til å ta opp noen av de langsiktige utfordringer vi står overfor. I vår mediestyrte virkelighet blir vi ofte for opptatt av å kommentere de dagsaktuelle enkelthendelser. Det er viktig at Stortinget kan diskutere de større linjer i samfunnsutviklingen.

Vi lever i en verden preget av stadig raskere forandringer. Ny teknologi endrer samfunnet, jobben og vårt privatliv. Globaliseringen sprenger gamle grenser og gir både nye muligheter og ny usikkerhet.

Vår oppgave er å møte disse utfordringene slik at vi sikrer de grunnleggende verdier vi vil skal prege framtidssamfunnet:

- frihetsverdiene – som kan svekkes om staten blir for enerådende
- likhetsverdiene – som kan svekkes om markedet får for stor makt
- respekten for menneskeverdet – som kan bli svekket både om staten blir for allmektig og om markedet blir for enerådende

Norge må velge en tredje vei, med desentralisering av makt og en sterkere rolle for det sivile samfunn, frivillig engasjement og personlig ansvar – bygd på grunnleggende verdier.

I denne redegjørelsen vil jeg løfte fram tre kvalitetskrav til framtidssamfunnet:

Det må være *et nyskapende Norge*, det må være *et solidarisk Norge*, og det må være *et tryggere Norge!*

Morgendagens samfunn må bestå denne kvalitetstesten! Veien til et slikt samfunn går via et samspill mellom stat, kommuner, næringsliv, frivillig sektor, familien og individet. Enkeltmennesket skal ha klare rettigheter, men også klare plikter. Det er med en slik innstilling våre forfedre bygde opp det velferdssamfunnet vi i dag nyter godt av. Det samme krav må vi sette til oss selv.

La meg starte med visjonen om *et nyskapende Norge*.

Skal alle ha arbeid også i framtida, trenger vi et nyskapende Norge. Veien dit går gjennom utdanning som gir kompetanse, og gjennom forskning som gir ny teknologi og nye produkter. Og den går gjennom forenkling av offentlig regelverk, som kan utløse økt handlefrihet og mer effektiv ressursforvaltning – kort sagt: et enklere samfunn.

Året 1998 ble en illustrasjon av globaliseringens konsekvenser. Finanskrisen i Asia og sammenbruddet i russisk økonomi fikk følger for land i andre verdensdeler – også Norge. De land som fikk et særlig sterkt press mot sin valuta, var nettopp de som ble mest berørt av det prisfall på olje og andre råvarer som Asia-krisen bidrog til.

Fjorårets renteøkning hang sammen med flere forhold. Oljeprisene ble på kort tid halvert! Norsk økonomi var gjennom flere år blitt overopphøyet, og partene i arbeidslivet hadde nettopp forhandlet fram et kostbart lønnsoppgjør.

Et stramt statsbudsjett og høy rente har bidratt til nedkjøling av økonomien. Vi har nå sett de første tegn til lavere rente. Regjeringen følger situasjonen nøye for å tilpasse virkemidlene slik at vi kan bevare høy sysselsetting og lav ledighet. For eksempel: Verftsstøtten blir nå økt. Oljeprisutviklingen gjør at Regjeringen vil vurdere rammevilkårene for virksomheten på sokkelen. Situasjonen og eventuelle nye tiltak vil bli vurdert i revidert nasjonalbudsjett.

Problemer til tross, generelt er landets økonomiske situasjon meget solid:

- Mens mange andre land sliter med budsjettunderskudd, har Norge store overskudd på statsbudsjettet. Det var tilfellet også i fjor, selv med lave oljepriser.
- Mens mange andre land i Europa og verden for øvrig sliter med stor statsgjeld, har den norske stat bygd opp en betydelig netto finansformue.
- Mange land i Europa strever med høy arbeidsledighet. Gjennomsnittet i EU-landene er fortsatt ca. 10 pst., mens Norge siden folkeavstemningen i 1994 har brakt ledigheten ned fra om lag 5,5 pst. til ca. 3 pst.

For Regjeringen er full sysselsetting et viktig mål. Men det gir seg ikke selv. Selv om vi fortsatt har en moderat prisstigning, er den markert høyere enn hos våre handelspartnere. Og lønnsveksten i fjor var dobbelt så høy som hos våre handelspartnere. Fortsetter dette, vil vi fort prise oss ut av de internasjonale markedene. Da vet vi fra tidligere at ledigheten øker.

Konklusjonen er derfor klar: Skal vi beholde full sysselsetting i årene framover, må vi holde kostnadsveksten

nede. Myndighetene kan ikke klare dette alene. Partene i arbeidslivet har også et ansvar for at vi igjen får en kostnadsutvikling på linje med de land vi konkurrerer med. Derfor er et inntektspolitisk samarbeid så viktig. Regjeringen inviterte til en inntektspolitisk konferanse før jul, og vi følger opp ved å sette i gang to prosesser:

- Regjeringen har allerede nedsatt et utvalg som skal gi et grunnlag for vårens inntektsoppgjør. Innfasing av en kompetansereform som bidrar til økt verdiskaping – og ikke svekker den – blir viktig.
- Regjeringen vil oppnevne en kommisjon med en bred sammensetning og et langsiktig mål; den skal bidra til full sysselsetting basert på høy verdiskaping, vekst i konkurranseutsatt sektor, en effektiv offentlig sektor og rettferdig fordeling.

Slik skal vi fornye det inntektspolitiske samarbeidet – og fornye solidaritetsalternativet.

Vilkårene for eierskap i næringslivet er viktig. Vi trenger private investorer som tenker langsiktig. I virksomhet som forvalter store naturressurser, er offentlig eierskap og styring viktig. Det har blitt debatt om eventuell delprivatisering av Statoil. I disse spørsmål må vi tenke langsiktig, og vi trenger bred, politisk enighet om eventuelle endringer. Debatten vil også berøre forvaltningen av Statens direkte økonomiske engasjement. Regjeringen vil invitere partiene til drøftinger om disse spørsmål når tiden er inne.

Samtidig med at oljeinntektene vil gå ned i framtida, vil andelen av eldre i befolkningen øke. For å opprettholde og videreutvikle velferdsstaten er Norge derfor avhengig av økt verdiskaping i konkurranseutsatt næringsliv. Forvaltningen av Norges naturressurser – fiskeri, landbruk, olje, vannkraft – vil også i framtida bidra til et livskraftig næringsliv og spredt bosetting. Vi vil fortsatt ta hele Norge i bruk. Jordbruksoppkjøret i fjor gav grunn til ny optimisme i landbruksnæringen. Fiskerinæringens potensial for å befeste levende kystsamfunn er stort. En forbedring av markedsadgangen er viktig, noe Regjeringen vil arbeide for både i Verdens Handelsorganisasjon og i forholdet til EU.

En vesentlig del av den nødvendige veksten i norsk landbasert næringsliv må likevel komme innenfor nye teknologi- og produktområder og i bedrifter som i dag er små eller ennå ikke etablert.

Konklusjonen er klar: Det må satses på et nyskapende Norge.

Hvordan får vi så det til?

For det første: Vi må stimulere til vekst i små og mellomstore bedrifter. Regjeringen har lagt fram en handlingsplan for det. Det er et første skritt, som også er tatt for å forbedre familiebedriftenes vilkår. Gründerkultur, vilje til å ta risiko, egeninnsats, tilgang på kapital og kompetanse, gode rammevilkår – dette må fremmes slik at langt flere finner det attraktivt å starte og drive egen virksomhet.

For det andre: Vi må satse offensivt på utvikling og bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Ny kunnskap og nye teknologier hører til de viktigste drivkreftene for nyskaping og omstilling i økonomien. I tiden

framover vil bioteknologien stå sentralt. Innenfor begge disse områder presenterte Regjeringen i fjor nye næringsrettede strategier. Som en del av Regjeringens distriktspolitiske snuoperasjon vil vi aktivt ta i bruk informasjonsteknologien, som kan oppheve en del geografiske barrierer og dermed gi distriktene en ny sjanse.

For det tredje: Forskning og utvikling er en nøkkel til framtida. Den vil åpne døren til nye teknologi- og produktområder som vi om noen tiår skal leve av, men som i dag er ukjent. Nyskaping krever kunnskap, ja spisskompetanse. Konsulent Hartvig Nissen skrev i et rundskriv i det daværende utdanningsdepartementet i 1852: «Tiden fordrer altsaa med Nødvendighet, at der vides Meget, og Skolen maa altsaa ogsaa lære sine Elever Meget». Det samme gjelder i dag – bare enda mer!

Vi må satse på forskning. Gjennom statsbudsjettet for i år maktet vi for første gang på noen år å snu negative tall til positive. Regjeringen har også besluttet at Norge skal delta i EUs 5. rammeprogram for forskning. Og i vårsesjonen vil Regjeringen legge fram en egen stortingsmelding om forskningens situasjon og vilkår framover. Mjøs-utvalget skal legge grunnlaget for en gjennomgang av utfordringene innenfor høyere utdanning.

Vi må tenke langsiktig. Vi må være villig til å sette i gang dynamiske endringsprosesser, reformer for å bevare. Vi trenger et nyskapende Norge!

Skal vi utløse den evne til nyskaping som trengs, må vi også fjerne noen hindringer. Vi må rett og slett se med nye øyne på hvordan de offentlige myndigheter selv fungerer. Regjeringen har derfor lansert prosjektet «Et enklere Norge».

Prosjektet har tre mål:

- For det første skal det bli enklere for innbyggerne å ta kontakt med det offentlige. Forvaltningen skal moderniseres. Regjeringen vil bl.a. videreutvikle tiltak som offentlige servicekontorer og innføring av serviceerklæringer for den enkelte offentlige etat.
- For det andre vil Regjeringen sette i verk en opprydding og forenkling i regel- og forskriftsverk, særlig overfor næringslivet.
- For det tredje skal kommunene få økt frihet, slik at de i større grad kan bruke sine ressurser på tjenesteyting framfor uhensiktsmessig byråkrati og kontroll.

Jeg vil selv som statsminister lede et utvalg av regjeringsmedlemmer som skal koordinere disse tre prosessene for «et enklere Norge».

Så noen ord om *et solidarisk Norge*.

Skal vi unngå at den rivende teknologiutviklingen og globaliseringen skaper nye klasseskiller, trenger vi et solidarisk Norge. Det gjelder innad i Norge, det gjelder over landegrensene, det gjelder de kommende generasjoner og miljøproblemer.

I et internasjonalt perspektiv har Norge vært kjennetegnet av like vilkår og små forskjeller. Vi kan se tegn til at dette endres, men vi ønsker *ikke* et Norge med økende levekårsforskjeller. Derfor vil Regjeringen senere i år legge fram en egen stortingsmelding om utjamning av levekår.

Mange av dem som kommer dårligst ut, er mennesker med løs eller ingen tilknytning til arbeidsmarkedet, med

vanskelige boforhold, med sosialhjelp som eneste inntekt og mennesker med psykiske problemer eller rusproblemer. Regjeringen ønsker tiltak for å bedre levekårene for dem som har kommet dårligst ut.

Folketrygden er en bærebjelke i det norske velferds-samfunnet, den gir trygghet ved uførhet og alderdom. Fra 1. mai i fjor ble minstepensjonen hevet med 1 000 kr pr. måned – 12 000 kr på årsbasis. Det representerte historiens største enkeltøkning av minstepensjonen, et løft i pakt med Regjeringens ønske om utjamning av levekår. Det er en stor utfordring å sikre folketrygdens framtid. Finansieringen av folketrygden og framtidens velferdsordninger må trygges for kommende generasjoner. Dette er så viktige spørsmål at Regjeringen etter hvert vil invitere alle partiene på Stortinget til drøftinger. Vi må søke løsninger som kan bestå selv med skiftende stortingsflertall og regjeringer.

Vi ønsker et samfunn i solidaritet med de svaktstilte – et medmenneskelig Norge.

Vi har også et solidaritetsansvar for kommende generasjoner. Klodens befolkning nærmer seg seks milliarder, og vil antakelig passere ti milliarder mot midten av kommende århundre. For de aller fleste ligger det materielle forbruket på et nivå som er langt under vårt, og allerede nå ser vi klare tegn på at summen av menneskelig virksomhet fører til at naturens tålegrenser blir brutt. Spesielt er klimasituasjonen kritisk.

Som en av de første i verden la Regjeringen fram en stortingsmelding om hvordan vi skal oppfylle forpliktelsene i Kyotoprotokollen. Vi har også satt ned et utvalg som skal utrede hvordan vi kan få på plass et nasjonalt kvotesystem for klimagassene. Det er viktig at norsk næringsliv tar i bruk framtidsrettet og miljøvennlig teknologi. Det gir ikke bare miljøgevinster, det kan også gi konkurransefortrinn.

Regjeringen vil også legge fram en melding om hovedlinjene i energipolitikken. Det vil bli satset på å utvikle fornybar energi og å begrense energiforbruket.

Vi står også overfor lokale miljøutfordringer. Luftforurensning og støy truer folks helse i mange norske byer og tettsteder. Regjeringen har vedtatt nye og strengere resultatmål for lokal luftkvalitet. I løpet av året tar Regjeringen også sikte på å utarbeide nasjonale resultatmål for støy. Miljøkravene må skjerpes! Vi ønsker et bærekraftig Norge som tar globalt ansvar.

Norge har sin plass i Europa. Retningslinjene for en aktiv Europa-politikk ble nylig drøftet her i Stortinget. Det var bred enighet om veien videre.

I snart 50 år har Norge gjennom aktiv deltakelse i NATO vært med på å sikre fred og stabilitet i vår del av verden. Også når det gjelder NATO og sikkerhetspolitikken, er det bred enighet i Stortinget.

Norsk utenrikspolitikk skal ivareta nasjonale interesser. Men vi vil mer enn det. Uten vilje til internasjonal solidaritet blir nasjonal stolthet lett usunn sjåvinisme og nasjonalegoisme. Arbeid for menneskerettighetene står sentralt i norsk utenrikspolitikk. I løpet av våren vil Regjeringen legge fram en handlingsplan for vår satsing på menneskerettigheter hjemme og ute. Når det gjelder in-

ternasjonal bistand, ligger Norge blant de fremste. Kanskje var dette noe av bakgrunnen for at FNs generalsekretær i et møte jeg hadde med ham i Davos nylig, beskrev Norge som det ideelle medlem av FN.

Norge deltar også som mekler i ulike konflikter. Fredsprosessene i Midtøsten og i Guatemala er vel kjent. Norges utviklingsminister er nå aktivt engasjert i fredsarbeid i Sudan, og vår utenriksminister har siden nyttår brukt en stor del av sin tid på hektisk fredsdiplomati på Balkan.

Også i framtida må Norge ha internasjonal rettferdighet, freds- og forsoningsarbeid som et varemerke – *et solidarisk Norge*.

Til slutt og ikke minst må vi ha *et tryggere Norge*.

Stilt overfor raske samfunnsendringer som kan føre til økt rotløshet, ensomhet og frykt, må vi bygge et tryggere Norge. Da må syke og gamle være trygge på at de får helsetjenester og omsorg når de trenger det. I kampen mot volden må vi gå til problemets røtter. Vi må kunne stole på hverandre, fordi vi er en del av et verdifelleskap som forplikter. Vi trenger forebyggende arbeid for å skape positive miljøer for barn og unge. Vi trenger mer politikk for effektivt å stanse lovbrøttere. Vi trenger et verdibevist og lovløst samfunn.

En av de store utfordringene i årene som ligger foran oss, er omsorgen for syke og gamle. Er en syk, skal en få nødvendige helsetjenester. Er en gammel, skal en få omsorg og pleie hvis en trenger det.

I Norge er helsetilbudet bygd opp som et allment samfunns gode. Ingen skal måtte stå med lua i handa og be om hjelp eller oppleve at størrelsen på pengepungen avgjør om en får plass på et offentlig sykehus. Respekten for enkeltmennesket i alle livsfaser og lik rett til nødvendige helsetjenester for hele befolkningen er sentrale mål for Regjeringens helsepolitikk.

Regjeringen har i løpet av det første året tatt tak i forsømte områder i helsetjenesten – tilbud til mennesker med psykiske lidelser, utstyrssituasjonen i sykehus og kreftomsorgen. Handlingsplaner er vedtatt på alle disse områdene, og det skal satses milliardbeløp i årene som kommer.

Regjeringen har også foretatt en omfattende gjennomgang av lovverket for helsesektoren og fremmet fem nye lover. Vi har også grepet fatt i helsevesenets organisatoriske problemer, forsterket den innsatsstyrte finansieringen og lagt fram forslag om rett til fritt sykehusvalg. Dette er tiltak som vil være med på å gi pasientene et bedre helsevesen.

Arbeidet for å effektivisere helsevesenet og korte ventelistene begynner å gi resultater. Sykehusene behandler stadig flere pasienter. Foreløpige tall for tredje tertial 1998 viser en gledelig nedgang i antall garantibrudd, og det kan ligge an til det laveste antall brudd på tremånedersgarantien som hittil er registrert.

Også i omsorgen for våre gamle, og særlig de pleietrengende, er det en positiv trend. Handlingsplanen som Stortinget har vedtatt, innebærer store investeringer i årene som kommer. Utgangspunktet er en verdig alderdom. Det fortjener de eldre.

Målet om enerom på sykehjem til alle som trenger det og ønsker det, ligger fast. Foreløpige tall for 1998 og kommunenes utbyggingsplaner fram til år 2002 tyder på at vi stort sett er i rute. En del kommuner sliter likevel med å gjennomføre satsingen på fire år. Regjeringen har derfor lagt til rette for at kommuner som ikke klarer utbyggingen i løpet av disse årene, kan få investeringsstøtte i ytterligere to år. Det gir kommunene større fleksibilitet.

Investeringene i eldreomsorg og helsevesen blir et kjempeløft. Men det skal vi solidarisk bære for å skape økt trygghet for syke og gamle.

Enkeltmennesket må også kjenne trygghet for liv og eiendom. Det er en grunnleggende oppgave for myndighetene i en rettsstat å sikre innbyggerne «personlig sikkerhet». Det er vondt å leve i frykt for å bli utsatt for vold – hjemme, på jobb, eller når man ferdes ute på gata og i trafikken. Det vil, når det gjelder det siste, bli laget en egen nasjonal handlingsplan for økt trafikksikkerhet.

Trygghet er en viktig verdi. Det er tryggere å bo i Norge enn i de fleste andre land. Statistikken viser også at antall anmeldelser av vold har ligget på om lag samme nivå gjennom hele 1990-årene. Selv om medieoppslag kan gi inntrykk av den rene voldseksplasjon, viser de faktiske tall at f.eks. antall drap i Norge har ligget stabilt rundt 40 årlig det siste tiåret. Det er selvsagt 40 for mange. De endringene som bekymrer, er særlig økningen av grovere vold, ran og utpressing. Det er tegn på et hardere klima – med mer våpen i omløp – spesielt i enkelte ungdomsmiljøer. Situasjonen krever derfor handling. Målet står fast: Vold kan ikke aksepteres. Volden skal reduseres! Derfor la Regjeringen allerede i september i fjor fram en handlingsplan for trygghet i sentrum. Oslos politimester har kalt den et godt arbeidsinstrument. Derfor er også antall stillinger i politiet de siste ti årene om lag fordoblet. I årets budsjett tilføres 100 nye stillinger. I revidert nasjonalbudsjett vil vi ytterligere styrke politibudsjettet, slik at nyutdannede studenter kan tilbys jobb i politi- og lensmannsetaten. Justisdepartementet samarbeider med politimyndighetene for å få mer synlig politi ut i gatene. Oslo-politiets tiltaksplan er et uttrykk for det. La meg bare nevne noen hovedpunkter:

- mer politi ut i gatene
- nulltoleranse i offensivt ordenspoliti
- forsterket tiltak mot gjengkriminalitet
- økt offensiv mot kniver og skytevåpen
- økt kontrollvirksomhet på og ved utesteder
- forsterket innsats mot hjemmenvold
- raskere etterforskning, tiltale, dom og soning av straff
- økt bruk av varetekt, særlig overfor gjengangere

La meg spesielt nevne hjemmenvolden. Den blir ofte glemt, selv om rundt 30 pst. av voldsanmeldelsene i Oslo tilhører denne gruppen. Her er det sikkert også mange overgrep som aldri blir anmeldt. 90 pst. av ofrene er kvinner. I et mer langsiktig perspektiv er tiltak mot hjemmenvolden svært viktig. Når berusede og voldsomme menn utøver vold mot kvinner og barn, legges også kimen til voldsatferd hos de unge.

Det forebyggende arbeid er viktig. Jeg fikk selv sist tirsdag se noe av det positive ungdomsarbeidet som dri-

ves i Oslo øst, i et flerkulturelt miljø. Jeg drøftet også integreringssspørsmål med innvandrerungdom. Senere vil jeg ha møter med innvandrerforeldre.

Skal vi lykkes i å slå volden tilbake, må vi jobbe helhetlig og langsiktig. Vi må også i teori og praksis formidle det verdifundamentet som samfunnet vårt bygger på. Skal vi stå oppreist i kampen mot volden, må vi ha en moralsk ryggrad. Det må være en ryggmargsrefleks at vi tar ansvar for hverandre, og ikke krenker andre. Da må barna utvikle evnen til empati – innlevelse i andres situasjon, ja medmenneskelighet. Jeg er overbevist om at et mer verdibevisst samfunn også vil bety et mer lovlydig samfunn. Slik får vi et tryggere Norge.

Jeg har i denne redegjørelsen særlig pekt på hva vi kan gjøre fra offentlige myndigheters side for å skape et bedre samfunn.

Men staten kan og skal ikke gjøre alt. Vi er avhengig av et samspill med de mennesker som sammen former familier, skoler, bedrifter, frivillige organisasjoner og andre miljøer vi ferdes i.

I denne sammenhengen ser jeg også opprettelsen av Verdikommisjonen. Den har nettopp til oppgave å stimulere til etisk bevisstgjøring og ansvarsmobilisering.

Vi er opptatt av at mennesket har rettigheter, men det har også plikter. Begge deler trengs om morgendagens samfunn skal bestå kvalitetstesten og fortjene betegnelsen et nyskapende Norge, et solidarisk Norge og et tryggere Norge.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Thorbjørn Jagland (A): Jeg er uten videre enig i at ordene «nyskapende», «tryggere» og «solidarisk» må være målene for samfunnsutviklingen. Men statsministeren redegjorde ikke for at den koalisjonen Regjeringen har inngått med Høyre og Fremskrittspartiet, driver samfunnsutviklingen i stikk motsatt retning. Barnehageutbyggingen har stoppet opp. Mange barn tas ut av skolefritidsordningen fordi egenbetalingene øker. Den offentlige skolen får mindre penger, mens de private skolene får mer. Eldreomsorgen ble rett og slett ofret ved at man skjøv på den planen vi var enige om, med to år. Og deltidsarbeidende, lavtlønte kvinner får rett og slett ikke lenger sykelønn. Dette er ikke solidarisk, ikke trygt, og det er vel heller ikke særlig nyskapende.

Jeg vil be statsministeren om å kommentere det faktum at han ikke berørte denne utviklingen, som mange nå føler ute i landet.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det er jo ingen koalisjon som eksisterer, det er en mindretallsregjering. Vi har vitterlig i det snart halvannet år vi har styrt, hatt vekslende støtte fra partier i Stortinget og i en del fordelingspolitiske spørsmål samarbeid med Arbeiderpartiet, som sentrum tradisjonelt i slike spørsmål ligger nær.

Ellers synes jeg dette var en litt underlig svartmaling av dagens samfunn.

Når det gjelder barnehager, har vi innført en kontantstøttereform som gir større valgfrihet, og når folk får større valgfrihet, er det mulig at behovet for barnehager ikke blir fullt så stort som det ville vært uten. Men Arbeiderpartiet er jo imot denne valgfriheten.

Når det gjelder skolefritidsordningen, tror jeg en skal vente litt før en konkluderer med søkningen dit, fordi det hvert år har vært en nedgang fra høstsemesteret til vårsemesteret, og ut fra tallene ser det så langt ikke ut til at det trenger å bli noen særlig sterkere nedgang enn tidligere år.

Eldreplanen, som jeg redegjorde for i mitt innlegg, følger vi, men vi vil gi kommuner som trenger det, ytterligere to år til å få investeringsstøtte. Det gir dem bedre mulighet for planlegging og fleksibilitet.

Thorbjørn Jagland (A): Når det gjelder barnehagene, er det et faktum at 20 pst. av kommunene nå vil få færre barnehageplasser, og i resten av kommunene stopper utbyggingen praktisk talt opp. Det er historisk nytt. 1 200 barn er blitt tatt ut av skolefritidsordningen i Oslo. Dette dreier seg om de fellesskapsordningene som skaper oppdragelse, som setter grenser, og som også er formene for barn og ungdom og tryggheten i vårt samfunn.

Odd Roger Enoksen, den ventede nye leder i Senterpartiet, tok i går til orde for at Regjeringen bør legge politikken sin over i Arbeiderpartiets retning. Det må tyde på at man ikke er helt fornøyd med den utviklingen man har hatt i det flertall som Regjeringen til nå har støttet seg på med Høyre og Fremskrittspartiet. Jeg vil spørre om ikke statsministeren også har kommet på den tanken.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Odd Roger Enoksen har ikke sagt at Regjeringen skal legge politikken over i arbeiderpartiretning. Han har tvert imot sagt at han synes sentrumsregjeringen fører en god politikk, og har konstatert det faktum som jeg også selv nevnte i min forrige svarreplik, nemlig at i fordelingspolitiske spørsmål har sentrum og Arbeiderpartiet ofte stått sammen.

Vi skulle ønske at Arbeiderpartiet var litt mer konstruktiv i opposisjon. Men Jagland har jo vært en foregangsman for ikke å ha innflytelse på budsjettet fordi han er så uenig i én reform, kontantstøtten. Så setter han seg utenfor, stikk i strid med hva vi andre gjorde da vi var i opposisjon og var uenige i en reform. Så dette er selvvalgt fra Arbeiderpartiets side. Men i en del andre fordelingspolitiske spørsmål har vi samarbeid.

Når det gjelder barnehager og barneomsorg, er det mulig at det går et visst ideologisk skille mellom dem som vil ha mest mulig av det bare i institusjon, og oss som også tror at familien og nærmiljøet kan og bør gjøre mer. Vi vil gi valgfrihet. Valgfrihet tilsier også full barnehagedekning, og det vil vi ha, som tidligere forutsatt av Stortinget. Det kommer det om kort tid en barnehagemelding om.

Thorbjørn Jagland (A): Det var jo denne ene reformen som førte til at man nettopp måtte skjære ned på de fellesskapsordningene som vi så sår trenger, særlig for barn og ungdom.

Jeg har også lyst til å ta opp arbeidsledigheten, for jeg er redd for at Regjeringen gjør den samme feilen i år som man gjorde med renten i fjor: sitter og venter og ser. Man grep ikke inn tidnok, dermed fikk vi en uønsket rentetøkning. Nå sitter Regjeringen og venter og ser hva som vil skje med arbeidsledigheten. Tre uavhengige institusjoner sier at den vil øke, Regjeringen sa i sitt statsbudsjett at den ville gå ned. Regjeringen foretar seg ikke noe. Jeg må spørre om dette er ansvarlig politikk.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det siste er positivt feil. Regjeringen foretar seg noe.

For det første er det det å si til dem som hadde de aller mest pessimistiske ledighetsprognoser før jul, at ledigheten nå i januar og februar 1999 ligger 7 000-8 000 under ledigheten på tilsvarende tidspunkt i fjor. De siste ukene og månedene har ledigheten holdt seg omtrent stabil, og den er altså svært lav. Vi har full sysselsetting, vi har faktisk en høyere sysselsetting enn det solidaritetsalternativet som Sysselsettingskommisjonen la opp til. Vi ønsker å holde ledigheten der nede, og når vi ser tegn til urovekkende utvikling i noen bransjer, griper vi inn. Derfor har vi allerede foreslått en økning av verftsstøtten. Vi sa at når det gjelder den oljerelaterte industrien, er det også farsignaler ute og går, og jeg varslet at vi kommer tilbake til det. Så det er jo helt feil at vi ikke gjør noe med ledigheten og tegnene til at den kan komme til å øke.

Så må jeg si at jeg er stadig overrasket over at Jagland gir kontantstøtten skylden for alt som han måtte være uenig i i dette samfunnet. Slik er det selvsagt ikke.

Thorbjørn Jagland (A): Jeg synes det er bemerkelsesverdig at statsministeren nå framhever januar og februar. Det er ingen som har sagt at ledigheten vil øke nå, men derimot har tre uavhengige institusjoner – Norges Bank, Statistisk sentralbyrå og Arbeidsdirektoratet – kommet til den samme konklusjon, at ledigheten vil øke utover året. Så trøster statsministeren seg med noen uketall nå. Men man er for sent ute allerede. For ett år siden tok jeg opp spørsmålet om man ikke burde øke verftsstøtten. Da burde man ha gjort det, da kunne mange verft ha sikret seg kontrakter. Nå kan det være for sent.

Jeg er redd for at historien gjentar seg, at Regjeringen planlegger for det beste og får det verste ut av det. Det skjedde i fjor, man fikk hele renteraset over seg. Nå sitter man og venter til arbeidsledigheten øker – vi får håpe at den ikke gjør det – men det er en sjanse å ta å planlegge for det beste også dette året.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Regjeringen planlegger ikke for det beste. Vi følger utviklingen nøye, vi har beredskapsplaner – det har jeg redegjort for før – og vi har også allerede kommet med tiltak innenfor en bransje som kan bli rammet etter hvert. Nå tror jeg en skal være klar over at det er langt større strukturproblemer ute og går i verftsindustrien enn en forskjell på 2 pst. i verftsstøtten vil kunne bøte på. I Korea bygger de vel nå skip til omtrent bare hva prisen for stålet er, og det er det

ikke så lett å konkurrere med. Men vi skal i hvert fall ha like konkurransevilkår.

Det var de i debatten før jul som spådde at ledigheten kunne begynne å stige allerede på nyåret. Vi trøster oss ikke med de siste uketall, vi følger utviklingen jevnt, og vi kommer tilbake – om ikke før, så i revidert nasjonalbudsjett, men om nødvendig før.

Jeg tror vi må holde fast ved at det viktigste vi nå kan gjøre for å stimulere veksten i økonomien og hindre en økende ledighet, er å få renten ned. Nå ser vi en viss tendens til det, og kan vi nå holde fast på en stram finanspolitikk og få et inntektsoppgjør til våren som er moderat, kan vi legge grunnlag for ytterligere rentenedgang. Det er det viktigste i kampen mot ledigheten.

Presidenten: Neste replikant er Carl I. Hagen.

Carl I. Hagen (Frp): La meg først få lov til å gi en kompliment til statsministeren for en meget god redegjørelse som inneholdt mange målsettinger som jeg er overbevist om at samtlige her i Stortinget er fullt ut enige i. Det er således godt at man på veldig mange viktige områder kan stå sammen.

Jeg er også glad for at statsministeren nå omsider begynner å ta utviklingen når det gjelder vold og kriminalitet, alvorlig. Jeg er veldig glad for at en del av de ting vi i Fremskrittspartiet har sagt gjennom 15-20 år nå blir gjentatt av statsministeren, som målsettinger også for hans regjering.

Imidlertid er vi litt skeptiske til handlekraften, og det er et spørsmål jeg vil stille: Er statsministeren enig i at det er nødvendig med langt lengre fengselsstraffer for gjengangere som begår mye kriminalitet, 15 – 20 innbrudd, slik at de hindres fra kriminalitet fordi de ganske enkelt sitter inne og soner?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Ja, den såkalte kvantumsrabatten for gjengangerforbrytere er jeg enig i at det er grunn til å se på. Nå er det i ethvert retts-samfunn slik at for dem som virkelig er gjengangerforbrytere, og som får straffer som til sammen kanskje til tider overstiger det et menneske normalt lever, så har man visse avkortinger, men jeg er enig i at det kan være grunn til å se på dette spørsmålet.

Jeg synes det er en nokså karikert framstilling når Hagen sier at Regjeringen «omsider» har begynt å ta voldsproblemet på alvor. Som jeg redegjorde for, la vi for ca. et halvt år siden fram en handlingsplan for kampen mot voldskriminaliteten. Den har av Oslos politimester, som kanskje har de største problemene å baske med her, blitt karakterisert som et meget godt arbeidsinstrument, og nå følger vi opp med nye tiltak.

Jeg håper at også Fremskrittspartiet vil bli litt mer opptatt av det forebyggende og ikke bare av politiets innsats.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg gav kompliment til statsminister Bondevik for at han nå begynte å ta dette alvorlig, for mange av de forslagene han ramset opp, har han

stemt ned gjennom de siste 15 år når Fremskrittspartiet har fremmet dem. Det er det som er det gledelige.

Så sa statsministeren at man skal se på denne paragrafen om kvantumsrabatt. Det ligger allerede forslag fra Fremskrittspartiet om dette i justiskomiteen. Jeg håper statsministeren hviker noen ord i øret til sine partifeller, slik at de kan støtte vårt forslag om dette.

Statsministeren snakket også om menneskets plikter og personlige ansvar. Vil statsministeren følge dette opp i integreringspolitikken, med eventuelt en lovendring som utvider foreldreansvaret for alle norske statsborgere og alle som har permanent opphold i Norge, slik at det blir et foreldreansvar å sørge for at barna kan norsk når de fremstilles for å begynne på skolen, og slik at det i foreldre- og barnelovgivningen må anses som omsorgssvikt dersom ikke foreldre sørger for at barna kan norsk når de begynner på skolen?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg tror at f.eks. å lovfeste en slik god målsetting som at barna bør beherske norsk når de begynner på skolen, vil føre galt av gårde, og særlig om det skal pålegges foreldre, for vi vet at blant både norske barn og innvandrerbarn er familiesituasjonen ofte slik at de ikke lever sammen med foreldrene, i hvert fall ikke med begge. Noen kan ha problematisk bakgrunn i så måte, selv om faktisk familieinstitusjonen ofte står sterkere i mange innvandremiljø enn den gjør i det tradisjonelt norske, noe som er et interessant fenomen.

Når det gjelder norskopplæringen i det hele tatt, er nå tiltak for forsterket norskopplæring blant innvandrere i Norge innført ut fra et såkalt nivåbasert prinsipp. Dette tror vi kommer til å gi resultat både blant innvandrerbarn og blant de innvandrevoksne som ikke tilstrekkelig behersker norsk.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg forstår at når det gjelder det statsministeren snakket om når det gjelder plikter, skal man ikke gjennomføre noen konkrete tiltak som kan medføre en endret praksis. Det er jo mennesker som har bodd i dette land i flere tiår, og som ikke har sørget for å lære barna norsk og heller ikke har gjort det selv, og her er det nødvendig med tiltak. Jeg må minne om at Barnevernet er ganske sterkt overfor vanlige norske familier og er raskt til å si at det er omsorgssvikt på områder av langt mindre betydning enn ikke å lære barna språket.

Så har statsministeren nå tydeligvis oppfattet at det er problemer i kjølvannet av den snillistiske innvandringspolitikk han har stått for i Stortinget i alle de 20 årene som vi har bak oss. Nå begynner han å skjønne at det er problemer. Er da statsministeren enig i at et av de beste forebyggende midler i hvert fall må være å søke å begrense den voldsomme økningen i asylsøkerinnvandringen som nå skjer, og vil statsministeren varsle innstramninger, slik at vi ikke får ytterligere problemer i de neste 20, 30, 40 år av den karakter som han nå har innrømmet at vi har?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: For det første er jeg dypt uenig i at vi har ført en snillistisk innvan-

dringspolitikk. Vi har faktisk i prinsippet innvandringsstopp i Norge.

De fleste innvandrere får vi fra vestlige land. Når det gjelder innvandrere med en annen hudfarge, kulturell og etnisk bakgrunn, har vi en relativt stram lovgivning sammenlignet med andre land for å få opphold enten ved asyl eller som flyktning. Vi står for en annen politikk enn Fremskrittspartiet her. Det vedstår vi oss åpent, og jeg tror at en del av Fremskrittspartiets agitasjon, jf. også den debatten som noen i Oslo Fremskrittsparti har utløst nå i den senere tid, hvor en ofte karakteriserer innvandrere generelt på en etter mitt syn uheldig måte, i seg selv er et problem. Jeg var og snakket med innvandrerrunddom i Oslo om dette for et par dager siden, og noe av det de sa, var at det som ofte skapte gjengmentaliteten og utstøtningsmekanismen, var en generell karakteristikk av innvandrerne. De fleste av dem er lovlydige. De kan tilføre samfunnet noe positivt, og så må vi forbedre integreringen slik at det gjelder alle.

Så jeg lover ingen innstramning av flyktning- og asylpolitikken. Vi har tvert imot oppmyket den.

Presidenten: Neste replikant er Jan Petersen.

Jan Petersen (H): På Høyres siste landsmøte presenterte vi en politikk for å gjøre Norge robust til å møte en verden i rask forandring, ja ikke bare møte den, men også gripe de mulighetene som foreligger. Den politikken kalte vi «et skapende Norge». Nå har statsministeren presentert en avbleket, avmattet og bekymret utgave som han har kalt «et nyskapende Norge».

Det var mange målsettinger, mange utredninger, mange kommisjoner, mange utvalg – jeg tror jeg talte i hvert fall 12 av slaget i redegjørelsen til statsministeren – men det var svært lite handling. Ett av de områder som nå kaller på handling, er energiområdet, hvor det er store forandringer i Europa, og hvor vi nå virkelig har muligheten for å bli Europas generator og utnytte de store mulighetene vi har som energinasjon. I så måte er det mer enn forbausende at statsministeren ikke har greid å ta stilling til spørsmålet om delprivatisering av Statoil, og spørsmålet er: Når er tiden inne for å ta det standpunktet?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg skjønnte at det begynte med et veldig visjonært program fra Høyre om et skapende Norge – og så endte det opp med delprivatisering av Statoil.

Det at jeg skulle ha fremstilt en bekymret, bleket utgave av dette, skjønner jeg ikke. Jeg er faktisk ganske optimistisk med tanke på framtida. Jeg synes Jan Petersen heller skulle glede seg over at vi brukte et begrep som lignet på det han brukte i sine brosjyrer, for vi har ikke noe imot å fange opp ideer fra andre – når de er gode. Og det at vi skulle være så veldig lite konkrete på disse områdene, har jeg heller ikke skjönt noe av, for jeg synes faktisk jeg gikk inn på ganske konkrete områder, også når det gjaldt energipolitikken. Jeg synes ikke det Høyre har levert, har vært noe særlig mer konkret.

Når det gjelder Statoil, rører det ved så viktige deler av forvaltningen av de norske petroleumsressursene at det tar vi ikke og avgjør i løpet av noen uker, selv om Høyre plutselig nå har reist en debatt om det. Det skal vi behandle på en skikkelig måte, og det vil jeg ha et bredt forlik om i Stortinget, om mulig, for dette bør ikke skifte med skiftende regjeringer.

Jan Petersen (H): Mitt spørsmål var faktisk: Når er tiden inne, slik det står i redegjørelsen? Det var ikke statsministeren i stand til å si noe om.

Jeg må også si at dette er utslag av en viktig problemstilling som statsministeren nå går helt utenom, nemlig de store forandringene vi ser på energimarkedet i Europa, og det er slående at Regjeringen ikke har levert noen politikk for å håndtere disse spørsmålene.

Men så til mitt neste spørsmål, som kanskje viser forskjellen i innfallsvinkler når det gjelder det skapende Norge. Kjernen i Høyres program er en skikkelig satsing på utdannelse. Det elementet er av en eller annen grunn praktisk talt borte i statsministerens visjon. Ja, han har faktisk ikke mer enn et sitat fra 1852 å vise til! Mitt spørsmål er: Er statsministeren nå fornøyd med situasjonen i den norske skolen? Og hvis ikke: Hva vil han i så fall gjøre med det?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg kan godt skjønne at Jan Petersen – som konservativ – merket seg et vel hundre år gammelt sitat som det eneste han påstår jeg hadde om utdanning i mitt innlegg. Men det er jo komplett feil! Det var faktisk ganske mye i mitt innlegg om utdanning og forskning som en viktig forutsetning for et nyskapende Norge, så jeg tror at jeg i all vennlighet må be Petersen lese redegjørelsen en gang til. Han fikk den jo en times tid på forhånd, så han burde hatt anledning til det.

Så når det gjelder energipolitikken og Europa: Der er faktisk Norge aktiv. Jeg var selv i Brussel og Bonn, og man ønsket der Norge inn i et aktivt energipolitisk samarbeid med EU. Det legger vi opp til. Men svaret på det er jo ikke en delprivatisering av Statoil, der Petersen ender opp. Svaret på det er å gå inn i et samarbeid i Østersjøregionen om kanskje å utvikle et energinettverk der, hvor både norsk og russisk gass kan spille inn. Svaret er å komme inn i et tettere samarbeid med Tyskland, som har behov for å få bort en del av de reduksjonene deres energiproduksjon skaper, og som vil bort fra kjernekraften. Dette er vi faktisk i ferd med.

Jan Petersen (H): Jeg vil minne om at vi nå ser en liberalisering både av gassmarkedet og av kraftmarkedet i Vest-Europa. Det er en utfordring som Regjeringen ikke har forholdt seg til – heller ikke i dette. Og jeg synes ikke at den bagatelliseringen av Statoil-problemstillingen som statsministeren prøver seg på, er på høyden med den utfordringen man her står overfor.

Statsministeren gikk også meget lett over spørsmålet om utdannelse, for det står faktisk ikke mye om utdannelse. Jeg vil gjenta mitt spørsmål: Er statsministeren

fornøyd med den norske skole? Og hvis han ikke er det, hva har han i så fall tenkt å gjøre? Det er mye ord i denne redegjørelsen, men det er ikke mange konkrete forslag til endringer av norsk politikk. Nå må statsministeren besvare spørsmålet!

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg er ikke fornøyd med alt i norsk skole. Da kunne vi på en måte ha lagt skolepolitikken mer eller mindre død. Den driver vi for å forbedre norsk skole.

Jeg ønsker f.eks. et skoleverk som står i et tettere samvirke med det lokale næringsliv, å utvikle det vi kan kalle «entreprenørånden», helt ned i grunnskolealder. Jeg ønsker klare kvalitetskrav til skolen. Jeg ønsker en høyere utdanning, hvor vi nå gjennomgår de erfaringene vi har fått ved nettverksmodellen. Skolen er god, men den kan bli bedre.

Så når det gjelder energipolitikken i Europa: Det er riktig at det skjer en liberalisering. Vi har også tatt konsekvensen av det i Norge. Vi har nå fri kraftutveksling i Norden. Vi er nødt til å se med nye øyne på en del av vår energipolitikk på grunn av dette, og det vil vi trekke opp linjene for i den energimelding som jeg varslet i redegjørelsen. Statoil bagatelliserer jeg ikke, tvert imot. Det er så viktig og alvorlig at det trenger vi skikkelig tid på å gå igjennom og helst få et bredt politisk flertall bak det vi gjør. Det er ikke å bagatellisere, det er å ta på alvor.

Presidenten: Neste replikant er Kristin Halvorsen.

Kristin Halvorsen (SV): Jeg har lyst til å spørre statsministeren hvordan det er mulig å holde en tale om de langsiktige utfordringene for Norge og vie så liten plass til barn og ungdom. Jan Petersen har jo et meget viktig poeng: ett sitat fra Hartvig Nissen – en viktig mann i historieboka – men han døde altså for 125 år siden! Det er det Bondevik konsentrerer seg om. Alt annet når det gjelder barn og ungdom, hopper han elegant over. Noe av det som vil bli historien om regjeringen Bondevik, vil antakelig være at det var en periode der det gikk tilbake på veldig mange områder som er viktige for barn og unge.

Nå kommer rapportene rundt omkring fra Kommune-Norge. Hvem er det som betaler den største prisen? Det er barn og unge. Skolen henger etter!

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det er med respekt å melde en grovt misvisende framstilling av min redegjørelse når man påstår at jeg vier barn og unge bare et vel hundre år gammelt sitat. Det er rett og slett ikke riktig!

Jeg var inne på barn og unge i flere sammenhenger – i forbindelse med familiens betydning, i forbindelse med frivillige organisasjoner og det sivile samfunn. Vi kan jo ikke isolere barn og unge bare til det som skjer i skolen.

Jeg er for øvrig glad for at det ikke bare er Kristin Halvorsen som skal skrive historien om regjeringen Bondevik. Jeg tror den på dette området vil bli noe mer objektiv enn det den ærede representant har gitt uttrykk for

både i dag og ellers. Jeg er sterkt opptatt av barn og unge. Jeg er opptatt av at de skal få skikkelige oppvekstvilkår. Jeg er opptatt av at vi skal klare å formidle ikke bare kunnskap, men også verdier som gjør at de vil klare seg i et stadig tøffere samfunn. Jeg er opptatt av at vi også må sette noen krav til barn og unge. Og jeg har selv gått inn i en aktiv dialog også med innvandrerdømt her i Oslo. Jeg refererte faktisk også til det.

Kristin Halvorsen (SV): Jeg synes det er oppsiktsvekkende at ikke statsministeren er mer opptatt av de rapportene som nå kommer om hva som er situasjonen for barn og unge rundt i det ganske land.

Jeg så administrasjonssjefen i bydel Gamle Oslo på Dagsrevyen i dag med forventninger om hva statsministeren kommer til. Han, og veldig mange andre, må være svært skuffet nå, fordi det som skjer rundt omkring i Kommune-Norge, er jo kutt i skolesektoren, og det er dyrere skolefritidsordning fordi man har inngått forlik med Fremskrittspartiet og Høyre. Det er også mindre penger til Barnevernet, og det er mindre penger til mange forebyggende tiltak for barn og ungdom. På dette området får vi jo ikke løfter om noen beredskapsplan, på dette området er det som om barn og unge ikke blir hørt. Vil det være slik at Regjeringen kommer tilbake med en plan for hvordan situasjonen for barn og unge i Norge kan styrkes, i revidert nasjonalbudsjett, på samme måte som Bondevik har lovet på så veldig mange andre områder?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det er klart at tiltak for barn og unge har med penger å gjøre, men det har ikke bare med penger å gjøre. Der er jeg redd SVs politikk, for den ender ofte opp i en pengekarusell, og politikken overfor ulike grupper – som i dette tilfellet barn og unge – måles ensidig i retning av det.

Bildet er ikke så helsvart som Kristin Halvorsen gir inntrykk av. Hun er ikke den eneste som reiser rundt i Kommune-Norge, selv om det av og til høres slik ut. Bildet er ganske nyansert. Noen kommuner sliter og har det vanskelig. Det er vi fullstendig klar over. Andre kommuner har det bedre. Noe av problemet med de systemene vi har når det gjelder kommuneøkonomien, er at vi ennå ikke har greid å treffe på en slik måte at det blir mer jevne vilkår. Det jobber vi med, og det skal vi komme tilbake til.

Jeg tror heller ikke en skal måle vår opptatthet av barn og unges situasjon i hvor mange linjer vi brukte på det spørsmålet i en redegjørelse. Jeg kan forsikre at dette er en sentral sak for denne regjeringen.

Presidenten: Da går vi tilbake til talerlisten.

Thorbjørn Jagland (A): I den globale økonomien vi lever i, er det viktigere enn noen gang

- at Regjeringen sikrer stabilitet og langsiktighet i økonomien
- at de nasjonale fellesskapene er sterke, spesielt for barn og unge

(Jagland)

– at vårt ståsted er Europa – det er her vår forankring må være i en turbulent verden

Det er derfor beklagelig at velferdssamfunnet vil ta et skritt tilbake i det året vi nå er inne i.

- Stortingsflertallet ofret eldreomsorgen, som det var enighet om å satse på. 2 100 eldre får ikke den plass de ble lovet.
- Barnehageutbyggingen har praktisk talt stoppet opp. 20 pst. av kommunene vil få nedgang i antall barnehageplasser.
- Skolefritidsordningen har fått et stort kutt, og foreldrebetalingen øker, og selvfølgelig blir barna til de dårligst stilte først tatt ut.
- Den offentlige skolen får dårligere råd, og de private får mer penger.
- Egenandelene økes betydelig i helsevesenet.
- Lavtlønte og deltidsarbeidende blir rett og slett fratatt retten til sykelønn. Det er de som ofte gjør de tunge jobbene på sykehjemmene og sykehusene.

Retningen er nå feil. Vi må bygge opp de nasjonale fellesskapene i en tid med så store forandringer rundt oss. Barnehager, skoler, skolefritidsordning, fritidsklubber og de frivillige organisasjonene er sammen med familiene fundamentet for oppdragelse, grensesetting og nestekjærlighet. Det er også her alle kan få del i kunnskapen, som blir viktigere og viktigere som drivkraft i samfunnsutviklingen.

Dårligere offentlige skoler vil skape økende forskjeller. Vi har bak oss ti års satsing på utdanning. Vi bør ha ti år til med satsing på utdanning. Nå må vi øke kvaliteten i alle deler av skoleverket. Arbeiderpartiet krever derfor at Regjeringen legger fram en plan som sikrer en kvalitetsheving hvert eneste år i ti år framover med hensyn til

- skolebøker
- etterutdanning av lærere
- datamaskiner i skolen
- inneklima
- skolebygninger

Regjeringen må også legge fram en tilstandsrapport hvert år, slik at man kan måle resultatene av den innsatsen som settes inn. Denne økte innsats for skole og utdanning bør skje ved at man omplasserer midler fra kontantoverføringer til private og over til utdanningssektoren.

Det dreier seg om kjernen i velferdssamfunnet vårt. For hvis den offentlige enhetsskolen ikke er god nok, får de svakeste først lide, og så vil folk med penger lage sine egne tilbud. Det er maktpåliggende å beholde en skole der vi alle er sammen.

Jeg er redd for at Regjeringen gjør den samme feil med arbeidsledigheten som den gjorde med renten. Helt fram til august 1998 nektet Regjeringen å innse virkeligheten. Den store renteøkningen hadde rett og slett vært unødvendig hvis Regjeringen hadde reagert tidligere og ikke tatt sjansen på at oljeprisen skulle holde seg høy.

Regjeringen har den samme passive holdningen til arbeidsløsheten nå. De tre uavhengige institusjonene vi har som lager prognoser for arbeidsledigheten, sier at den vil

gå opp utover året. Men Regjeringen har jo i årets statsbudsjett lagt opp til at den skal gå ned, både med hensyn til bevilgninger til arbeidsledighetstrygd og til arbeidsmarkedstiltak. Nå klammer man seg til uketall for sysselsettingen – akkurat nå! Men det er ingen som har sagt at ledigheten vil gå ned i januar/februar, det er utover året den vil komme. Vi må kreve en annen og mer aktiv holdning.

Dette århundre har hatt to viktige utviklingslinjer. Den ene er at stadig nye grupper har fått sin frihet – arbeiderne og kvinnene. Nå får nye grupper – homofile og andre – sine rettigheter. Fellesskapsordningene er blitt styrket. Denne lange linje føler jeg nå brytes i et samarbeid mellom regjeringspartiene, Høyre og Fremskrittspartiet. Det er det vi ser konkret nå. Skrittene er ikke kjempestore, men de er der, og de går i gal retning.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg hadde ventet at Arbeiderpartiets leder kanskje ville ha presentert lite grann av Arbeiderpartiets politikk, av Arbeiderpartiets svar på de utfordringer Norge står overfor. I stedet får vi en ny svartmaling, en ny nedraking. Hvis det skulle være så ille som Thorbjørn Jagland nå sier, er jo det en anklage mot de tidligere arbeiderpartiregjeringer, inkludert den siste, som han selv ledet, for mange av de problemene han tok opp, har jo vært der i veldig mange år – som inneklimate i skolen. Så jeg blir nødt til å utfordre Thorbjørn Jagland: Er det slik at han nå bygger hele Arbeiderpartiets politikk på en ensidig svartmaling av situasjonen i Norge, skylder på alle andre og har sluttet å komme med konkrete løsninger på de problemene han selv skisserer?

Thorbjørn Jagland (A): For et år siden advarte jeg mot at renten kunne øke. Da sa Carl I. Hagen her i stortingssalen at man ikke skal bekymre seg for noe som kan skje om 15 år – det gikk altså fem måneder før det skjedde.

Jeg svartmaler ikke, men jeg peker på utfordringer og hva vi bør gjøre bl.a. når det gjelder skolen. Det er problemer med inn klima, for få datamaskiner og lærere som trenger videreutdanning. Hele kvaliteten i skolen bør økes. Men vi har bygd ut plassene over en tiårsperiode – skolestart for 6-åringer, ti års løp, tre års videregående løp etter det og nesten 60 000 flere studieplasser på universiteter og høyskoler. Denne formidable satsingen må nå følges opp med en kvalitetsheving i hele skoleverket. Vi har ikke kunnet klare å gjøre begge deler samtidig, bl.a. fordi vi brukte skolen til å bekjempe arbeidsledigheten ved å få flere plasser. Så nå må vi ta nye skritt med nye ti år for satsing i skolen.

Carl I. Hagen (Frp): La meg først si at Thorbjørn Jagland er ikke noe særlig korrekt når det gjelder å sitere det som tidligere skulle vært sagt her. Jeg avviser på det bestemte den påstand han kom med.

Jeg vil gjerne minne Thorbjørn Jagland om at høsten 1997 stemte Arbeiderpartiet imot en betydelig satsing fra

vår side, en ekstrabevilgning av uventede ekstramidler som landet hadde da. Vi foreslo 500 mill. kr til kjøp av datamaskiner i norske skoler. Jagland gikk inn for at man heller kjøpte aksjer i Chase Manhattan Bank og andre steder. Skal man satse på skolen, må man gjøre det!

Jeg har lyst å spørre Jagland, for det virker som han gjerne vil overta: Er det nå slik at Arbeiderpartiet aksepterer at kontantstøtten er her for å bli, og at den ikke er noen hindring for Arbeiderpartiets interesse for å ta imot en utstrakt hånd fra den kommende lederen i Senterpartiet? Den ordningen som hittil har vært hindringen, er den ingen hindring nå? Vil Arbeiderpartiet igjen komme på den politiske banen, etter at Thorbjørn Jagland effektivt har satt Arbeiderpartiet utenfor enhver innflytelse når det gjelder budsjettpolitikken?

Thorbjørn Jagland (A): Jeg er klar over at Carl I. Hagen våren 1997 og i valgkampen opererte med «uventede ekstramidler» som følge av at oljeprisene var høye. Men det var det man ikke skulle ha gjort. Man skulle ikke ha basert seg på så høye oljepriser – for faktisk fulgte stortingsflertallet i stor grad opp Carl I. Hagens filosofi.

Når det gjelder kontantstøtten, konstaterer jeg at den skal såkalt evalueres. Det har regjeringspartiene blitt enige om. Så får vi se hva det fører til, både med hensyn til hvilken virkning denne kontantstøtten har hatt på familiepolitikken, og hvilken virkning den har hatt på barnehager, skolefritidsordninger osv. Så får vi se hva vi gjør videre.

Carl I. Hagen (Frp): La meg etterlyse ett konkret synspunkt fra Arbeiderpartiets parlamentariske leder, nemlig på et LO-forslag om at folketrygden etter hvert bør få et folketrygdfond som er knyttet til folketrygdens fremtidige utbetalinger, som en sikkerhet. Det ligger forslag fra Fremskrittspartiet om å innføre dette gjennom en grunnlovsendring i Stortinget nå, som en oppfølging av det LO har sagt, for å være sikker på at det er et fond hvis avkastning skal gå til å dekke fremtidige forpliktelser. Det er en meget god tanke Landsorganisasjonen her har kommet med. Vil Arbeiderpartiets stortingsgruppe også følge opp dette, slik at det som nå heter oljefondet, blir øremerket til folketrygdens fremtidige utbetalinger og vi får den sikkerhet som LO her etterlyser for den langsiktige fremtidige forpliktelse overfor landets befolkning? Er Arbeiderpartiets leder her på linje med LO og Fremskrittspartiet, eller fortsetter han som tidligere og vil *ikke* ha et slikt øremerket trygghetsfond?

Thorbjørn Jagland (A): Nå har det blitt lagt fram en bred utredning om dette fra Moland-utvalget, og da får vi alle mulighet til å ta stilling til det. Men jeg vil si at den tanken ikke uten videre kan avvises, spesielt med tanke på at da får i hvert fall ikke Carl I. Hagen mulighet til å ta av oljefondet til alle mulige andre ting hele tiden, slik som han har gjort i mange år nå.

Presidenten: Neste replikant er Einar Steensnæs.

Einar Steensnæs (KrF): Jeg er enig i den kritikken som representanten Carl I. Hagen gav uttrykk for når det gjelder svartmalingen av situasjonen i norsk økonomi. Den 15. januar kom Det internasjonale pengefondet med en rapport som står i sterk kontrast til den beskrivelse som representanten Jagland nå nettopp gav av Regjeringens økonomiske politikk. Tvert imot får Regjeringen der anerkjennelse både for de nødvendige innstrammingerne i statsbudsjettet for 1999 og for den sterke økonomien som Norge generelt sett har. Derimot kritiseres stramheten i statsbudsjettet for 1997, som Jagland som statsminister var ansvarlig for, og det samme gjelder budsjettet for 1998, som regjeringen Bondevik var ansvarlig for. I tillegg har Arbeidsdirektoratet, som også statsministeren sa, måttet regulere og justere sine prognoser og fremskrivelser av arbeidsledighet. Det betyr at det går noe bedre for sysselsettingen enn det en kunne frykte. Jeg vil gjerne spørre om Jagland nå er villig til å justere sin svartmaling av den norske økonomien, tatt i betraktning Det internasjonale pengefondets beskrivelse og at det tross alt går bedre med norsk økonomi og sysselsetting enn det i hvert fall han gav uttrykk for i fjor.

Thorbjørn Jagland (A): Når det gjelder statsbudsjettet for 1997, hadde Arbeiderpartiet sin store hyre med å holde igjen i forhold til stortingsflertallet. Steensnæs kjenner godt til hvilke krav Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og andre stilte med hensyn til utgiftsøkning. Vi ble ledd av da vi sa at varsellampene lyste. Jeg har en hel bunke her med sitater fra mange som sa at de ikke trodde på oss. Man burde ha trodd på oss.

Når det gjelder Det internasjonale pengefondets rapport, sier den helt klart at det var ikke oljeprisene alene som førte til renteøkningen. Innstrammingerne i statens økonomi bidro jo til at man fikk større stabilitet – slik at det som vi krevde, nemlig en innstramning i økonomien, det kom, men det kom altfor sent. Regjeringen burde ikke ha lagt opp statsbudsjettet for 1998 slik den gjorde, ved å la det sprekke med 5 milliarder kr. Og når man så at det var galt, burde man reagert tidligere. Det er det som står i Det internasjonale pengefondets rapport.

Einar Steensnæs (KrF): Jeg går ut fra at Jagland som statsminister nå ikke fraskriver seg det hele og fulle ansvar for det budsjettet hans regjering la fram, og forhandlet fram her i Stortinget, for 1997.

Jeg vil gjerne komme tilbake til Jaglands gjentatte krav om at sentrumpartiene skal velge side. I Norsk samfunnsvitenskapelige datatjeneste er det faktisk slått fast at sentrumpartiene nå samarbeider mer med Arbeiderpartiet enn med Høyre og Fremskrittspartiet – det er nå den saken. I Dagsavisen i dag uttaler Jagland seg på en måte som tyder på at han er veldig positiv til et samarbeid med sentrumpartiene. Til Arbeiderpartiets landsmøte sa han at Høyre og Arbeiderpartiet ser utfordringen på samme måte, og at de kan danne flertall for viktige saker i Stortinget.

Mitt spørsmål til Jagland er: Hva vil Arbeiderpartiet med sine samarbeidssignaler, og hvilken side velger Arbeiderpartiet?

Thorbjørn Jagland (A): Akkurat i den situasjonen var det faktisk slik at man ikke kunne få noe flertall for noe som helst, slik Regjeringen hadde stilt seg. Da måtte noen forsøke å danne et flertall. Det var vi rede til. Vi har jo hele tiden håpet på at Regjeringen ville legge sin kurs over mot Arbeiderpartiet. Og det er jo det Odd Roger Enoksen sier i Dagsavisen: «Tolk gjerne dette som en utstrakt hånd til Arbeiderpartiet.» Han snakker om å legge om politikken over mot Arbeiderpartiet, mens Regjeringen til nå har trodd at Arbeiderpartiet skulle støtte den politikken vi hele tiden gikk imot. Hvis man kan få en endring på det, vil det være svært positivt for det politiske landskapet, og også for Norge, for da får man vridd det i motsatt retning av det som nå er tilfellet, særlig innenfor velferdspolitikken.

Einar Steensnæs (KrF): Som kjent var det kontantstøtten som faktisk var det avgjørende hinder for at sentrumpartiene kunne komme til enighet med Arbeiderpartiet om et budsjettopplegg. Nå er kontantstøtten på plass, og jeg vil gjerne følge opp det spørsmålet som Carl I. Hagen stilte til representanten Jagland: Betyr disse positive signalene at det i hvert fall ikke lenger er det samme avgjørende hinder, og at Arbeiderpartiet kan tenke seg et fremtidig budsjettsamarbeid med sentrumpartiene basert på at kontantstøtten ligger der som en klar forutsetning?

Thorbjørn Jagland (A): Jeg tror regjeringspartiene gjør klokt i å se på at det er det som kontantstøtten fortrenger, som er problemet. Problemet er at barnehageutbyggingen stopper opp, det er at barn må tas ut av skolefritidsordningen fordi man må skjære ned for å få plass til denne kontantstøtten, det er at skolen svekkes, det er at fellesskapsordningene våre svekkes. Hvis man kunne ha gjort begge deler, hadde nok situasjonen vært noe annerledes. Det var jo det behandlingen av årets statsbudsjett viste at man ikke kunne gjøre! Jeg tror vi raskt kommer opp i de samme prioriteringsproblemene. Men nå får vi se på den evalueringen som regjeringspartiene har sagt skal komme. Så får vi se på virkningene av kontantstøtten, også de økonomiske sidene av den.

Presidenten: Neste replikant er Jan Petersen.

Jan Petersen (H): I sin landsmøtetale trakk Thorbjørn Jagland opp veldig mange interessante perspektiver når det gjaldt det moderne Norge. Men om man kikker på den politiske praksis fra Arbeiderpartiets side, er det ikke fullt så imponerende. Hvis man ser på hvordan de forholder seg til f.eks. den rigide arbeidsmiljøloven og overtidsbestemmelsene, privat arbeidsformidling, Brustadbua, Småbåtregisteret, arbeidsmiljøloven i forhold til hjemmekontor, kontantstøtte, konkuransesetting av offentlige tjenester, private sykehus og spørsmål angående

Statoil og Telenor, er spørsmålet i hvilken grad Arbeiderpartiet nå forholder seg til det moderne samfunn. Hvorfor ønsker ikke Arbeiderpartiet på disse områdene å slippe opp og gi et ...

Unnskyld, president! Kan jeg få lov å tre til side et lite øyeblikk?

Presidenten: Ja.

Jan Petersen (H): Takk – bare fortsett, så skal jeg komme tilbake.

Representanten Jan Petersen forlot deretter talerstolen.

Presidenten: Presidenten tror vi bør ta en ny replikant i mellomtiden – Johan J. Jakobsen.

Johan J. Jakobsen (Sp): Jagland omtalte norsk økonomi – med det han selv kalte å peke på utfordringer, det var aldeles ingen svartmaling. Jeg lurer da på hvordan det lyder når Thorbjørn Jagland driver svartmaling, hvis dette faktisk bare var en påpeking av utfordringene.

Denne debatten bør primært være en debatt som går på hvordan vi skal forme de lange linjer i norsk politikk. Det hørte vi veldig lite av i Jaglands innlegg. Men på ett område var han rimelig konkret, nemlig når det gjaldt krav til skolen og til skoleverket. Han forlangte en tilstandsrapport, som enkelte andre har omtalt som å slå inn åpne dører. Han sa at dette skulle finansieres ved å redusere kontantoverføringer. Nå har vi fått et inntrykk av at det ikke er så sikkert at Arbeiderpartiet vil angripe kontantstøtten, og da må det være andre deler av kontantoverføringene Thorbjørn Jagland tenker på. Kan han gi et svar på det?

Thorbjørn Jagland (A): De lange linjer formes jo gjerne gjennom de konkrete vedtakene også – man kan ikke ha en lang linje og så gjøre det stikk motsatte i de konkrete vedtakene. Det er det jeg synes Regjeringen nå gjør. Det henger ikke på greip, for å bruke et ord som Jakobsen burde kjenne til.

Når det gjelder skolen, er det riktig at vi vil ha ti år med ny satsing i skoleverket. Det kan vi gjøre på den samme måten som vi fikk til etter Sysselsettingsutvalgets innstilling i 1992. Da var vi enige om å få ned overføringene med 5 milliarder kr og plassere det over i tjenester og utdanning i den offentlige sektor. Det fikk vi til. Derfor fikk vi den formidable økningen av utdanningstilbudene og av tjenestetilbudene ute i kommunene. Jeg synes vi bør ha som et felles mål å prøve det én gang til, og det tror jeg også skal være mulig.

Johan J. Jakobsen (Sp): Det jeg spurte om, var faktisk knyttet til *hvilke* overføringer, og det fikk jeg ikke svar på. Men la oss skifte tema.

Jagland sa at norsk politikk måtte forankres i Europa. Det vet vi jo at han svært gjerne ønsker, ja så sterkt at noe av det første Jagland sa etter EU-avstemningen, var

at nå blir det viktigere enn noensinne å følge Maastricht-prinsippene.

Vi hadde i fjor høst en interessant debatt om tilknytning av den norske krone til euro. Det var da ganske høy temperatur og sterke ord, forslag i Stortinget, vedtak i Stortinget. Men etter at statsministeren og finansministeren har vært i Brussel og Bonn, har vi hørt veldig lite om dette eurokravet. Betyr det at Thorbjørn Jagland nå er fornøyd med at statsministeren og finansministeren har avklart at modellene for tilknytning av den norske kronen til euroen innebærer at vi må bryte med den norske pengepolitikken? Er det det Thorbjørn Jagland omsider har erkjent?

Thorbjørn Jagland (A): Jeg er iallfall fornøyd med at Regjeringen nå ser ut til å tale med Arbeiderpartiets stemme i Europa-politikken, det kom jo fram av utenriksministerens redegjørelse. Vi er fornøyd med at man har satt i gang en dialog når det gjelder pengepolitikken. Så får vi se hva den kan føre til. Vi ønsker ikke å lage unødvendige konflikter rundt dette på det nåværende tidspunkt. Det beste ville være om vi kunne drive denne saken slik at flest mulig partier i denne salen er enige om den, at vi også kunne få med oss Senterpartiet. Det ville være veldig hyggelig.

Presidenten: Neste replikant – Kristin Halvorsen.

Kristin Halvorsen (SV): Jeg lurer på om jeg hører riktig, eller om jeg hører feil, for det høres ut på Arbeiderpartiets leder, Thorbjørn Jagland, som om man – i hvert fall inntil videre – er villig til å se bort fra kontantstøtten fordi den skal evalueres, og vi vet alle at vi ikke får den evalueringen innen neste års budsjett. I SV er vi dundrende mot denne kontantstøtten. Men vi tror det er riktig at den ikke skal hindre en fornuftig koalisjon mellom sentrum og Arbeiderpartiet/SV, som kan hindre at Høyre og Fremskrittspartiet får så stor innflytelse på politikken. Det blir en av de store utfordringene framover. Jeg tror vi trenger en evaluering av kontantstøttereformen for å få endret bl.a. Senterpartiets holdning til noe de i utgangspunktet var imot. En evaluering kommer til å vise at vi bruker 2,3 milliarder kr pr. år i Norge på å subsidiere dagmammaer eller å belønne dem som velger dagmamma istedenfor barnehage, og på å gjøre det vanskeligere for de barna som har det aller vanskeligst, nemlig de som ikke har det noe særlig godt hjemme. Har jeg hørt riktig?

Thorbjørn Jagland (A): Har jeg hørt riktig?

Kontantstøtten skal jo evalueres. Jeg går ut fra at det starter man med med en gang, og at vi kan få se noen resultater av det allerede dette året. Det vil sikkert komme diverse forskningsrapporter og undersøkelser om den, det vil komme rapporter fra kommunene, og så får vi se hva det fører til. Jeg tror det er litt viktig nå å prøve å ha en politisk debatt som ikke bare dreier seg om kontantstøtten, men å gjøre som Kristin Halvorsen gjorde, å peke på at den har fortrenget veldig mye viktig for barn og

ungdom. Så får vi se hva som blir resultatet når vi får evalueringen på bordet.

Kristin Halvorsen (SV): Jeg tror jeg må bruke min siste replikk på dette.

Vi kan jo ikke regne med å få en full evaluering av kontantstøtten innen høsten. Vi kan ikke regne med at folk flest ser hva disse pengene egentlig går til. Vi kan ikke regne med å få en opinion som er enig med oss i at barnevernet, skolen – alle disse andre tingene – trenger pengene mer. Kan vi da i mellomtiden prøve å utfordre sentrum på noe av det som er viktigst – som jeg er veldig glad for at Jagland tok opp i dag – f.eks. skolen? Vi ønsker hjertelig velkommen etter, for vi har slåss for dette uten at Arbeiderpartiet har vært noe særlig villig til å bruke noen kroner på det. Dette er jo de virkelig store utfordringene for framtiden. Skal vi begynne i høst, eller skal vi vente til år 2001?

Thorbjørn Jagland (A): Jeg tror vel at opinionen er enig med oss allerede i at denne pengebruken har vært feil, det viser jo mange undersøkelser. Jeg tror det er mulig å få fram evalueringsresultatet ganske fort, og jeg tror ikke det er riktig i denne debatten å forespeile noe resultat av verken det ene eller det andre. Det beste ville være om man kunne få til resultater, og at Regjeringen gjør det Odd Roger Enoksen signaliserte: beveger politikken over mot Arbeiderpartiet og SV. Og jeg forstår det slik at vi har mye av de samme prioriteringene, slik at den siden er iallfall ganske klar, hva som trengs i det norske samfunn nå.

Presidenten: Neste replikant – Gunnar Kvasheim.

Gunnar Kvasheim (V): Arbeiderpartileders Thorbjørn Jagland vil gjerne framstå som en visjonær politiker som kan bringe landet videre. Og da må jeg få spørre: Hvor blir det av det framtidsglade, de spennende visjonene som Jagland burde kommet med istedenfor å legge opp til en omkamp om budsjettet, slik han gjorde i dag?

Det siste året har dommedagsprofetiene dominert. Og la meg raskt oppsummere noen av Jaglands klarsyn. Hus og hjem blir truet, det ligger udetonerte bomber under velferdsstaten, statsministeren luller seg inn i sin egen verden, Norge er i drift, Regjeringen kjører Norge i grøften – alt ifølge Thorbjørn Jagland. Det minner meg om når vi spilte Monopol og trakk det kortet der det står: Deres hus og hoteller brenner, flytt tilbake til start. Men vi skal ikke tilbake til start, vi skal videre framover. Kan vi vente at Arbeiderpartiet vil bidra konstruktivt? Eller er det gjentatte dommedagsprofetier som er partiets bidrag ved inngangen til et nytt århundre?

Thorbjørn Jagland (A): Jeg er litt overrasket over at Venstres parlamentariske leder nå tar lett på at folk har skyhøye renter. Det er faktisk mange mennesker i vårt land som har problemer. Det er faktisk mange som frykter at jobben kan bli truet, og mange føler at den allerede er truet. Jeg er litt overrasket over at Kvasheim sier det-

te, han som kommer fra det distriktet han gjør. Det må være lov å peke på de farene vi også ser når det gjelder trygghet for arbeidsplassene. Folks hus og hjem er tross alt det viktigste i et samfunn.

Jeg vil bare ikke at Regjeringen skal gjøre den samme bommertten om igjen som den gjorde i fjor. Jeg tør spørre, når man harselerer slik: Hvorfor fant Regjeringen det plutselig nødvendig å stramme inn med 9 milliarder kr, som den benektet at man burde gjøre før renteraset var over oss?

Gunnar Kvasheim (V): Jeg forstår det er mitt privilegium å stille spørsmål fra denne plass.

Dagens Næringsliv har vært opptatt av det samme som Jagland – renteutviklingen. Og de sier at det er mulig at Jagland har hatt en del av æren for at renten nå har gått ned, fordi det i noen uker har vært fravær av den svartmalingen som i lange perioder i fjor var så dominerende at det skapte dype depresjoner hos folk som trodde på det de hørte.

Kan vi vente at Jagland nå vil bidra til mer realisme i den økonomiske debatten og med mer vilje til samarbeid med Regjeringen for å få løsninger som kan bringe ned rentenivået? Og er det ikke slik at en av de gruppene som nå stilles i utsikt betydelig høyere rente, studentene, får det som et resultat av et vedtak Arbeiderpartiet har vært med på, og som sier nei til at politikerne skal styre rentenivået, det skal være flytende?

Thorbjørn Jagland (A): Jeg synes Kvasheim har en form som jeg ikke vet om jeg skal følge opp. Jeg tror ikke det har noen hensikt. Jeg synes det er relativt useriøst.

Faktum er at Regjeringen tok feil i den økonomiske politikken på en grundig og uansvarlig måte. Arbeiderpartiet måtte slå i bordet, det ble endringer etter hvert, men de kom for sent. Vi har en rente nå som ligger 4,5 pst. over den europeiske. Vi får håpe den går ned. Jeg tror den gjør det, bl.a. som en følge av at vi fikk et annet statsbudsjett enn det man så ut til å legge opp til. Så jeg tror ikke det er grunnlag for å stå her og harselere slik som Kvasheim gjør – jeg må si det, president.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg tror det i mange sånne debatter er enkelte som reagerer på at vi stortingsrepresentanter kanskje bare krangler og rakker ned på hverandre, så jeg vil gjenta min kompliment til statsministeren for en god tale og si at mange av visjonene, målsettingene og synspunktene der samler Stortinget. Det er altså mer som samler enn som skiller.

Jeg er glad for at han snakker om et nyskappende Norge. Det er helt klart at en av våre utfordringer, som vi må ta alvorlig, er at det kan være en varig lav oljepris. Vi har god økonomi i staten i mange år likevel, og kan ha den nødvendige tid til tilpasning. Men utfordringen og hvilke virkninger dette vil ha, er det viktig for denne næringsingen og virksomheten at vi møter.

Et nyskappende Norge må bety at vi ikke slakter norsk næringsliv, gründere og bedrifter, med for høye skatter og avgifter. Det er fortsatt en tendens hos mange til bare å velte utgifter ved den altfor tungroddede, store og irrasjonelle offentlige sektor over på det skapende næringsliv. Vi vil derfor fortsatt arbeide for å begrense skatter og avgifter, og vi i Fremskrittspartiet tror fortsatt at folk flest er flinkere til å styre sine penger enn det politikere og byråkrater er.

Vi vil selvsagt fortsette å prøve å gjøre det statsministeren snakket om, nemlig å forenkle Norge. Det betyr mindre byråkrati, det betyr at vi må foreta endringer i plan- og bygningsloven, som er blitt helt håpløs. En lang rekke lover må man gjøre noe med, ikke bare snakke om det.

Nyskaping er fint. Derfor er det så skuffende at Regjeringen motarbeider så veldig aktivt de planene som foreligger for et IKT-senter på Fornebu, med et samspill mellom det offentlige og det private, hvor man nettopp kan få fordelene av dette.

Et solidarisk Norge – jeg synes statsministeren og Regjeringen er for opptatt av at man i Norge skal ha ansvar over landegrensene i stedet for å konsentrere seg om å ivareta interessene til den norske befolkning. Jeg er glad for at statsministeren nå varsler langt strengere integreringspolitikk når det gjelder innvandrerne, men jeg vil fremdeles hevde at den beste forebygging er nå å foreta en radikal innstramning av asylinnvandringen, slik at vi kan unngå det som er problemer i mange av de landene statsministeren er opptatt av å hjelpe, nemlig konflikter som følge av forskjeller, forskjellige etniske grupperinger og språkgrupperinger. Vi må unngå at vi får slike problemer i fremtiden i Norge.

Et tryggere Norge – ja, derfor er det vi i Fremskrittspartiet ønsker å få juridisk rett til nødvendige helsetjenester, og ikke bare ord med et innhold som man ikke kan gå til domstolene for å få håndhevet. Vi vil fortsatt arbeide for at man skal ha de samme rettigheter til sykehusbehandling over hele landet – ikke som i dag, da man er avhengig av bosted fordi ansvaret for sykehusene er i fylkeskommunen. Fylkeskommunen bør avvikles, og Helse-Norge bør samles til ett rike, slik at alle sykehus finansieres hovedsakelig gjennom innsatsbasert finansiering – det er Arbeiderpartiets uttrykk for stykkprisbetaling. Det bør være folketrygden som sikrer helsetjenestene over hele landet, ikke det enkelte fylkets økonomi. Dette kan vi finansiere med øremerkede avgifter fra arbeidsgiver og arbeidstaker til folketrygden, slik at man ikke kan bruke helsevesenet og eldreomsorgen som grunnelse for generell økning av skatter og avgifter.

Et tryggere Norge – ja, det betyr at vi må ta kriminalitetsutviklingen på alvor. Vi er også i Fremskrittspartiet blitt mer optimister nå. Etter at selv Kristin Halvorsen, leder i SV, plutselig holder foredrag med det samme innholdet som jeg har hatt gjennom 20 år, er det håp om at kanskje man nå etter hvert kan komme i gang med å gjøre noe – fatte de endrede lovbestemmelser som er nødvendig, og bygge ut kampen mot kriminalitet. Forebygging er viktig for å hindre at de som er fem, seks, sju, åtte

og ti år i dag, ikke blir kriminelle, men de hardkokte kriminelle må vi gjøre noe med nå. Jeg etterlyser en plan for hvor stort vårt politikorps bør være i år 2005, slik at vi kan få en metodisk utbygging av hele domstolsapparatet.

Vi står overfor utfordringer, og særlig må vi gå gjennom offentlig sektor, som er håpløst irrasjonell. Vi vil arbeide for dette gjennom en forandring, fornyelse og modernisering av offentlig forvaltning også basert på innføring av konkurranse som en effektivitetsmotor på de områder av den offentlige sektor hvor det er mulig.

Presidenten: Før vi går videre vil presidenten opplyse at Per-Kristian Foss overtar Jan Petersens plass i debatten etter ønske fra Jan Petersen.

Første replikant er Thorbjørn Jagland.

Thorbjørn Jagland (A): Jeg konstaterer at når vi på venstresiden snakker om at det er for dårlig barnehagetilbud, at det skjæres ned på skolefritidsordningen, og at skolene svekkes, er det pessimisme og svartmaling. Når Fremskrittspartiet snakker om altfor høye skatter, altfor mange reguleringer, er det optimistiske toner og ikke svartmaling. Her går for så vidt mange av skillelinjene i norsk politikk.

Jeg konstaterer nå at Hagen snakker som en mann med makt. Han har jo også fått det av den sittende regjering. Men hva har han brukt denne makten til? Jo, til å ofre eldreomsorgen, som han ville ha mer penger til, men det første han gjør når han får makt, er å skyve på eldreinvesteringene, å være med på store økninger i egenbetalingene når det gjelder sykehustjenester, og å ta vekk sykelønnsordningen for de aller dårligst betalte deltidsarbeidende og lavtlønte. Jeg må spørre Carl I. Hagen om hvorfor han har brukt denne nye makt som han har fått, til nettopp å gjøre disse tingene og ikke til å snakke for de svakeste.

Carl I. Hagen (Frp): Det virker nå som om skolefritidsordningen er det viktigste for Arbeiderpartiet, altså at noen skal passe barna mens de har fri fra skolen. Jeg lurer på hvordan den eldre del av befolkningen, som aldri har vært i nærheten av disse goder, føler det når dette nå er det viktigste for Arbeiderpartiet. Det er helt fantastisk.

Så spør Thorbjørn Jagland om hvordan vi har brukt makten. Vi har brukt den posisjonen vi har, til å delta i forhandlinger om statsbudsjettet. Vi har fått økt særfradraget for eldre igjen, som Jagland var den første til å foreslå å ta bort. Vi har fått styrket en del av kampen mot kriminaliteten. Men det er flere ting vi ikke er fornøyd med i budsjettet, og derfor er det ikke et felles budsjett vi har fremlagt sammen med Regjeringen. Vi har subsidiært gitt vår tilslutning til et endret opplegg fra Regjeringen som hindret en skatte- og avgiftsøkning. Når vi er opptatt av å hindre skatte- og avgiftsøkninger, er det fordi vi ikke vil ta knekken på arbeidsplassene med tyngende skatter og avgifter, for vi vil ikke ha en økning i arbeidsledigheten, som kan bli resultatet hvis man kveler nyskaping og bedriftene.

Thorbjørn Jagland (A): Det siste burde ikke Fremskrittspartiet bruke sin makt til, for det hadde de flertall for sammen med Arbeiderpartiet. Men man brukte sin forhandlingsposisjon til nettopp å forhandle bort det som Fremskrittspartiet har snakket om i år etter år, nemlig investeringer i eldreomsorgen, som jo Alvheim har karakterisert som helt umoralsk. Man tok vekk sykelønnsordningen for de dårligst betalte og deltidsarbeidende kvinner, som ofte jobber i sykehjemmene og i sykehusene, som også John Alvheim har karakterisert som usosialt og umoralsk. Jeg er klar over at man drev og forhandlet, men man forhandlet jo om de gale tingene ut fra hva Fremskrittspartiet har snakket om i svært mange år. Skolefritidsordningen har jo kommet fordi vi har et helt annet familiemønster enn før, der mor og far arbeider ute, og vi har fått skolestart for seksåringer. Det er nødvendig at barna har trygge rammer for sin hverdag. Jeg er klar over at her er Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet uenig, men det er det som er vår begrunnelse.

Carl I. Hagen (Frp): Thorbjørn Jagland sier nå at vi kunne ha samarbeidet med Arbeiderpartiet om lavere skatter og avgifter. Jeg har aldri fått noen slik invitasjon til å drøfte dette med Thorbjørn Jagland. Tvert om er det nettopp økning av skatter og avgifter som kjennetegner Arbeiderpartiets politikk, så dette er nye toner. Men det er jo interessant da at bare noen dager etter at Thorbjørn Jagland i Dagsavisen skjeller ut regjeringens partiene bare for å ha våget å snakke med Carl I. Hagen og Fremskrittspartiet, og sier at vi er noen primitive ... – jeg skal ikke bruke alle de andre uttrykkene, for de egner seg ikke for gjengivelse når det gjelder karakteristikken av oss – inviterer han oss nå til samarbeid om lavere skatter og avgifter. Og det skal vi med glede ta opp til høsten når vi får en sjanse til det, og det gjelder også eldreomsorgen.

Det er bare Thorbjørn Jagland som ikke har oppfattet at det som har skjedd, er at de kommuner som ikke makter å skaffe tomter og egenandeler til å bygge ut eldreomsorgen, ber om å få en del av denne satsingen som skulle skje over fire år, og vil gjerne ha den i år 2005 eller 2006, hvis de ikke rekker det. Det har stortingsflertallet sagt ja til for å imøtekomme kommunenes ønske, og selv Kristin Halvorsen har oppfattet det, og er fullt ut enig. Det er altså bare Jagland som fremstiller det på denne feilaktige måte.

Thorbjørn Jagland (A): Når Carl I. Hagen skal forklare dette om eldreomsorgen, virker han plutselig som en byråkrat, da er det så mange bortforklaringer og diffuse framstillinger. Fremskrittspartiets sosiale samvittighet har John Alvheim forklart på en helt annen måte, og han har sagt det er umoralsk. Og det er det, fordi Fremskrittspartiet ville ha mer inn i eldrefor reformen enn det som faktisk ble vedtatt, men det første man gjør når man får en maktposisjon, er å forhandle vekk mye av det og svekke hele reformen.

Om skolefritidsordningen, skolene og barnehagene vil jeg si: En svensk forsker har sagt at 70 pst. av ungdom som begår voldshandlinger, kan plukkes ut allerede i

tolvårsalderen. Det er jo oppveksten som er det viktige, og man kan faktisk plukke dem ut hvis man har et offentlig apparat til å gjøre det, og man kan gjøre noe med det, slik at de ikke begår voldelige handlinger. Det er alle disse tingene Fremskrittspartiet vil svekke gjennom sin politikk.

Carl I. Hagen (Frp): John Alvheim sa noe om budsjettet slik det var i åpningsfasen. Etter hvert som vi forhandlet og fikk til forpliktende merknader om at kommunene skulle gis anledning til en utvidelse hvis de selv ønsket det, har han selvsagt også endret oppfatning. Og på replikk fra Thorbjørn Jagland i et ordskifte har John Alvheim svart på det. Jagland kunne altså ha hørt etter da han svarte, det siste svaret på dette området fra John Alvheim, og ikke igjen komme med feilaktige påstander. Og hvis han snakker med sine egne arbeiderpartipolitikere i Kommune-Norge, Kommunenes Sentralforbund, får han til svar at så lenge disse milliardene er der, er det fint om kommunene kan få delta i den investeringen, selv om de ikke rekker å få en avklaring med hensyn til tomteområder og planer for kommunenes egen aktivitet.

Så til det at man kan plukke ut mulige fremtidige voldskriminelle i tolvårsalderen. Det tror jeg ingenting på. Det er så mange forskere og psykologer på dette området som innbiller folk det ene og det andre – ikke tale om at det kan gjøres. I alle tilfeller har vi ikke skåret ned på den type aktiviteter i det hele tatt.

Presidenten: Neste replikant er Einar Steensnæs.

Einar Steensnæs (KrF): Fremskrittspartiet skiller seg ut blant partiene her på Stortinget, kanskje med unntak av SV, idet de mener at vi kan bruke mye mer av oljepengene uten at det vil svekke norsk økonomi. Og derfor kan Fremskrittspartiet tilby sine velgere mye mer av skattelette, mye mer til politi, mye mer til helse osv. Men alle de som rådgir norsk økonomi, både de her i landet, forskjellige institusjoner og nå IMF, Det internasjonale pengefondet, advarer sterkt. Dette vil føre til økt inflasjon og økt rente. Og det er til skade særlig for dem som har høye lån og lave inntekter.

Jeg vil spørre representanten Hagen: Hva er årsaken til at Fremskrittspartiet kan overse så klare fagøkonomiske råd når det gjelder norsk økonomi, og dermed føre en politikk som mange vil karakterisere som uansvarlig?

Carl I. Hagen (Frp): Representanten Einar Steensnæs gir her et feilaktig bilde av Fremskrittspartiets politikk. Når han sier at vi vil bruke mye mer, så er ikke det riktig. Men hvis han undersøker litt hos en del økonomer, er det ikke slik at det er 1 eller 2 milliarder kr på statsbudsjettbalansen som er avgjørende for renten. Det er først og fremst utviklingen i oljeprisen. Og mange av fagøkonomene sier at man overvurderer dette med finjusteringer på statsbudsjettet.

Renten er et resultat av pengepolitikken. Og vi har gått inn for en annen pengepolitikk som er mer i tråd med den fagfolkene, bl.a. Hermod Skånland går inn for, og mer i

tråd med den internasjonale pengepolitikken. Renten ville gått ned for lenge siden og ville vært langt lavere i dag hvis man ikke slet for å få valutakursen tilbake til utgangsleiet.

Og så kommer det jo an på hvorledes man bruker midlene. Hvis man bruker f.eks. noen midler til å redusere avgiftene, vil inflasjonen gå ned. Det er det vi har gjort!

Einar Steensnæs (KrF): Jeg vil gjerne spørre representanten Carl I. Hagen om hva han mener er en ubetydelig økning i bruk av oljepenger, om han mener at 20 milliarder kr f.eks. i bruk av oljepenger er uten betydning for hvordan den norske økonomien utvikler seg med hensyn til rentenivå og i forhold til inflasjon.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg har ingen problemer med å si at 20 milliarder kr er et beløp som ville få betydning. Derfor har aldri Fremskrittspartiet vært i nærheten av å foreslå det. Vi har fremmet forslag om noen og tyve milliarder kr i skatte- og avgiftslettelser, men vi har også foreslått tilsvarende reduksjoner på utgiftssiden, slik at forskjellen har vært på noen få milliarder kr. Så vi har balansert på begge sider av budsjettet.

Jeg vil gjerne understreke at hvis man ønsker en lav inflasjon og mener at det er et problem, må det beste virkemidlet være å la være å øke avgiftene. Derfor var vi glad for at vi fikk begrenset avgiftsøkningen som Regjeringen hadde foreslått, gjennom kompromisset som Høyre og vi inngikk med den, og prisstigningen gikk ned med ½ pst. som en følge av at vi ikke økte avgiftene. Og når statsøkonomien er god, har vi sagt at dersom vi får en inflasjon som er faretruende, kan den gode statsøkonomien benyttes til å redusere avgiftene i Norge, og dermed har vi muligheten til å få ned inflasjonen i dette landet.

Per-Kristian Foss (H): Fremskrittspartiet og Høyre har i den nåværende parlamentariske situasjon samarbeidet på en del områder. Det har gitt oss innflytelse og mulighet til å forandre Regjeringens politikk på for oss begge viktige områder som å spare folk for tunge skatte- og avgiftsbyrder, legge om helsepolitikken i en bedre retning og styrke trygghetspolitikken innenfor kriminalitet og voldsbekjempelse.

Det er andre områder som skiller oss. Der har vi ikke de samme muligheter til å samarbeide. Men i helsepolitikken har vi hatt mye felles, derfor er jeg litt overrasket over det jeg leser i avisen. Representanten Hagen sier ofte at vi siterer ham galt, og derfor vil jeg sitere ham riktig og håpe han er galt sitert, for dette kan ikke stemme. Han sier i Stavanger Aftenblad:

«Lidelser vil påføre oss selv gjennom livsstilen bør føre til at våre rettigheter i helsevesenet svekkes.»

Artikkelen bærer den megetsigende tittelen: «Samme rettigheter for de syndige og de dydige». Jeg håper ikke det er helsevesenets jobb i ettertid å skille oss ut etter slike kriterier. Og jeg håper representanten Hagen er enig med representanten Alvheim og ikke med seg selv.

Carl I. Hagen (Frp): Det er helt riktig at Høyre og Fremskrittspartiet etter hvert er blitt enige om en del helse-

politiske spørsmål. Det er vi veldig glad for, for tidligere stod vi helt alene om disse forslagene og synspunktene. Da jeg reiste forslag om stykkprisfinansiering og slikt overfor Willoch-regjeringen mange ganger, ble det latterliggjort av Høyre. Og da vi snakket om at man skulle ha den samme retten til folketrygdrefusjon enten det gjaldt et privat eller offentlig eid sykehus, ble det latterliggjort og bekjempet. Så jeg er enig med Per-Kristian Foss i at her har Høyre kommet langt bedre med de senere årene, og det er jeg glad for.

Det sitatet har jeg aldri sett. Men jeg kan bekrefte at jeg har sagt at avgiftene på alkohol og tobakk bør ørmerkes til helsevesenet og inngå i folketrygden. Det er når det gjelder dem som har en livsstil som i en viss grad – men ikke så overdrevet som statsministeren ofte sier – fører til utgifter for helsevesenet, jeg har snakket om ansvar. Jeg kan berolige representanten Foss med at det sitatet selvsagt ikke er riktig. Er man syk og trenger en operasjon, skal man få det uansett årsaken til det.

Gunnar Kvassheim (V): Norge har blitt et flerkulturelt samfunn og mer fargerikt fellesskap i løpet av de siste årene. Fremskrittspartiet framstiller ensidig dette som et problem, og som en trussel. Venstre overser ikke at det her er utfordringer som vi må møte i fellesskap. Men vi mener at disse menneskene har gitt Norge en ny dimensjon som vi ville vært fattigere uten.

Det er et faktum at uten våre nye landsmenn ville vi i Norge hatt store problemer med å få besatt stillinger som er av avgjørende betydning for mange bedrifter, og som har stor betydning i den offentlige sektoren, noe som ikke minst er åpenbart i Oslo, men også i andre byer og i distriktene. Er Hagen enig i at våre nye landsmenn har tilført oss en viktig ressurs, som har vært av stor betydning, og som vi kan få enda mer glede av i årene som kommer?

Carl I. Hagen (Frp): Jeg kan bekrefte det som Venstres parlamentariske leder sier, at her er det stor forskjell mellom Venstre og Fremskrittspartiet. Han sier at Venstre aksepterer at vi står overfor utfordringer som følger av at vi har fått et flerkulturelt samfunn. Statsministeren har også gått langt når han snakker om vanskeligheter. Dette advarte vi mot på 1980-tallet, og sa at det ville medføre problemområder og utfordringer for det norske samfunn. Da ble vi ledd av, latterliggjort og kalt med stygge navn, for det var ingen problemer, sa de partiene som stod for den snillistiske innvandringspolitikken.

Det er helt klart at det er forskjell når det gjelder arbeidsplasser i et land med 8 millioner mennesker og et land med 4 millioner mennesker, det følger av befolkningen. Og det er helt klart at mange av disse arbeidstakerne – det er mange innvandrere som gjør en god jobb, som står på og sliter, særlig de som kom først og ikke fikk noe hjelp, som måtte greie seg selv, stod på og tilpasset seg – også utfører viktige oppgaver som alle andre arbeidstakere. Det er ikke noen forskjell på mennesker som yter en innsats i arbeidslivet.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Einar Steensnæs (KrF): Hvem kan styre Norge? For oss som vokste opp med Einar Gerhardsen som selve landsfaderen, ble det etter hvert vanskelig å forestille seg at andre skulle eller kunne lede dette landet. Og da Gro etter hvert ble etablert som landsmoderen, ble hun spurt av sitt barnebarn: Bestemor, er det mulig for en mann å være statsminister?

Det er åpenbart at Arbeiderpartiet lenge har hatt en betydelig egeninteresse av å nøre opp under forestillingen om at det bare er Arbeiderpartiet som evner å styre dette landet. En sjenerende tendens, særlig sist høst, til unødvendig svartmaling av tilstanden i den norske økonomien, som også bidrog til å vanskeliggjøre arbeidet med å få kontroll og stabilitet, viser at Arbeiderpartiet har hatt problemer med å tilpasse seg rollen i opposisjon. Arbeiderpartiet har hatt – til tross for alle dystre spådommer – en sentrumsregjering å forholde seg til som på to viktige områder har vist evne til å styre.

For det første: Den har maktet å sette en ny politisk dagsorden. Regjeringen Bondevik styrer, og den styrer godt. På viktige samfunnsområder er det gjennomført betydningsfulle tiltak og reformer i ulike sektorer i langt sterkere grad enn det store deler av norsk presse og opposisjonspartiene her på Stortinget hadde trodd var mulig, og også et stykke lenger enn det mange av oss hadde våget å håpe på.

For det andre: Det har vært sunt og godt for demokratiet med et maktskifte. I den grad Arbeiderpartiet mener sentrumspartiene har vært gjennom en nyttig voksenopplæring i forhold til det å ta regjeringsansvar, mener jeg dette også har vært en nyttig og, jeg vil si, nødvendig erfaring for Arbeiderpartiet i opposisjon. Og jeg tror det er riktig å si at erfaringene er blitt så gode at vi gjerne kan være enige om at dette bør fortsette ennå en god stund.

Men nå er utfordringene rettet framover. Hvordan kan vi klare å takle en verden i rask endring når det gjelder teknologiske så vel som sosiale, økonomiske og politiske forhold? Vi ønsker oss en større trygghet for levevilkår og oppvekstvilkår, for helse og omsorg, for liv og eienedom. Vi må erkjenne at det er store huller i den velferdsmodellen som er utviklet i etterkrigstiden. Til tross for materiell rikdom, ser vi økende kriminalitet og voldshandlinger, barn og ungdom som sklir ut i alkohol- og narkotikamisbruk, brutte ekteskap og samboerforhold som ofte setter barna i en vanskelig klemme, og en sterk økning i psykiske lidelser, som noen eksempler. Det finnes ingen enkel oppskrift som fører oss fram til målet om et tryggere og bedre samfunn. Vi trenger derfor et variert sett av virkemidler og ressurser. Samtidig tror jeg det er på sin plass å erkjenne at de politiske virkemidlene også har sin begrensning, og at det finnes viktige fellesskapsverdier som ikke kan få gjennomslag i samfunnet ved vedtak i Stortinget eller i et kommunestyre, fordi disse verdiene skapes mellom mennesker som gir noe av seg selv i fellesskapet: varme, nærhet, trygghet og kjærlighet. Vår oppgave som politikere må være å skape vilkår for at slike viktige fellesskapsverdier kan få et større rom og

økt oppmerksomhet, og der også det personlige ansvaret blir understreket sammen med de forpliktelser og oppgaver som det offentlige skal ivareta.

Når Kristelig Folkeparti og sentrumsregjeringen legger så stor vekt på å fornye og forsterke familiepolitikken, er det nettopp fordi vi mener at familiene kanskje er den viktigste allierte vi har, i et samarbeid med skole, idrett, kirker og ulike organisasjoner og lag, for å skape et bedre samfunn og et godt, trygt oppvekstmiljø for barna. I den sammenhengen må også kontantstøtten ses som et tilbud til de foreldrene som i en bestemt omsorgssituasjon foretrekker å løse sitt omsorgsbehov for barna på en annen måte enn gjennom en offentlig støttet barnehageplass. Kontantstøtten er mottatt med glede og takknemlighet av mange barnefamilier. Kontantstøtten er derfor kommet for å bli. Og det er vi stolte over, fordi det også representerer et nødvendig brudd med en langvarig ensretting i familiepolitikken.

Vi ønsker oss et tryggere, mer solidarisk Norge, ikke et Norge med økende levekårsforskjeller, sa statsministeren. Og spørsmålet er: Hvem vil inngå i den brede alliansen i Stortinget som statsministeren inviterte til, for å få dette til? Spørsmålet blir hvordan vi ønsker å husholdere med de betydelige ressurser vi har for å virkeliggjøre visjonen om et nyskapende, solidarisk og tryggere Norge. Vi er åpne for å samhandle med alle partier i Stortinget som deler disse visjonene og målsettingene.

Presidenten: Ingen har meldt seg til replikk.

Per-Kristian Foss (H): Statsministerens redegjørelse hadde tre interessante stikkord: et nyskapende Norge, et solidarisk Norge og et tryggere Norge. Dette oppsummerer egentlig norsk politikk på en så bred basis at knapt noen kan være enig i denne beskrivelse.

Presidenten: Uenig!

Per-Kristian Foss (H): – Knapt noen kan være uenig i denne beskrivelse. Takk, president.

Problemet er konkretiseringen, problemet er mangel på oppfølging og problemet er mangel på konkrete tiltak. La meg ta det nyskapende Norge først. Det harmonerer lite å lansere slike slagord når man samtidig øker byrdene for små og mellomstore bedrifter. Det er faktisk en konsekvens av denne regjeringens politikk. Økte utgifter i sykelønnsordningen er et resultat av denne regjeringens politikk. Det var riktignok verre forslag fra Arbeiderpartiet, men det er jo liten trøst for dem som lever i virkelighetens Norge og ikke i den politiske andedam.

Det er noe smålåtent også over satsingen på FoU, altså forskning og utvikling, fra Regjeringen. At man sier man har stanset en nedgang i bevilgninger, er jo lite å slå seg på brystet for når Norge trenger noe mer djervt enn dette. Jeg har også lyst til å utfordre regjeringspartiene på et forslag som de faktisk er pålagt å utrede og legge frem for Stortinget, et forslag fremmet av Høyre og Arbeiderpartiet i fellesskap, som går ut på både å stimulere de offentlige forskningsinstitusjonene gjennom fondsdannel-

ser og å stimulere den private forskning. Hva mener jeg med privat forskning? Jo, det er forskning og utvikling i bedriftenes egen regi. Her ligger Norge blant de laveste i Europa. Vi ser på skatteordninger, avgiftslettelse o.l. som bevisst gires inn på forskning og utvikling. Her må Norge løftes høyere, og her må Regjeringen være konkret. Pålegget ligger der fra et stortingsflertall.

Hvis Regjeringen virkelig vil satse på utdanning, har den Høyres støtte også i Stortinget, men da må debatten ledes bort fra det sidespor som det er å snakke om fritidsproblemer. Skolens problemer ligger ikke i fritiden. Skolens problemer ligger på formiddagen, i mangel på etterutdanningsmuligheter, særlig for lærere, i mangel på kvalitet og at vi på noen områder sakker akterut i forhold til andre land. Her har også Regjeringen mulighet for å søke støtte i Stortinget hvis den ønsker det.

Det som jeg kanskje reagerer sterkest på i Regjeringens samlede presentasjon, er en slags beskrivelse av Norge uten å anwise veivalg. Når vi hører en slik beskrivelse som ble gitt av statsministeren, sitter man igjen med spørsmålet om dette er en beskrivelse av den åpne, liberale stat, bygd på konservative tradisjoner. Det var et lite glimt av det, idet jeg hørte statsministeren bruke uttrykk som «respekten for enkeltmennesket» ved et par anledninger og «reformer for å bevare». Det er gode, konservative slagord med en viss historisk klang, men det må konkretiseres.

Fortsatt er det for mye i Regjeringens politikk av tro på den sosialdemokratiske styringsstat. Statsministeren sa tidlig i sin presentasjon av Regjeringen i fjor at han hadde mer og mer tro på holdninger og holdningsdannelse fremfor å styre gjennom reguleringer, detaljreguleringer, og detaljforordninger. Det synes jeg vi har sett for lite av fra Regjeringens side. Den har jo fremmet stort sett alt som har ligget der fra foregående regjering, altså den sosialdemokratiske, av detaljreguleringsforslag. Vi har fått unødvendige ordninger som Brustad-buer og småbåtreregister, vi har fortsatt en rigid arbeidsmiljølov, og det er fortsatt liten vilje til å myke opp når det gjelder muligheter for samarbeid mellom det private og det offentlige. Kommunene er fortsatt like bundet som før når det gjelder ikke å kunne velge private løsninger der disse er best og billigst. Jeg savner altså en konkretisering av denne villighet til å deregulere, denne villighet til å se annerledes på den tradisjonelle sosialdemokratiske styringsfilosofi. Jeg savner en konkretisering av en politikk for verdiskaping, som ble introdusert av særlig ett av regjeringspartiene, der småbedriftene i særlig grad sitter skuffet og ser på de manglende resultater, ikke minst i forhold til regjeringspartiet Venstres mange løfter.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Thorbjørn Jagland (A): Per-Kristian Foss kom nå med en uttalelse som jeg ble veldig forbløffet over. Det kan være fordi han måtte steppe inn på kort varsel, men hvis det ikke er grunnen, må jeg si jeg lurer på hva han mener. Han sa at skolens problemer «ligger ikke i fritiden», skolens problemer ligger «på formiddagen». Det

bryter jo i virkeligheten med hele den tenkningen som vi har lagt til grunn for norsk skole og pedagogikk, nemlig at læring må skje i trygghet. Utrygge elever klarer ikke å lære. Hvis man sitter på skolen og ikke vet hva man skal gjøre når man kommer hjem, kanskje til et utrygt nærmiljø, klarer man heller ikke å lære.

Da vi fikk skolestart fra seks år, så vi nødvendigheten av å bygge ut skolefritidsordningen. Vi så det også som nødvendig å bygge ut skolefritidsordningen for de to etterfølgende årsklassene, fordi det måtte være samsvar mellom foreldrenes og barnas situasjon. Jeg må få be om en oppklaring av hva Høyre egentlig står for når det gjelder skolefritidsordningen og sammenhengen med skolen.

Per-Kristian Foss (H): Jo, jeg mener alt som er sagt. Skolens utfordringer i dag ligger i skolens innhold. Skolens utfordringer ligger på enkelte viktige områder i dens manglende evne til å følge med faglig. Mange lærere føler det sånn. Mange lærere føler seg avmektige i forhold til elever som har enorm lærelyst, når deres muligheter til å yte noe er begrenset som følge av skolens regler. Det er i skolens innhold disse problemene ligger. Trygge elever er elever som også føler at skolen gir dem noe. Det offentlige har ansvar i forhold til skoleverket. Fritiden er i hovedsak foreldrenes ansvar. Skolen bør konsentrere seg om skolens innhold.

Johan J. Jakobsen (Sp): I et replikkordskifte tidligere i kveld var Høyre opptatt av Regjeringens holdning til det såkalt liberaliserte gassmarked i EU. Dette har Høyre også tatt opp i mange andre sammenhenger. De har utvist en påfallende utålmodighet når det gjelder den dialog som Norge har med EU for å sikre store norske verdier og sikre norske energiinteresser. Det er ingen grunn til å legge skjul på at det er en interessekonflikt mellom Norge og EU, f.eks. når det gjelder bruk av gassrørsystem som Norge betrakter som en del av det totale produksjonssystem.

Mitt spørsmål er: Hvorfor er Høyre så utålmodig og så kritisk til at den norske regjering i denne situasjonen faktisk konkret prøver å oppnå bedre resultater, bedre tolkninger av gassdirektivet enn det som ligger i kortene i dag?

Per-Kristian Foss (H): Årsaken ligger rett og slett i det som også Statoil åpent har begrunnet: Vi har ikke lenger venner når det gjelder å forandre gassdirektivet, i EU. Da må vi gripe initiativet og selv være førende i definisjoner og i arbeid innad i EU. Norge har, som den største gassseksportør til EU, betydelige interesser av at norske selskaper, deriblant Statoil, får økonomisk og forretningsmessig frihet til å gå inn og investere også i gassmarkedet for å sikre seg hele kjeden, fra gassen kommer opp på norsk sokkel, til den selges til forbrukere i EU. Her ligger mange av våre konkurrenter foran oss. Jeg legger vekt på det som Statoil-direktør Harald Norvik nettopp har sagt: Jeg trenger større handlefrihet for å kunne følge med i markedet. Vi har begynt å bli hengende etter.

Jeg synes kanskje at også Senterpartiet her burde lytte litt til det som er Statoil-direktørens erfaringer etter 12 års lederskap i selskapet.

Gunnar Kvasheim (V): Det er påfallende at Høyre er så lite opptatt av miljøspørsmål. Mange store utfordringer som venter på oss, ble ikke kommentert i Foss' innlegg, men han brukte mye tid på å sette fram dårlig begrunnede påstander om Regjeringens politikk.

Nå foreligger det planer om en storstilt utbygging av Øvre Otta. Det synes som om Høyre er fascinert både av de planene og av planene om å bygge forurensende gasskraftverk, til tross for at det finnes mer framtidrettede alternativer. Stortingrepresentantene Jan Tore Sanner og Børge Brende fra Høyre har gitt uttrykk for at de ønsker å verne Øvre Otta. Det gir grunnlag for et visst håp. Men vi vet ikke om Sanner og Brende er enslige miljøsvaler i Høyres gruppe.

Kan Per-Kristian Foss berolige alle dem som nå lurer på om det verdikonservative Høyre skal bidra til at Øvre Otta blir bygd ut, og at miljøinteressene dermed taper også det siste vannkraftslaget i Norge?

Per-Kristian Foss (H): Jeg kan bare understreke at det er en rekke spørsmål Høyre er opptatt av som jeg ikke fikk anledning til å berøre i et 5-minutters innlegg – hvis det er en viss forståelse for det. Vi har en bredde av temaer.

Samlet til gasskraftverk og Øvre Otta: Det er temaer som vi ikke har konkludert på ennå. Men jeg vil legge vekt på to vesentlige forhold. Det ene er at Øvre Otta står i den samlede plan Stortinget har behandlet og vedtatt, i kategori III, der det er mulig å bygge ut. Med andre ord sier jeg at det er mulig å bygge ut.

Det andre er at Stortinget nå i fem år har hatt en beslutningspause. Den beslutningspausen har når det gjelder utbygging av ny energi, ført til den – jeg får nesten bruke det uttrykket, president – amoralske situasjon at vi i dag forsynes av meget forurensende danske kullkraftverk. Det er iallfall dårlig miljøpolitikk. Vi må være mer selvfor-synte. På sikt skal vi bli eksportør av ren og fin energi.

Så må jeg si at jeg også er opptatt av at en rekke av de gasskraftprosjekt som er lagt frem, blir mer enn luftslott, at de med andre ord lar seg realisere, at noen stiller seg bak dem og vil realisere dem. Jeg synes den nye gasskraftteknologien ser meget spennende ut. Det er nettopp visjonene i ny teknologi som gjør det mulig å bygge et gasskraftverk, produsere el gjennom gasskraftverk uten CO₂-utslipp, som kanskje kan gjøre det mulig for Norge også å bli en energileverandør av rang til Europa.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Johan J. Jakobsen (Sp): Statsministerens redegjørelse viser at Regjeringen er inne i en aktiv arbeidsperiode preget av sterk politisk vilje til å følge opp de mål og retningslinjer som ligger i Voksenåserklæringen.

Sommeren 1998 slo problemene i internasjonal økonomi for alvor inn i norsk økonomi, samtidig som olje-

prisene falt dramatisk. Vi fikk demonstrert globaliserings konsekvenser for folks hverdag. Den sterke renteøkningen som fulgte, og de økonomiske innstramningene som den nye situasjonen krevde, har selvsagt for en tid begrenset Regjeringens politiske og økonomiske handlingsrom. Men den tøffe medisinen ser ut til å virke. Det internasjonale pengefondet har gitt anerkjennelse til Regjeringens økonomiske linje, rentene er på vei ned, og økonomene spår ytterligere rentefall før sommeren. Stabiliseringen av økonomien gjør at sentrumsregjeringen nå kan fokusere sterkere på de lange linjene i samfunnsutviklingen.

Stortinget har nylig hatt en bred debatt om Norges forhold til EU på bakgrunn av en egen redegjørelse. Denne redegjørelsen er en viktig basis for sentrumsregjeringens mer langsiktige planer for utviklingen av det norske samfunn, fordi den legger til grunn at folkeavstemningen i 1994 forplikter og skal respekteres, at folkets nei ikke har ført Norge inn i internasjonal isolasjon, og at Regjeringen i utviklingen av vårt samfunn legger stor vekt på å utnytte vår politiske og økonomiske handlefrihet.

Denne handlefriheten ble aktualisert i forbindelse med debatten om den norske kronens forhold til euroen. Det vil ikke være i Norges interesse å inngå avtaler med EU som svekker vår handlefrihet på områder som er viktig for bl.a. velferd, sysselsetting og ressursforvaltning. Det er grunn til å gi ros til Regjeringens håndtering av euro-saken, som klargjorde at en tett tilknytning av kronen til euroen er uforenlig med den omforente, norske pengepolitikken. Mange av de målsettinger og de kvalitetskrav statsministeren trakk opp i sin redegjørelse, forutsetter en fleksibel pengepolitikk som nettopp kan ta vare på den ønskede politiske og økonomiske handlefriheten.

Den teknologiske utviklingen og globaliseringen bidrar til sentralisering og nye classeskiller. I tråd med Voksenåserklæringen trakk statsministeren opp «et solidarisk Norge» som en viktig politisk ledetråd. Dette er den kanskje største utfordringen på terskelen til tusenårsskiftet.

Regjeringen har varslet en egen stortingsmelding om utjamning av levekår. Når Regjeringen omtaler denne meldingen som en «utjammingsmelding» i stedet for en beskrivende «forskjellsmelding», tar jeg det som uttrykk for at dette skal være en operativ melding som griper fatt i Forskjells-Norges problemer og utfordringer, og som anviser konkrete politiske tiltak mot økte forskjeller i vårt samfunn.

Distriktpolitikk handler også om solidaritet og utjamning av levekår. Å utfordre sentraliseringskreftene er en krevende oppgave. Men vi plikter å møte også denne utfordringen på en offensiv måte. Det er imponerende at Regjeringen i et innstrammingsbudsjett kan foreslå en økning av de direkte distriktpolitiske tiltak over statsbudsjettet med over 25 pst. Men å endre flyttemønsteret fordrer tiltak over et bredt spekter. Kommunal- og regionaldepartementet er derfor gitt i oppdrag å samordne fagdepartementenes samlede distriktpolitikk. Det er i denne «store distriktpolitikken» mulighetene for å utfordre sentraliseringskreftene først og fremst ligger. Mot denne

bakgrunn er det noe forstemmende å oppleve at Arbeiderpartiet i næringskomiteen har satt bom for et viktig initiativ til å flytte ut en del statlige arbeidsplasser.

La meg avslutningsvis si noen ord om kulturen som et satsingsområde i et nytt årtusen. Vi trenger en aktiv kulturpolitikk som en motvekt mot globaliseringen og de materielle og kommersielle verdiene som preger samfunnsutviklingen. Kultur bidrar til bedre livskvalitet og trivsel. Kultur gir rotfeste og styrker identitet og samhold i samfunnet og utløser kreativitet og lokal dugnadsånd. Kulturen vil i framtiden være en viktig dimensjon i vår tilværelse, en dimensjon vi plikter å ta vare på.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per-Kristian Foss (H): Senterpartiets parlamentariske leder brukte sitt innlegg til å lukke den dør som statsministeren har holdt åpen. Jakobsen uttalte at det var ikke noen sjanse for å oppnå noe pengepolitisk samarbeid med EU, mens statsministeren har uttalt at man skal videreføre en dialog om dette. Jeg velger å holde meg til statsministeren.

Jakobsen var også inne på andre sider av forholdet til Europa. Mitt spørsmål nå går egentlig på noe av det andre som opposisjonen har vært opptatt av, nemlig Europol, som er et politisamarbeid mellom EU-landene, åpent også for ikke-medlemmer – meget effektivt og avgjørende i bekjempelse av grenseoverskridende, profesjonell kriminalitet, som Norge dessverre merker mer og mer. Hva er Senterpartiets begrunnelse for å hevde at Norge ikke bør knytte seg til Europol?

Johan J. Jakobsen (Sp): Jeg tror ikke statsministeren og jeg har noen ulik oppfatning av det spørsmål som Per-Kristian Foss reiste innledningsvis. Det som skjedde i forbindelse med budsjettbehandlingen i fjor høst, var at Høyre og Arbeiderpartiet i fellesskap fremmet et forslag som innebar en anmodning om å finne en nærmere tilknytning av den norske krona til euro. Alle forsøk på å få konkretisert hva dette innebar, endte opp i en null-situasjon, bortsett fra at det var spørsmål om å få til former for kjøpsstøtteavtaler – eller det som også omtales som låneordninger. Det var det som kom ut av dette konkrete kjøret vi hadde i forbindelse med budsjettet. Det som skjedde videre, var at det etter at statsministeren og finansministeren hadde vært i Brussel og fått en klarlegging, viste seg at disse modellene, som var de eneste modellene som Høyre hadde lansert, var uforenlige med norsk pengepolitikk. Dermed har vi også fått denne saken ned på det nivå der den hører hjemme – ned på jorda.

Per-Kristian Foss (H): Jeg vil sterkt bestride at det er uforenlig å føre en fastkurspolitikk og samtidig ha et samarbeid med EU på det pengepolitiske området. Men her vil Regjeringen rett og slett ikke – dvs. jeg får korrigere meg selv og si: Her vil åpenbart Senterpartiet ikke. Jeg håper Regjeringen vil.

Jeg vil vende tilbake til spørsmålet om politisamarbeid. Det er i denne sammenheng faktisk vel så viktig.

Det er under oppbygging, og jeg viser til at på et møte nylig i Nordisk Råds regi uttalte både representanter for den svenske regjering og for danske politimyndigheter at Europol overhodet ikke har overnasjonale elementer, stikk i strid med det Senterpartiets leder, Anne Enger Lahnstein, uttalte da hun gav uttrykk for sin skepsis til å gå inn i Europol eller søke en tilknytningsform. Dette er alvorlig, for dette hindrer faktisk en effektiv bekjempelse av grenseoverskridende kriminalitet, som alle land i Europa har lagt vesentlig vekt på, også land utenfor EU.

Johan J. Jakobsen (Sp): Jeg er usikker på om det er en forsnakkelse når Per-Kristian Foss sier at det ikke er noe motstridende forhold mellom en fastkurspolitikk og å knytte krona til euroen. Det er jo akkurat det som er poenget, at en tilknytning av den norske krona til euro forutsetter at vi går tilbake til en fastkurspolitikk som vi har forlatt, som vi forlot i 1992. Men det er mulig at dette var en forsnakkelse. Jeg står imidlertid fast ved det som ble sagt i mitt første svar, at den linjen – den støttekjøpsavtalen – som var Høyres modell, etter min, Senterpartiets og Regjeringens oppfatning er uforenlig med norsk pengepolitikk.

Når det så gjelder Europol, har verken Regjeringen eller Senterpartiet tatt endelig standpunkt til det spørsmålet. Alt tyder på at vi ikke har noen grunn til å forhaste oss. (Presidenten klubber.) EU har selv ...

Presidenten: Taletiden er omme!

Johan J. Jakobsen (Sp): ... ikke klarlagt hva som skal være innholdet i Europol, og det skal, så vidt jeg skjønner, være et toppmøte i Tammerfors senere i år hvor dette skal klarlegges.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Kristin Halvorsen (SV): Jeg er ikke helt sikker på hvor vellykket jeg syns denne seansen har vært. Jeg lurar på om jeg skal foreslå at presidenten i neste debatt må være Anne Grosvoll, slik at utfordringene kommer litt tettere.

Jeg syns også at det som var opptakten til debatten, nemlig statsministerens tale, ikke var en spesielt visjonær tale. Jeg syns den var preget av en Regjering som ikke absolutt vil noe, men som først og fremst vil sitte. Det er også noe av det som er problemet i norsk politikk, slik jeg ser det.

Det fins en flertallskonstellasjon som har mulighet til å ta noen av de viktigste utfordringene for fremtiden på alvor. Det er ikke den konstellasjonen som Høyre og Fremskrittspartiet tilhører. Vi får mer høyrepolitikk fordi sentrumpartiene, Arbeiderpartiet og SV ikke klarer å finne hverandre i den politiske debatten.

Det fører til to ting: Dels fører det direkte til mer høyrepolitikk i forbindelse med de statsbudsjettene som vedtas, og det har nå vært vedtatt budsjettforlik mellom sentrumpartiene, Høyre og Fremskrittspartiet tre ganger. Det er det som gjør at mange unge nå slutter i skolefri-

tidsordningen, at prisen går opp, og at mange av dem som absolutt burde ha vært der, ikke har råd lenger. Det er det som gjør at ikke noen, uansett hvor rike de er, skal bidra med en eneste krone mer i statskassen, selv om fellesarenaene for unger roper etter penger, f.eks. til skolen.

Men det gjør også en annen viktig ting med den politiske debatten. Det er at det først og fremst er på Høyres og Fremskrittspartiets – kanskje særlig Fremskrittspartiets – banehalvdel debatten foregår. Det betyr at Carl I. Hagen bare trenger å kremte litt, så må alle diskutere det han er mest opptatt av. Men jeg må rope og skrike, og likevel når jeg sjelden fram. Det betyr rett og slett at Carl I. Hagen aldri trenger å svare på hvorfor han representerer det mest barnefiendtlige, ungdomsfiendtlige og fremtidsfiendtlige partiet på hele Stortinget. Han slipper unna uten å måtte svare på et eneste spørsmål om hvorfor han vil kutte så mye på skolen, og om hvorfor han skal kutte så mye på barnehagene og skolefritidsordningen. Og så kommer han her og sier at han har hatt rett i 15 år i volds- og kriminalitetsdebatten. Det er helt feil. Fremskrittspartiet har tatt feil når det gjelder barn og ungdom i 20 år, ja i hele sin eksistens. Og dette trenger ikke en SV-er å si til ham. Kanskje han skulle ta seg en tur til politiet og snakke litt med dem. Jeg har vært mye rundt hos politiet og snakket med dem, jeg, og de sier: Den delen av det volds- og kriminalitetsforebyggende arbeidet som dreier seg om å styrke politiet, er jo bare en liten bit av det. Det er alt det forebyggende arbeidet, alt det som skjer i skolen, alt det som skjer på fritiden, alt det som skjer i barnehagene – det er det som er viktig for å hindre økt kriminalitet. Og der har ikke Fremskrittspartiet noe å stille opp med. Det er en viktig grunn til at de bør stilles utenfor påvirkning på de statsbudsjettene som skal vedtas framover.

De utfordringene som SV mener er de viktigste, er for det første: Sett hensynet til framtida, barn og unge først i den politiske debatten. Nå kutter kommunene rundt omkring på alle mulige tiltak for barn og unge. Og det dreier seg ikke om enkeltkommuner, statsminister, det gjelder svært mange kommuner. Slik bygger man ikke fremtiden.

Det andre er at vi trenger en verdidebatt. Vi trenger et inkluderende samfunn. Svært mange innvandrerungdommer, som i snitt er mer lovlidige enn norsk ungdom, føler at de blir skult på, slik situasjonen er nå. De føler at folk rundt dem tror de egentlig er kriminelle. Vi må lære oss å bli fargeblinde i dette samfunnet. Vi må lære oss å behandle folk som enkeltindivider. Vi må lære oss at alle skal ha samme sjanse til å få prøvd seg uansett, og at ingen skal møtes med fordommer.

Det tredje er miljøkampen. Det er en fremtidskamp. Hvis vi ikke legger om miljøpolitikken dramatisk i en helt annen retning, overlater vi oppvasken til ungene våre. Så er det de som må ta jobben og de tøffe prioriteringene framover. Nå er luftsituasjonen i mange byer slik at barnehager må holde ungene inne hele dagen, fordi det snør for lite slik at støvet ikke bindes og legger seg på bakken.

Det er dette som er fremtidens utfordringer. De kan ikke løses gjennom et fortsatt samarbeid mellom sen-

trumspartiene og Høyre og Fremskrittspartiet. De kan bare løses hvis det flertallet som egentlig fins på Stortinget, gamle venner i sentrum, utløses, og man legger om kursen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Thorbjørn Jagland (A): Debatten har vist at SV og Arbeiderpartiet står sammen om en hovedlinje, nemlig nødvendigheten av å styrke fellesskapsordningene i tiden framover. Nå har jo sentrumspartiene gått gjennom en betydelig forandringsprosess som følge av at de kom med i regjering, både med hensyn til økonomisk politikk og ikke minst i forhold til europapolitikken.

SV har sagt at partiet er villig til å være med i en eventuell flertallsregjering i framtiden. Jeg vil spørre om SV også er beredt til å gjennomgå nødvendige forandringer for å kunne ta på seg ansvar, slik som har skjedd med de andre partiene. Er man villig til å se nøyere gjennom sin økonomiske politikk? Er man villig til å se gjennom sin europapolitikk og bli mer realitetsorientert, slik at man kommer nærmere ikke minst de venstresosialistiske partiene i Europa ellers, noe som er nødvendig for at man skal kunne bære fram en utenrikspolitikk også?

Kristin Halvorsen (SV): Ja, jeg tror faktisk det er en stor utfordring for oss alle hvis vi skal klare å skape et flertall av partier på Stortinget som kan legge om kursen på en fremtidsrettet måte. Jeg tror det inkluderer Arbeiderpartiet og SV. Hvis vi skal klare det i denne perioden, må det jo minst ett sentrumparti til. Jeg tror det krever at Arbeiderpartiet har en litt annen holdning til andre partier enn det jeg har merket mange ganger, nemlig det utgangspunktet at andre partier ikke er støttepartier for Arbeiderpartiet, men har sin egen politiske plattform. Det har SV vedtatt. Vi har en politisk plattform, men vi ønsker et høyere ambisjonsnivå for egen politikk. Vi ønsker å få gjennomført mer av den, og da har ikke vi tenkt å gjøre slik som flere av sentrumspartiene har gjort, lagt seg langflate og svekket sin profil. Vi er interessert i å forhandle for å få gjennom mest mulig av det vi kan bidra med til et mer solidarisk samfunn.

Einar Steensnæs (KrF): Sett barn og ungdom først, sa representanten Halvorsen. Hun hadde et ekte og heftig engasjement på dette området. Det er jeg glad for. Det er i tråd med de prioriteringer Regjeringen ønsker å foreta, nemlig å sette barn og ungdom i fokus. Lat ikke da som at regjeringspartiene har lagt seg flate for Fremskrittspartiet og Høyre, slik som representanten Halvorsen nå forsøker å skape inntrykk av. Vi har en betydelig økning når det gjelder barnehageplasser. Vi har styrket tiltak for barn og ungdom. Det ligger en frivillighetsmelding til behandling i Stortinget, som viser at Regjeringen har langsiktige målsettinger nettopp med tanke på å styrke situasjonen for barn og ungdom. Jeg vil heller oppfordre Kristin Halvorsen til sammen med sentrumspartiene – sentrumsvennene, som hun kalte det – å bidra konstruktivt til å styrke de allianser i Stortinget som virkelig setter barn og ungdom i fokus.

Kristin Halvorsen (SV): Det er ikke meg og SV dette står på. Jeg er på barrikadene for disse barna og ungdommene som trenger det mest, som trenger mye mer politisk oppmerksomhet fra det som er flertallet på Stortinget. Men jeg har altså lite å stille opp med på SVs vegne når dere går i kompaniskap med Carl I. Hagen og sender regningen videre til småunger.

Det er riktig at Regjeringen har gjort en prioritering av barn og unge, men det er jo først og fremst ved kontantstøtten. Nå ser vi at rundt omkring på mange skoler er det de litt større barna som egentlig betaler den kontantstøtten. Det er ikke riktig at denne regjeringen prioriterer barn og unges fellesskap. Tvert imot tror jeg at kontantstøtten er en høy pris å betale for en del av de ungene som absolutt burde hatt flere voksne rundt seg. Vi vet alle sammen at noen unger mishandles hjemme. (Presidenten klubber.) De burde hatt flere voksne som så hva de opplevde.

Presidenten: Da var taletiden ute.

Kristin Halvorsen (SV): De har ikke fått drahjelp av denne regjeringen.

Johan J. Jakobsen (Sp): Det var en interessant meningsutveksling mellom Thorbjørn Jagland og Kristin Halvorsen. Etter min oppfatning var konklusjonen på denne meningsutvekslingen at Arbeiderpartiets leder egentlig stengte døren for SVs regjeringsambisjoner.

På SVs landsstyremøte nylig kom Kristin Halvorsen med et ganske interessant utspill. Hun krevde av seg selv og av SV større tydelighet – et ambisiøst mål. Nå har vi hørt Kristin Halvorsen i denne debatten, og jeg registrerte at hun faktisk brukte mesteparten av tiden til å kritisere nær sagt alle partiene i Stortinget, ikke bare sentrumspartiene, men også Fremskrittspartiet. Det kan jo ha sammenheng med at det ble for lite tid. I dette øyeblikk er jeg i det generøse hjørnet, så jeg har tenkt å gi Kristin Halvorsen ett minutt ekstra taletid for å fortelle Stortinget det vi ikke fikk høre i innlegget (presidenten klubber) – hva dette kravet om større tydelighet skal komme til å innebære i konkret politisk handling.

Presidenten: Om Kristin Halvorsen skal få ett minutt taletid ekstra, er avhengig av at Johan J. Jakobsen slutter å snakke.

Kristin Halvorsen (SV): Da vil jeg gjerne komme med noen tydelige lokketoner til Senterpartiet, for det er jo Senterpartiets holdning og Senterpartiets rolle i norsk politikk som avgjør at Høyre og Fremskrittspartiet har så stor innflytelse. Når det gjelder veldig mange av de tingene som Senterpartiet og SV har vært enige om, er det faktisk sånn at Johan J. Jakobsen, jeg og flere andre som jeg kan se rundt her, hadde hatt mulighet til å forhandle fram noe helt annet enn å la Carl I. Hagen ha vetoretten. Det dreier seg om fellesgodene. Hvorfor står det så dårlig til rundt omkring på mange skoler? Det er fordi det ikke prioriteres skikkelig, verken når det gjelder innhold eller

ressurser. Hvorfor er det sånn at unger i faresonen i Oslo må vente et år på å få hjelp? Det er fordi de ikke prioriteres skikkelig. Alt dette, kjære Jakobsen, er jeg når som helst beredt til å samarbeide med Senterpartiet om.

Presidenten: Da håper presidenten at hun ikke skuffer Kristin Halvorsen altfor mye når hun sier at hun ikke har til hensikt å invitere programledere til å lede Stortingets forhandlinger. (Munterhet i salen)

Da går vi videre på talerlisten.

Gunnar Kvassheim (V): Venstres ambisjon er å fornye norsk politikk på viktige områder. Det er derfor tilfredsstillende etter halvannet års regjeringsdeltakelse å slå fast at vi har vært med på å nyorientere politikken på alle de områdene vi prioriterte før valget. Vi har fått en mer offensiv miljøpolitikk. Regjeringen har latt miljøet gå foran, både når det gjelder Øvre Otta og saken om skytefelt på Østlandet. Det har vært satset mer på jernbanen, det er satt inn en offensiv for å få bedre luftkvalitet i byene. Kort sagt: Regjeringsskiftet har gitt et bedre klima for god miljøpolitikk. Det må være et tankekors for SV, som ønsker tilbake en arbeiderpartiregjering, å registrere alle de forbedringene som skjer innenfor miljøpolitikken til tross for at vi i enkelte sammenhenger samarbeider med Fremskrittspartiet og Høyre.

Venstre arbeider for en framtidrettet næringspolitikk. Derfor har vi fått en offensiv IT-politikk i Norge. Forskning og utdanning styrkes. Det arbeides målbevisst for å redusere skjemaveldet, som er et stort problem, ikke minst for de minste bedriftene. Det er allerede gjort vedtak som gjør at det vil bli billigere å gjennomføre et generasjonsskifte i de familieeide bedriftene. Kort sagt: Den offensiven vi lovet for småbedriftene, er vi i full gang med. Da er vi altså i den situasjonen at mens Per-Kristian Foss og Høyre henviser til gode formål i sitt program, er vi med på å endre politikken i praksis på dette området. Det siste er definitivt småbedriftene mest tjent med.

Folkestyre og åpenhet er viktige Venstre-ærend. Det har blitt større åpenhet i praksis etter at det kom nye fingre inn i departementsskuffene. Det er klart at den tilslutningen Regjeringen fikk til offentlighetsmeldingen, vil gi større åpenhet på viktige områder. Det er gjort vedtak fra Regjeringens side om serviceerklæringer for statlige etater. Det er ett av mange eksempler på at nå settes brukerne i sentrum på en annen måte enn før. Det er kort sagt blitt et klimaskifte, med større åpenhet og større respekt for borgeren i hans møte med offentlig forvaltning.

Venstre er opptatt av å ta et krafttak for grupper som ikke har hatt sterke nok talsmenn til at de har nådd opp i kampen om ressursene. Derfor er storsatsingen på psykiatri velkommen. Den kom godt, men altfor sent. Jeg tror ikke det på noen andre områder ville vært mulig å ha så store forsømmelser så lenge uten at sterke organisasjoner hadde sørget for at det var generalstreik hver eneste gang det ble lagt fram et budsjett.

Regjeringen har lagt fram en handlingsplan for funksjonshemmede som bl.a. fører til at det blir en utvidelse

av ordningen med personlige assistenter. Det er kort sagt viktige grupper, og viktige tak er tatt på områder som har vært forsømt i lang tid.

Venstre og de andre regjeringspartiene kan på en rekke områder vise til solide resultater. Denne regjeringen styrer ikke på andres premisser og ut fra filosofien om at det å styre har en egenverdi. Den vil prege samfunnsutviklingen, og den gjør det.

For Venstre er det meget tilfredsstillende at vi er med og får gjennomslag for våre saker. Nå vil vi ha flere resultater. Venstre vil ha et enklere Norge. Det betyr økt kommunal handlefrihet, og det betyr mindre byråkrati for næringslivet. Vi ønsker at brukeren skal få et enklere møte med det offentlige. Vi ønsker mindre byråkrati på områder hvor vi i dag ser at ressurser sløses bort. Det skjer når læreren blir byråkrat, det skjer når kirurgen bruker mer tid på papir enn på pasientene, og det skjer når politiet blir værende på sine kontorer.

Venstre vil et nyskapende Norge. Mange av de arbeidsplassene vi skal leve av, er ennå ikke skapt. Vi trenger storstilt satsing på forskning og utdanning fordi kunnskap gir nøkkelen om vi skal lykkes med det nyskapende Norge.

Venstre vil et bærekraftig Norge. Vi må prioritere miljøet og tenke langsiktig. La oss ta Øvre Otta. En utbygging av Øvre Otta vil bare demme opp for veksten i energiforbruket i Norge i tre eller fire måneder. Det er ikke svaret på de utfordringene vi står overfor. Det er en omlegging som går på forbruksveksten, som er svaret.

Norge har muligheter de fleste andre land bare drømmer om. Det er mulighetene og problemene som skal være i fokus. Og for at vi skal lykkes, trenger vi samarbeid og et bedre samarbeidsklima. Det er kommet noen positive toner i dagens debatt. De har ikke kommet fra det største opposisjonspartiet. La oss håpe at det er forbli-gående.

Presidenten: Den reglementsmessige tiden er omme. Presidenten foreslår at dette møte fortsetter inntil dagens kart er ferdigbehandlet – og anser det som vedtatt.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Barn og unge har hos noen stått sentralt i denne debatten, og det syns jeg er bra, men jeg husker jo at Arbeiderpartiet foran denne valgperioden sa: eldre og helse først. En kan, slik en nå hører debatten, nesten lure på om det er forlatt. I alle fall må debatten om barn og unges situasjon føres på et realistisk grunnlag. Når Thorbjørn Jagland sier at barnehageutbyggingen har stoppet opp, er det ikke riktig. De tall vi foreløpig sitter med, tyder på at det i hvert fall blir 5 000 nye plasser i 1998. Det skulle gjerne ha vært mer, men en kan ikke si at 5 000 plasser er «stopp».

Når det gjelder skolefritidsordningen, skal en være oppmerksom på at fra 1995 har det hvert år vært en nedgang fra høstsemesteret til vårsemesteret i tallet på dem som benytter seg av dette på ca. 4 pst. på landsplan, noe varierende fra kommune til kommune. Utdanningsdepartementet har ikke så langt tall som tyder på at årets tall vil avvike klart fra de foregående. Det vil vi først

kunne vite mer om i april, fordi rapportene skal være inne innen 31. mars.

Til Foss, som hevdet at Regjeringen ikke har noen politikk som virker gunstig for små og mellomstore bedrifter, må jeg bare kort opplyse at vi allerede har lettet byrden ved generasjonsskifte i familieeide bedrifter, som faktisk utgjør hovedtyngden eller en svært stor del av norske bedrifter. Vi har gjort det lettere for små kunnskapsbedrifter, bl.a. ved å innføre opsjonsordninger. Vi har bedret tilgangen på IT-kompetanse og overinnfridd det vi lovt om 500 nye IT-studieplasser. Det har blitt 835. Vi har satset 200 mill. kr til fire regionale såkornfond som et viktig instrument for nyskaping. Enkelte i IT-bransjen har faktisk gitt uttrykk for at inneværende års statsbudsjett er det beste IT-budsjettet på veldig lang tid. Jeg tror de faktaene taler for seg.

Og når vi først er inne på IT, sa Carl I. Hagen at Regjeringen motarbeider et IT-senter på Fornebu. Nei, i det vi har lagt fram for Stortinget, har vi gjort det klart at vi legger til rette for et slikt senter i samarbeid mellom offentlige og private. Men vi ønsker en reell konkurranse om attraktive tomter og bygningsmasse – og det trodde jeg ærlig talt var i Fremskrittspartiets ånd, konkurransepartiet fremfor noen – ikke skreddersy det for en ressurssterk gruppe, slik Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet kan slå inn på, hvis ryktene taler sant.

Jagland spådde økende arbeidsledighet utover i 1999. Ja, arbeidsledigheten går ofte noe opp og noe ned, så han kan fort få rett i det at den kan gå noe opp fra det gledelig svært lave nivået vi har nå. Men det er det ikke bare Jagland som har sett. Selv sa jeg i et replikkordskifte til Jagland i finansdebatten i fjor høst at vi tar slike advarsler fra ulike miljøer på alvor. Nå har vi lav ledighet, ja, vi har til dels mangel på arbeidskraft i en del bransjer. Det Arbeiderpartiet og andre kan være trygg på, er at Regjeringen fortsatt vil prioritere full sysselsetting, lav ledighet og legge opp politikken deretter. Og kanskje er det viktigste å få renta ned i den sammenheng. Forrige gang

vi hadde høy rente, under Arbeiderpartiets styre i 1992-1993 – da var den faktisk oppe i 17-18 pst. på det verste, omtrent det dobbelte av det vi har nå – hadde vi i tillegg en høy ledighet. Nå har vi heldigvis lav ledighet. Den skal vi fortsatt satse på å holde lav, selv om vi kan få noen svingninger opp og ned. Det er også avhengig av et moderat inntektsoppgjør.

Så til slutt om samarbeidet mellom partiene. Jagland har flere ganger hevdet at Odd Roger Enoksen i et intervju har sagt at sentrum skal legge om sin politikk i retning av Arbeiderpartiet. Det har han faktisk ikke sagt; jeg har lest det intervjuet flere ganger. Men han har sagt at med den politikk sentrum tradisjonelt står for, ligger Arbeiderpartiet nær oss i en del fordelingspolitiske spørsmål. Det er også min oppfatning. Så vi trenger ikke å legge om, men vi fører vår politikk for at det skal skje. Arbeiderpartiet har derfor også samarbeidet med Regjeringen i en del slike spørsmål i det snart halvannet året vi har styrt, men de har selv valgt å sette seg utenfor budsjettssamarbeidet på grunn av én bestemt sak. Og der vil jeg gi honnør til Fremskrittspartiet og Høyre, som har vært villig til å finne løsninger ved subsidiær stemmegivning, til dels langt borte fra det de primært ville.

Carl I. Hagen sa at redegjørelsen på mange punkt vil samle. Det er jeg glad for. Dette er en regjering – og jeg skal være en statsminister – for hele folket, ikke bare for noen partier. De utfordringene vi står overfor, og situasjonen med en mindretallsregjering, krever samarbeid på tvers av partigrensene.

Kristin Halvorsen sa at dette er en regjering som ikke vil noe, den vil bare sitte. Nei, denne regjeringen vil sitte fordi vi vil noe, og vi vil mer enn det vi har rukkit så langt.

Presidenten: Dermed er sak nr. 3 ferdigbehandlet.

Presidenten vil foreslå at statsministerens redegjørelse vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Møtet hevet kl. 22.10.
